

**BAZYLEJSKI KOMITET
DS. NADZORU BANKOWEGO**

**Podstawowe Zasady
Efektywnego Nadzoru Bankowego**

Wrzesień 2012 r.

BANK ROZRACHUNKÓW MIĘDZYNARODOWYCH

Publikacja jest dostępna na stronie internetowej BIS (www.bis.org).

© Bank Rozliczeń Międzynarodowych 2012 r. Wszystkie prawa zastrzeżone. Można kopiować i tłumaczyć krótkie fragmenty pod warunkiem podania źródła.

ISBN 92-9131-146-4 (druk)
ISBN 92-9197-146-4 (online)

Spis treści

I. Słowo wstępne	4
Ogólne podejście	4
Podejście do nowych trendów i wydarzeń	5
Struktura i ocena podstawowych zasad	7
Spójność i wdrożenie	9
II. Podstawowe Zasady	9
III. Warunki wstępne efektywnego nadzoru bankowego	14
Efektywne i zrównoważone polityki makroekonomiczne	14
Dobrze zdefiniowane ramy tworzenia polityki stabilności finansowej	15
Dobrze rozwinięta infrastruktura publiczna	15
Przejrzyste ramy prawne zarządzania kryzysowego, przymusowej restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji	15
Odpowiedni poziom ochrony systemowej (albo publiczna sieć bezpieczeństwa)	16
Efektywna dyscyplina rynkowa	16
IV. Metodologia oceny	16
Zastosowanie metodologii	17
Ocena zgodności	18
Zagadnienia praktyczne przy dokonywaniu oceny	20
V. Kryteria oceny zgodności z Podstawowymi Zasadami	21
Uprawnienia, zadania i funkcje nadzorcze	21
Zasada 1: Zadania, cele i uprawnienia	21
Zasada 2: Niezależność, odpowiedzialność, zasoby i ochrona prawna organów nadzorczych	22
Zasada 3: Współdziałanie i współpraca	24
Zasada 4: Dozwolone działania	25
Zasada 5: Kryteria licencjonowania	25
Zasada 6: Przeniesienie znacznej części własności	27
Zasada 7: Znaczące przejęcia	28
Zasada 8: Podejście nadzorcze	29
Zasada 9: Techniki i narzędzia nadzorcze	30
Zasada 10: Raportowanie nadzorcze	32
Zasada 11: Korygujące i sankcyjne uprawnienia organów nadzorczych	34
Zasada 12: Nadzór skonsolidowany	35
Zasada 13: Relacje pomiędzy właściwymi organami kraju pochodzenia i kraju przyjmującego	37

Regulacje i wymogi ostrożnościowe	39
Zasada 14: Ład korporacyjny	39
Zasada 15: Proces zarządzania ryzykiem	40
Zasada 16: Adekwatność kapitałowa	44
Zasada 17: Ryzyko kredytowe	46
Zasada 18: Aktywa trudne, rezerwy zwykłe i rezerwy specjalne	48
Zasada 19: Ryzyko koncentracji i limity dużych ekspozycji	49
Zasada 20: Transakcje z podmiotami powiązаныmi	51
Zasada 21: Ryzyko kraju i ryzyko przewalutowania	53
Zasada 22: Ryzyko rynkowe	54
Zasada 23: Ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej	55
Zasada 24: Ryzyko płynności	56
Zasada 25: Ryzyko operacyjne	58
Zasada 26: Kontrola i audyt wewnętrzny	60
Zasada 27: Raportowanie finansowe i audyt zewnętrzny	62
Zasada 28: Obowiązki informacyjne i przejrzystość	63
Zasada 29: Nadużycia usług finansowych	64
Załącznik 1: Porównanie zmienionej wersji Podstawowych Zasad z wersją z 2006 roku	68
Załącznik 2: Struktura i wytyczne dla raportów oceny sporządzanych przez Międzynarodowy Fundusz Walutowy i Bank Światowy	70

Podstawowe Zasady Efektywnego Nadzoru Bankowego

(Podstawowe Zasady Bazylejskie)

Streszczenie

1. *Podstawowe Zasady Efektywnego Nadzoru Finansowego* (Podstawowe Zasady) to w praktyce minimalny standard racjonalnej i ostrożnościowej regulacji i nadzoru nad funkcjonowaniem banków i systemów bankowych. Zasady zostały opublikowane po raz pierwszy przez Bazylejski Komitet Nadzoru Bankowego (Komitet)¹ w 1997 roku. Podstawowe Zasady to dla poszczególnych krajów punkt odniesienia przy ocenie jakości ich systemów nadzoru. Wyznaczają także kierunek przyszłych działań, jakie muszą zostać podjęte, aby osiągnąć podstawowy poziom efektywności praktyk nadzorczych. Podstawowe Zasady są stosowane przez Międzynarodowy Fundusz Walutowy (MFW) i Bank Światowy w kontekście Programu Oceny Sektora Finansowego (FSAP), służąc do oceny efektywności bankowych systemów i praktyk nadzorczych w różnych państwach świata.

2. Ostatni przegląd Podstawowych Zasad, zrealizowany przez Komitet we współpracy z organami nadzorczymi z całego świata, miał miejsce w październiku 2006 r. W swoim „*Raporcie dla G20 dotyczącym reakcji na kryzys finansowy*” z października 2010 r. Komitet ogłosił plan dokonywania przeglądów Podstawowych Zasad w ramach bieżących prac skierowanych na wzmocnienie światowych praktyk nadzorczych.

3. W marcu 2011 r. Grupa ds. Podstawowych Zasad² została upoważniona przez Komitet do sprawdzenia i zaktualizowania Podstawowych Zasad. Zakres upoważnienia Komitetu obejmował przeprowadzenie przeglądu uwzględniając istotne zdarzenia na globalnych rynkach finansowych i zmiany w krajobrazie regulacyjnym od października 2006 r., w tym doświadczenia pokryzysowe³, na rzecz budowania solidnych i trwałych systemów nadzorczych. Celem było utrzymanie dalszego znaczenia Podstawowych Zasad dla promocji efektywnego nadzoru bankowego z uwzględnieniem upływu czasu i zmienności otoczenia.

4. Przeprowadzając badanie Komitet starał się osiągnąć właściwą równowagę pomiędzy podnoszeniem poprzeczki w zakresie prawidłowości nadzoru a zachowaniem globalnie akceptowalnej elastyczności Podstawowych Zasad. Wzmacniając koncepcję proporcjonalności, zmienione Podstawowe Zasady i zawarte w nich kryteria oceny uwzględniają fakt różnorodności systemów bankowych. Podejście proporcjonalne pozwala także na dokonywanie ocen zgodności z Podstawowymi Zasadami, które są współmierne do profilu ryzyka i systemowego znaczenia szerokiego spektrum banków (od dużych banków działających na skalę międzynarodową, aż po małe i proste instytucje depozytowe).

¹ Bazylejski Komitet Nadzoru Bankowego składa się z wyższych przedstawicieli bankowych organów nadzorczych i banków centralnych Argentyny, Australii, Belgii, Brazylii, Kanady, Chin, Francji, Niemiec, Specjalnego Regionu Administracyjnego Hong Kong, Indii, Indonezji, Włoch, Japonii, Korei, Luksemburga, Meksyku, Holandii, Rosji, Arabii Saudyjskiej, Republiki Południowej Afryki, Hiszpanii, Szwecji, Szwajcarii, Turcji, Wielkiej Brytanii i Stanów Zjednoczonych.

² Grupa ds. Podstawowych Zasad składała się z członków Komitetu, Bazylejskiej Grupy Konsultacyjnej (składającej się z przedstawicieli komitetowych i pozakomitetowych państw członkowskich oraz regionalnych grup bankowych organów nadzorczych), MFW, Banku Światowego i Rady ds. Islamskich Usług Finansowych.

³ Zob. na przykład: raport Rady Stabilności Finansowej z listopada 2010 r. zatytułowany „*Intensywność i efektywność nadzoru SIFT*”; raport Joint Forum ze stycznia 2010 r. zatytułowany „*Przegląd różnicowanego charakteru i zakresu regulacji finansowych – kluczowe problemy i rekomendacje*”; oraz raport Grupy Wyższych Organów Nadzorczych z października 2009 r. zatytułowany „*Nauki z zarządzania ryzykiem płynące z Globalnego Kryzysu Bankowego z 2008 r.*”.

5. Zarówno istniejące Podstawowe Zasady, jak i powiązana z nimi *Metodologia Podstawowych Zasad*⁴ (metodologia oceny), dobrze spełniły swój cel pomocy państwu przy ocenie ich systemów nadzorczych i identyfikacji obszarów wymagających poprawy. Podejmując świadomy wysiłek w celu możliwe najszerzego utrzymania zasad ciągłości i porównywalności, Komitet połączył Podstawowe Zasady i metodologię oceny w jeden kompleksowy dokument. Zmieniony zestaw dwudziestu dziewięciu Podstawowych Zasad został przeorganizowany celem ułatwienia ich wdrożenia, a to dzięki bardziej logicznej strukturze, począwszy od uprawnień, obowiązków i funkcji nadzorczych, przez oczekiwania nadzorcze banków (podkreślając przy tym wagę właściwych zasad ładu korporacyjnego i zarządzania ryzykiem), aż po zgodność ze standardami nadzorczymi. Dla porównania z poprzednią wersją, w Załączniku 1 przedstawiono tabelę zawierającą odwzorowanie starych i nowych Podstawowych Zasad.

6. W poszczególnych Podstawowych Zasadach wprowadzono ważne zmiany, w szczególności w obszarach, gdzie należało wzmocnić praktyki w zakresie nadzoru i zarządzania ryzykiem. Podniesiono rangę różnych kryteriów dodatkowych, które stały się przez to kryteriami podstawowymi, w innych zaś obszarach dodano nowe kryteria oceny. Wiele uwagi poświęcono słabościom zarządzania istotnymi ryzykami i innym wrażliwym kwestiom wynikłym z ostatniego kryzysu. Dodatkowo, podczas przeglądu uwzględniono kilka kluczowych trendów i zjawisk, jakie wystąpiły na przestrzeni ostatnich kilku lat zawirowań rynkowych, tj.: konieczność użycia większych zasobów i podjęcia intensywniejszych działań w przypadku banków ważnych systemowo; znaczenie stosowania systemowego i makroperspektywicznego podejścia do mikroostrożnościowego nadzoru banków w celu wspierania procesów identyfikacji, analizowania i zapobiegania ryzyku systemowemu; poświęcenie większej uwagi efektywnym narzędziom zarządzania kryzysowego, przymusowej restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji, mające na celu obniżenie prawdopodobieństwa i zakresu ewentualnych skutków upadłości banków. Komitet starał się nadać tym kwestiom właściwą wagę poprzez odpowiednie osadzenie ich w treści Podstawowych Zasad i dodanie dokumentów referencyjnych pod każdą z nich.

7. Dodatkową podwalinę skutecznego zarządzania ryzykiem i zaufania społecznego do poszczególnych banków i całego systemu bankowego stanowi efektywny ład korporacyjny. Uwzględniając fundamentalne niedoskonałości ładu korporacyjnego poszczególnych banków ujawnione przez ostatni kryzys, podczas przeglądu dodano związaną z tym nową Podstawową Zasadę. Powstała ona poprzez uwzględnienie w metodologii oceny istniejących kryteriów ładu korporacyjnego oraz zwrócenie większej uwagi na efektywność praktyk w tym zakresie. Komitet wyraźnie podkreślił kluczową rolę dyscypliny rynkowej dla poprawy bezpieczeństwa i jakości systemu bankowego, w tym celu dzieląc jedną z Podstawowych Zasad na dwie odrębne poświęcone odpowiednio szerszym obowiązkom informacyjnym i oraz wzmocnieniu raportowaniu finansowemu i audytowi zewnętrznemu.

8. Obecnie wystawianie ocen zgodności z Podstawowymi Zasadami opiera się wyłącznie na kryteriach podstawowych. Aby zachęcić poszczególne jurysdykcje, w szczególności zaś te będące ważnymi centrami finansowymi, do podjęcia pionierskich działań w celu wdrożenia najwyższych standardów nadzorczych, zmienione Podstawowe Zasady pozwolą im dobrowolnie poddać się ocenie i klasyfikacji w stosunku do kryteriów podstawowych i dodatkowych. W tym samym duchu wsparcia dla pełnego i efektywnego wdrożenia Komitet utrzymał istniejącą czteropunktową skalę oceny zgodności z Podstawowymi Zasadami. Obejmuje ona obecnie istniejącą ocenę „istotnie niezgodna”, która niesie za sobą ważną informację dla odpowiednich organów o konieczności podjęcia działań naprawczych skierowanych na usunięcie niedoskonałości nadzorczych i regulacyjnych w ich krajach.

⁴ *Metodologia Podstawowych Zasad* została opracowana odrębnie w 1999 r., po czym w 2006 roku dokonano przeglądu w celu jej uszczegółowienia i ustalenia wytycznych dotyczących kryteriów oceny oraz oceny zgodności z Podstawowymi Zasadami.

9. Na skutek dokonania przeglądu wzrosła ilość Podstawowych Zasad z 25 do 29. Wprowadzono 39 nowych kryteriów oceny, w tym 34 nowe kryteria podstawowe i 5 nowych kryteriów dodatkowych. Oprócz tego 34 kryteriów dodatkowych ujętych w istniejącej metodologii oceny zostało podniesionych do rangi kryteriów podstawowych tworzących minimalne wymagania podstawowe dla wszystkich krajów.

10. Zmienione Podstawowe Zasady będą nadal stanowić kompleksowy standard tworzenia solidnych podwalin w obszarze regulacji, nadzoru, ładu korporacyjnego i zarządzania ryzykiem w sektorze bankowym. Uwzględniając znaczenie spójnego i efektywnego wdrażania standardów, Komitet jest gotowy zachęcać do podejmowania działań na poziomie krajowym mających na celu wdrożenie zmienionych Podstawowych Zasad we współpracy z innymi organami nadzorczymi i innymi zainteresowanymi stronami.

I. Słowo wstępne

11. Bazylejski Komitet Nadzoru Bankowego (Komitet) dokonał zmiany *Podstawowych Zasad Efektywnego Nadzoru Finansowego* (Podstawowe Zasady). Przeprowadzając badanie Komitet starał się osiągnąć właściwą równowagę pomiędzy podnoszeniem poprzeczki w zakresie prawidłowości nadzoru (uwzględniając wnioski wyciągnięte z kryzysu oraz inne istotne zdarzenia regulacyjne, jakie zaszły od ostatnich zmian Podstawowych Zasad w 2006 r.⁵) a zachowaniem globalnie akceptowalnej elastyczności Podstawowych Zasad i zgodności z zasadami ciągłości i porównywalności. Na skutek podniesienia poprzeczki praktyczne zastosowanie Podstawowych Zasad powinno przełożyć się na poprawę jakości nadzoru bankowego na całym świecie.

12. Zmienione Podstawowe Zasady wzmacniają wymogi wobec organów nadzorczych, podejście do nadzoru oraz oczekiwania organów nadzorczych wobec banków. Dzieje się tak na skutek zwiększonej koncentracji na efektywności nadzoru (opartego na badaniu ryzyka) i na podejmowaniu wczesnych działań interwencyjnych i terminowych czynnościach nadzorczych. Organy nadzorcze powinny oceniać profil ryzyka banków pod kątem podejmowanych przez nie ryzyk, efektywności zarządzania ryzykiem oraz ryzyka stwarzanego przez nie dla systemów bankowych i finansowych. Proces oparty na ryzyku ma na celu jak najlepsze wykorzystanie zasobów nadzorczych, skupia się na rezultatach i procesach oraz wychodzi poza prostą ocenę zgodności z zasadami.

13. Podstawowe Zasady określają uprawnienia, jakie organy nadzorcze powinny posiadać, aby odpowiednio podejmować problemy bezpieczeństwa i efektywności. Jednakowo kluczowym czynnikiem jest to, aby organy nadzorcze wykorzystywały je jak najszybciej po wykryciu słabości i wad. Przyjęcie perspektywicznego podejścia do nadzoru poprzez podejmowanie wczesnych działań interwencyjnych może zapobiec rozwinięciu się zidentyfikowanych słabości w zagrożenie dla bezpieczeństwa i efektywności. Jest to szczególnie istotne w przypadku skomplikowanych specyficznych problemów bankowych (np. ryzyko płynności), gdzie poszczególne działania nadzorcze muszą być dopasowane do indywidualnych okoliczności danego banku.

14. Podejmując wysiłki w celu wzmocnienia i przeorientowania Podstawowych Zasad Komitet w żadnym przypadku nie zapomina o ich podstawowym celu i stosowaniu. Intencją Komitetu jest utrzymanie znaczenia Podstawowych Zasad jako punktu odniesienia dla praktyk nadzorczych, który wytrzyma próbę czasu i zmienność otoczenia. Z tego też względu przegląd Podstawowych Zasad uwzględnia treść poprzednich wersji dokumentu, zapewniając w ten sposób możliwie najszerszą ciągłość i porównywalność informacji.

15. Mając na uwadze uniwersalność stosowania Podstawowych Zasad Komitet przeprowadził badanie w bliskiej współpracy z członkami Bazylejskiej Grupy Konsultacyjnej (składającej się z przedstawicieli komitetowych i pozakomitetowych państw członkowskich oraz regionalnych grup bankowych organów nadzorczych), MFW, Banku Światowego i Rady ds. Islamskich Usług Finansowych. Przed ukończeniem tekstu Komitet konsultował się z organami branżowymi i publicznymi.

Ogólne podejście

16. Pierwsza Podstawowa Zasada stwierdza, że głównym celem nadzoru bankowego jest działanie na rzecz bezpieczeństwa i efektywności banków i systemu bankowego. Poszczególne jurysdykcje mogą wyznaczać nadzorowi bankowemu inne zadania pod warunkiem jednak, że nie będą one stały w

⁵ Przed wszystkim uwzględniono elementy wzmocnionych międzynarodowych standardów regulacyjnych dla kapitału oraz nowe międzynarodowe standardy w zakresie płynności. Obydwa z nich mają na celu wspieranie odporności sektora bankowego.

sprzeczności z powyższym celem głównym.⁶ Celem bankowego organu nadzorczego nie powinno być zapobieganie upadłościom. Nadzór bankowy powinien jednak obniżyć prawdopodobieństwo i wpływ upadłości banku, w tym współpracując z organami likwidacyjnymi – jeżeli więc jakiś bank upadnie, powinno to nastąpić w sposób uporządkowany.

17. Aby spełnić swój cel, Podstawowe Zasady muszą mieć zastosowanie w wielu różnych jurysdykcjach, których sektory bankowe obejmują szerokie spektrum banków (od banków dużych i aktywnych międzynarodowo, aż po małe, proste instytucje depozytowe). Systemy bankowe mogą także oferować szeroki wachlarz produktów i usług, w związku z czym Podstawowe Zasady uwzględniają ogólny cel zaspokajania różnego rodzaju potrzeb finansowych. Aby uwzględnić tak szeroki zakres zastosowania przyjęto podejście proporcjonalne, zarówno pod względem oczekiwań wobec realizacji swoich funkcji przez organy nadzorcze, jak i pod względem standardów nakładanych przez organy nadzorcze na banki. W rezultacie Podstawowe Zasady przewidują zasadniczo stosowanie podejścia opartego na ryzyku, w ramach którego więcej czasu i zasobów poświęca się większym i bardziej złożonym bankom generującym większe ryzyko. W kontekście standardów nakładanych na banki przez organy nadzorcze, koncepcja proporcjonalności jest widoczna niektórych Zasadach skupiających się na ocenie bankowego zarządzania ryzykiem; Zasady te przewidują poziom oczekiwań nadzorczych współmierny do profilu ryzyka⁷ i znaczenia systemowego⁸ danego banku.

18. Kolejne przeglądy istniejących standardów i wytycznych, a także nowe standardy i wytyczne, będą projektowane w celu wzmocnienia polityki regulacyjnej. Zachęca się organy nadzorcze do podejmowania działań w kierunku przyjmowania zaktualizowanych i nowych międzynarodowych standardów nadzorczych w miarę ich ogłaszania.

Podejście do nowych trendów i wydarzeń

(i) *Banki ważne systemowo (SIB)*

19. Na skutek kryzysu wiele uwagi poświęcono bankom ważnym systemowo, a także regulacjom i uprawnieniom nadzorczym pozwalającym efektywnie kontrolować ich działanie. Komitet rozważał dodanie nowej Podstawowej Zasady poświęconej SIB. Stwierdzono jednak, że SIB – wymagające większej intensywności nadzoru, a zatem i zasobów – znajdują się na jednym z końców spektrum banków objętych nadzorem. Każda pojedyncza Podstawowa Zasada odnosi się do nadzoru wszystkich banków. Oczekiwania organów nadzorczych w stosunku do SIB muszą być jedynie większe i współmierne do profilu ryzyka i znaczenia systemowego tych banków. Mając powyższe na uwadze, nie ma sensu włączać indywidualnej samodzielnej Podstawowej Zasady dotyczącej wyłącznie SIB.

(ii) *Kwestie makroostrożnościowe i ryzyka systemowe*

20. Ostatni kryzys jasno pokazał powiązanie i komplementarny charakter elementów makro- i mikroostrożnościowych efektywnego nadzoru bankowego. Stosując podejście nadzorcze oparte na ryzyku, organy nadzorcze oraz inne instytucje powinny oceniać ryzyko w kontekście szerszym, niż tylko z perspektywy bilansów indywidualnych banków. Na przykład, na ekspozycję poszczególnych banków bez wątpienia otoczenie makroekonomiczne, trendy biznesowe, narastanie i koncentracja ryzyka w sektorze bankowym (a także poza nim). Nadzór nad poszczególnymi bankami powinien

⁶ Zadania bankowego organu nadzorczego w niektórych jurysdykcjach mogą obejmować na przykład: (i) ochronę deponentów, (ii) odpowiedzialność za stabilność finansową, (iii) ochronę konsumenta, (iv) integrację finansową.

⁷ W niniejszym dokumencie pojęcie „profil ryzyka” odnosi się do charakteru i skali ekspozycji przyjętych przez bank.

⁸ W niniejszym dokumencie „znaczenie systemowe” ustala się zależnie od wielkości, współzależności, zastępowalności, działalności transjurysdykcyjnej (o ile taka występuje) oraz kompleksowości banku, zgodnie z dokumentem BCBS z listopada 2011 r. zatytułowanym „Globalne banki ważne systemowo: metodologia oceny i dodatkowy wymóg absorpcji strat”.

zatem uwzględniać powyższą perspektywę makroekonomiczną. W rozważaniach organów odpowiedzialnych za zapewnienie stabilności finansowej (będących częścią organu nadzorczego lub od niego odrębnych) mających na celu identyfikację i analizę ryzyka systemowego, należy brać pod uwagę zgromadzone przez organy nadzorcze dane na temat indywidualnego banku, dane na poziomie branżowym i zagregowane dane na temat trendów. Odpowiednie organy powinny być w stanie podjąć działania wyprzedzające nakierowane na usuwanie ryzyk systemowych. Organy nadzorcze powinny mieć dostęp do odpowiednich analiz i ocen stabilności finansowej realizowanych przez inne organy wpływające na system bankowy.

21. Powyższe szerokie spojrzenie na system finansowy stanowi integralny element wielu Podstawowych Zasad. Z tej przyczyny Komitet nie dodał oddzielnej Podstawowej Zasady dotyczącej wyłącznie kwestii makroostrożnościowych.

22. Wykonując nadzór nad indywidualnym bankiem będącym częścią grupy, organy nadzorcze powinny przede wszystkim badać bank i profil jego ryzyka z wielu różnych perspektyw: na zasadzie indywidualnej (jednak uwzględniając kwestie mikro i makro, o których była mowa powyżej); na zasadzie skonsolidowanej (w sensie nadzoru nad bankiem jako jednostką należącą wraz z innymi podmiotami do „grupy bankowej”⁹) oraz na zasadzie ogólnogrupowej (uwzględniając ryzyka, jakie dla banku potencjalnie generują inne jednostki grupy nie należące do grupy bankowej). Podmioty grupowe (wewnątrz lub poza grupą bankową) mogą być źródłem siły, ale także i słabości zagrażającej kondycji finansowej, reputacji oraz ogólnemu bezpieczeństwu i efektywności banku. Podstawowe Zasady zawierają jedną poświęconą w szczególności skonsolidowanemu nadzorowi nad grupami bankowymi, jednak uwzględniają one także ogólne znaczenie podmiotów dominujących i innych podmiotów nie należących do grupy bankowej dla oceny ryzyk, na jakie narażony jest bank lub grupa bankowa. Zakres zainteresowania ryzykiem ze strony organów nadzorczych rozciąga się poza koncepcje konsolidacji rachunkowej. Wykonując swoje funkcje organy nadzorcze muszą przyglądać się szerokiemu spektrum ryzyk wynikających zarówno z indywidualnej sytuacji danego banku i jego podmiotów stowarzyszonych, jak i z przeważającego makrootoczenia finansowego.

23. Organy nadzorcze powinny bacznie przyglądać się ruchom lub narastaniu działalności finansowej poza regulowanym sektorem bankowym (rozwój struktur bankowości równoległej) i potencjalnym zagrożeniom, jakie mogą się z tym wiązać. Związane z tym dane i informacje powinny być udostępniane innym organom właściwym dla zapewnienia stabilności finansowej.

(iii) Zarządzanie kryzysowe, przymusowa restrukturyzacja i uporządkowana likwidacja

24. Choć rolą organu nadzorczego nie jest zapobieganie upadłościom banków, nadzór ma na celu zmniejszenie prawdopodobieństwa i skutków takiej upadłości. Banki będą od czasu do czasu wpadać w kłopoty – z tego względu, aby zminimalizować negatywny wpływ na sam bank, jak i ogólnie na sektor bankowy i finansowy, wymagane jest efektywne przygotowanie i zarządzanie sytuacjami kryzysowymi oraz posiadanie środków i ram prawnych służących uporządkowanej likwidacji.

25. Na środki te można spojrzeć z dwóch perspektyw: (i) środki stosowane przez organy nadzorcze i inne organy (w tym opracowywanie planów uporządkowanej likwidacji oraz, w zakresie udostępniania informacji i współpracy z innymi organami krajowymi i transgranicznymi, koordynacja uporządkowanej restrukturyzacji lub likwidacji banku znajdującego się w kłopotach); i (ii) środki stosowane przez banki (w tym warunkowe plany finansowania i plany przymusowej restrukturyzacji), które powinny podlegać krytycznej ocenie przez organy oceniające w ramach realizowanego przez nie bieżącego nadzoru.

⁹ Dla celów niniejszego dokumentu pojęcie „grupa bankowa” obejmuje spółkę holdingową, bank i jego oddziały, podmioty zależne, podmioty stowarzyszone i wspólne przedsięwzięcia, w tym krajowe i zagraniczne. Znaczenie mogą mieć także ryzyka pochodzące od innych spółek szeroko rozumianej grupy, np. generowane przez podmioty pozabankowe (w tym niefinansowe). Powyższe ogólnogrupowe podejście do nadzoru wychodzi poza kwestie konsolidacji rachunkowej.

26. Aby pokazać i podkreślić wagę środków zarządzania kryzysowego, przymusowej restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji, niektóre z Podstawowych Zasad zawierają specyficzne odniesienie do utrzymania i oceny rozwiązań warunkowych. Została także wzmocniona istniejąca Podstawowa Zasada dotycząca relacji pomiędzy właściwymi organami kraju pochodzenia i kraju przyjmującego – obecnie wymaga ona, aby w przypadku banków transgranicznych realizowana była współpraca i koordynacja pomiędzy organami nadzorczymi kraju pochodzenia i kraju przyjmującego w zakresie zarządzania kryzysowego i uporządkowanej likwidacji.

(iv) Ład korporacyjny, obowiązki informacyjne i przejrzystość

27. Słabości ładu korporacyjnego w bankach, przykłady których obserwowano podczas kryzysu, mogą mieć potencjalnie poważne konsekwencje zarówno dla samego banku, jak i – w niektórych przypadkach – dla całego systemu finansowego. W wyniku dokonanego przeglądu dodano nową Podstawową Zasadę skupiającą się na efektywności ładu korporacyjnego jako kluczowego elementu bezpiecznego i efektywnego funkcjonowania banków. Nowa Zasada uwzględniła w metodologii oceny istniejące kryteria ładu korporacyjnego oraz zwraca większą uwagę na efektywność praktyk w tym zakresie.

28. Dzięki kryzysowi lepiej zrozumiano wagę obowiązków informacyjnych i przejrzystości dla utrzymania zaufania do banków, a to poprzez doprowadzenie do lepszego zrozumienia przez uczestników rynku, czym jest ich profil ryzyka. W konsekwencji zredukowano niepewność rynku co do siły finansowej banków. W uznaniu powyższej kwestii dodano nową Podstawową Zasadę, która zawiera więcej wytycznych na temat praktyk nadzorczych w omawianym obszarze.

Struktura i ocena Podstawowych Zasad

Struktura

29. Poprzednie wersje Podstawowych Zasad posiadały oddzielną metodologię, która zawierała kryteria mierzenia zgodności z Podstawowymi Zasadami. W wyniku niniejszego przeglądu metodologię oceny połączono wraz z Podstawowymi Zasadami w jeden dokument, pokazując w ten sposób elementarną współzależność pomiędzy nimi i ich wspólne stosowanie. Podstawowe Zasady zostały także przeorganizowane: Zasady 1-13 odnoszą się do uprawnień, zadań i funkcji nadzorczych, Zasady 14-29 dotyczą oczekiwań nadzorczych wobec banków, podkreślając znaczenie dobrego ładu korporacyjnego i zarządzania ryzykiem oraz zgodności ze standardami nadzorczymi. Dokonane przeorganizowanie podkreśla różnicę pomiędzy tym, co organy nadzorcze robią same, a czego oczekują od banków. Dla porównania z poprzednią wersją, w Załączniku 1 przedstawiono tabelę zawierającą odwzorowanie starych i nowych Podstawowych Zasad.

Ocena

30. Podstawowe Zasady wyznaczają pewien poziom efektywnej praktyki nadzorczej, który może być traktowany przez organy nadzorcze jako punkt odniesienia przy ocenie jakości ich systemów nadzorczych. Podstawowe Zasady są stosowane przez Międzynarodowy Fundusz Walutowy (MFW) i Bank Światowy w kontekście Programu Oceny Sektora Finansowego (FSAP), służąc do oceny efektywności bankowych systemów i praktyk nadzorczych w różnych państwach świata.

31. Niniejszy przegląd Podstawowych Zasad zachowuje poprzednią praktykę uwzględniania w metodologii oceny zarówno kryteriów podstawowych, jak i kryteriów dodatkowych. Kryteria podstawowe to wymagania minimalne w zakresie efektywnych praktyk nadzorczych, które mają zastosowanie uniwersalne we wszystkich krajach. Ocena danego kraju w stosunku do kryteriów podstawowych musi jednak uwzględniać fakt, że jego praktyki nadzorcze powinny być współmierne do profilu ryzyka i systemowego znaczenia nadzorowanych banków. Innymi słowy, ocena musi uwzględniać kontekst, w którym stosowane są praktyki nadzorcze. Podstawą wszystkich kryteriów

oceny jest koncepcja proporcjonalności, nawet jeżeli nie zawsze jest ona wskazana wprost w treści danego kryterium.

32. Efektywne bankowe praktyki nadzorcze nie są statyczne. Ewolują wraz z czasem, nabywaniem nowych doświadczeń oraz rozwojem i poszerzaniem się działalności bankowej. Organy nadzorcze mają skłonność, by zachęcać banki do przyjęcia „najlepszych praktyk”, jednak to one same powinny dawać przykład stałego dążenia do osiągnięcia najwyższych standardów nadzorczych. Aby wzmacniać to dążenie, w treści kryteriów dodatkowych Podstawowych Zasad podano praktyki nadzorcze wykraczające poza obecne wymagania podstawowe. Praktyki te przyczynią się do poprawy jakości indywidualnych ram nadzorczych. Można zakładać, że wraz z rozwojem praktyki nadzorczej i dokonywaniem kolejnych przeglądów Podstawowych Zasad, dodatkowe kryteria będą stawać się kryteriami podstawowymi. Będzie to wynikiem zmian oczekiwań co do standardów bazowych. W tym sensie zastosowanie kryteriów podstawowych i dodatkowych będzie przyczyniać się do utrzymania istotności Podstawowych Zasad w czasie.

33. W przeszłości państwa były oceniane wyłącznie w stosunku do kryteriów podstawowych, choć miały one możliwość dobrowolnego poddania się ocenie na podstawie kryteriów dodatkowych a tym samym skorzystania z uwag podmiotów oceniających na temat ewentualnych możliwości wzmocnienia praktyk nadzorczych. W przyszłości państwa poddane ocenie przez MFU i/lub Bank Światowy będą mogły zdecydować, czy chcą być oceniane z użyciem zarówno kryteriów podstawowych, jak i dodatkowych. Można spodziewać się, że dostarczy to motywacji jurysdykcjom, w szczególności tym będącym ważnymi centrami finansowymi, do podjęcia pionierskich działań w celu wdrożenia najwyższych standardów nadzorczych. Podobnie, jak w przypadku kryteriów podstawowych, wszelkie oceny dokonywane w stosunku do kryteriów dodatkowych powinny uwzględniać zasadę proporcjonalności, o której mowa powyżej.

34. Dodatkowo, należy pamiętać, że niektóre zadania, takie jak poprawna ocena otoczenia makroekonomicznego i wykrywanie narastania niebezpiecznych trendów, nie nadają się do analizy w ramach sztywnej relacji zgodne/niezgodne. Choć ocena tych zadań może być trudna, organy nadzorcze powinny jej dokonać możliwie najbardziej starannie uwzględniając informacje dostępne w danym czasie, a także podjąć racjonalnie uzasadnione czynności w celu zbadania i złagodzenia ryzyk.

35. Choć opublikowanie ocen poszczególnych jurysdykcji przekłada się na wzrost przejrzystości, to nie oznacza to, że ocenę jednej z nich będzie można bezpośrednio porównać z oceną innej. Po pierwsze oceny będą musiały odzwierciedlać zasadę proporcjonalności. Tak więc jurysdykcji posiadającej wiele banków ważnych systemowo będzie w naturalny sposób trudniej uzyskać ocenę „Zgodną”¹⁰ w porównaniu do jurysdykcji, na terenie której działają jedynie małe, proste instytucje depozytowe. Po drugie, w przypadku tej wersji Podstawowych Zasad jurysdykcje mogą wybierać, czy chcą być oceniane wyłącznie w stosunku do kryteriów podstawowych, czy łącznie w stosunku do kryteriów podstawowych i dodatkowych. Po trzecie, w nieuchronny sposób oceny będą w różny sposób zależeć od kraju i czasu ich przeprowadzenia. Należy zatem zapoznać się z opisem przy poszczególnych Podstawowych Zasadach i komentarzem jakościowym do oceny każdej z nich, aby odpowiednio zrozumieć podejście danej jurysdykcji do rozważanych aspektów i konieczność wprowadzania udoskonaleń. Próba porównania krajów poprzez proste zestawienie ilości otrzymanych przez nie ocen „Zgodna” i „Niezgodna” nie będzie miała większej wartości informacyjnej.

36. W szerszej perspektywie, efektywny nadzór bankowy zależy od różnych elementów zewnętrznych, inaczej warunków wstępnych, które mogą występować poza bezpośrednią jurysdykcją organów nadzorczych. Zatem, w zakresie nadawania ocen, badanie warunków wstępnych będzie miało nadal charakter jakościowy i w ten sposób będzie różnić się od badania (i nadawania ocen) zgodności z Podstawowymi Zasadami.

¹⁰ Zob. punkt 61 zawierający definicje ocen.

37. Podstawowa Zasada 29 dotycząca Nadużyć Usług Finansowych obejmuje między innymi nadzór nad bankowymi mechanizmami kontrolnymi w zakresie prania brudnych pieniędzy i zwalczania finansowania terroryzmu (AML/CFT). Komitet jest świadomy, że badania tej Podstawowej Zasady będą niewątpliwie w przypadku niektórych krajów prowadzić do pewnego stopnia powielenia procesu wzajemnej ewaluacji realizowanego przez Grupę Zadaniową ds. Działań Finansowych (FATF). Problem ten można rozwiązać w taki sposób, że gdy w ostatnim czasie FATF przeprowadziła ewaluację danego kraju, wtedy podmioty oceniające FSAP mogą skorzystać z tej ewaluacji, a swoje własne badanie skupić na czynnościach podejmowanych przez organy nadzorcze celem rozwiązania problemów zidentyfikowanych przez FATF. Gdy ewaluacja FATF nie była dokonywana w ostatnim czasie, wtedy organy oceniające FSAP będą nadal oceniać nadzór państw nad mechanizmami kontrolnymi AML/CFT ich banków.

Spójność i wdrożenie

38. Sektor bankowy jest jedynie częścią (choć ważną) systemu finansowego; dlatego dokonując niniejszego przeglądu Podstawowych Zasad Komitet starał się, gdzie jest to możliwe, zachować spójność z odpowiednimi standardami w zakresie papierów wartościowych i ubezpieczeń (które także były poddawane przeglądom w ostatnim czasie) oraz w zakresie przejrzystości i zapobiegania praniu brudnych pieniędzy. Różnic na pewno nie da się jednak wyeliminować, ponieważ kluczowe obszary ryzyka i priorytety nadzorcze są inne w zależności od branży. Wdrażając Podstawowe Zasady organy nadzorcze powinny uwzględniać rolę sektora bankowego we wspieraniu i ułatwianiu działalności produkcyjnej gospodarki realnej.

II. Podstawowe Zasady

39. Podstawowe Zasady to ramowe minimalne standardy racjonalnych praktyk nadzorczych o zastosowaniu uniwersalnym¹¹. Stanowią one wkład Komitetu we wzmacnianie globalnego systemu finansowego. Słabości systemu bankowego danego kraju, niezależnie od poziomu rozwoju, mogą stanowić zagrożenie stabilności finansowej nie tylko dla tego kraju, ale także w skali międzynarodowej. Komitet uważa, że wdrożenie Podstawowych Zasad przez wszystkie kraje stanowiłoby istotny krok w kierunku poprawy wewnętrznej i międzynarodowej stabilności finansowej, a także stanowiłoby dobrą podstawę dalszego rozwoju efektywnych systemów nadzoru. Przeważająca większość krajów uznała i wdrożyła Podstawowe Zasady.

40. Zmienione Podstawowe Zasady obejmują 29 zasad niezbędnych dla zapewnienia efektywności systemu nadzorczego. Zasady te z grubsza można podzielić na dwie grupy: pierwsza grupa (Zasady od 1 do 13) dotyczy uprawnień, zadań i funkcji organów nadzorczych, druga zaś (Zasady od 14 do 29) dotyczy wymogów i regulacji ostrożnościowych. Oryginalna Zasada 1 została podzielona na trzy oddzielne Zasady, dodano także Zasady odnoszące się do ładu korporacyjnego oraz obowiązków informacyjnych i przejrzystości. Z powyższego względu liczba Zasad wzrosła z 25 do 29.

¹¹ Podstawowe Zasady zostały stworzone jako dobrowolne ramowe standardy minimalne w zakresie racjonalnych praktyk nadzorczych; organy poszczególnych krajów mogą stosować inne rozwiązania uzupełniające, o ile uznają je za skuteczne dla poprawy efektywności nadzoru w swoich jurysdykcjach.

41. Poniżej podano treść wszystkich 29 Podstawowych Zasad:

Uprawnienia, zadania i funkcje nadzorcze

- **Zasada 1 – Zadania, cele i uprawnienia:** Efektywny system nadzoru bankowego posiada jasno wyznaczone zadania i cele dla każdego z organów odpowiedzialnych za nadzorowanie banków i grup bankowych. Nadzór bankowy działa w odpowiednich ramach prawnych dających każdemu właściwemu organowi niezbędne uprawnienia do autoryzacji działalności banków, wykonywania bieżącego nadzoru, rozstrzygania o zgodności z przepisami prawa oraz podejmowania terminowych działań korygujących w zakresie bezpieczeństwa i stabilności.
- **Zasada 2 – Niezależność, odpowiedzialność, zasoby i ochrona prawna organów nadzorczych:** Organ nadzorczy posiada niezależność operacyjną, przejrzyste procesy, stabilny ład korporacyjny, procesy budżetowe nie zagrażające autonomii oraz adekwatne zasoby, a także ponosi odpowiedzialność za realizację swoich zobowiązań i wykorzystanie zasobów. Ramy prawne nadzoru bankowego przewidują ochronę prawną organu nadzorczego
- **Zasada 3 – Współdziałanie i współpraca:** Przepisy prawa, regulacje i inne rozwiązania stanowią ramy współdziałania i współpracy z różnego rodzaju organami krajowymi i zagranicznymi organami nadzorczymi. Rozwiązania te uwzględniają konieczność ochrony informacji poufnych.
- **Zasada 4 – Dozwolone działania:** Dozwolone działania instytucji posiadających licencję na prowadzenie działalności i podlegających nadzorowi, w tym banków, są jasno zdefiniowane, a używanie słowa „bank” w ich nazwach jest kontrolowane.
- **Zasada 5 – Kryteria licencjonowania:** Organ licencjonujący ma prawo ustalać kryteria i odrzucać wnioski o rejestrację, jeżeli kryteria te nie są spełnione. Na poziomie minimalnym proces licencjonowania polega na ocenie struktury własnościowej i ładu korporacyjnego (w tym przydatności członków zarządu i wyższej kadry zarządzającej do pełnionych funkcji) banku i grupy, w ramach której bank działa, planu strategicznego i operacyjnego, wewnętrznych mechanizmów kontroli, zarządzania ryzykiem i przewidywanej sytuacji finansowej (w tym bazy kapitałowej). Jeżeli zgłaszanym właścicielem lub organizacją dominującą jest bank zagraniczny, uzyskano uprzednią zgodę organu nadzorczego z jego kraju pochodzenia.
- **Zasada 6 – Przeniesienie znacznej części własności:** Organ nadzorczy może dokonywać przeglądu, odrzucać lub nakładać warunki ostrożnościowe na wszelkie propozycje dotyczące przeniesienia znacznej części własności lub udziałów kontrolujących będących w bezpośrednim lub pośrednim posiadaniu banków na rzecz innych podmiotów.
- **Zasada 7 – Znaczące przejęcia:** Organ nadzorczy ma prawo zatwierdzać, odrzucać (lub rekomendować zatwierdzenie lub odrzucenie odpowiedniemu organowi) oraz nakładać warunki ostrożnościowe na znaczące przejęcia i inwestycje realizowane przez bank, czyniąc to w stosunku do wcześniej ustalonych kryteriów, a także stwierdzać, że stowarzyszenia i struktury nie narażają banku na niepotrzebne ryzyka i nie zagrażają efektywności sprawowanego nadzoru
- **Zasada 8 – Podejście nadzorcze:** Efektywny system nadzoru bankowego wymaga, aby organ nadzorczy: opracował i realizował perspektywiczną ocenę profilu ryzyka poszczególnych banków i grup bankowych, proporcjonalnie do ich znaczenia systemowego; identyfikował, oceniał i eliminował ryzyka generowane przez banki i system bankowy jako całość; posiadał ramowe rozwiązania umożliwiające wczesną interwencję; posiadał plany, stworzone we współpracy z innymi właściwymi organami, likwidacji banków w sposób uporządkowany w przypadku, gdy nie będą one zdolne do dalszego funkcjonowania.
- **Zasada 9 – Techniki i narzędzia nadzorcze:** Organ nadzorczy stosuje odpowiedni zakres technik i narzędzi w celu wdrożenia podejścia nadzorczego oraz stosuje proporcjonalne zasoby nadzorcze, uwzględniając przy tym profil ryzyka i znaczenie systemowe banków.

- **Zasada 10 – Raportowanie nadzorcze:** Organ nadzorczy zbiera, sprawdza i analizuje indywidualne i skonsolidowane raporty ostrożnościowe i sprawozdania statystyczne otrzymywane od banków oraz niezależnie weryfikuje te raporty w drodze badań terenowych albo z pomocą ekspertów zewnętrznych.
- **Zasada 11 – Korygujące i sankcyjne uprawnienia organów nadzorczych:** Organ nadzorczy podejmuje wczesne czynności w celu wyeliminowania niepewnych i nieprawidłowych praktyk i działań, które mogą stanowić zagrożenie dla banków lub dla systemu bankowego. Organ nadzorczy ma do swojej dyspozycji adekwatny zestaw narzędzi nadzorczych umożliwiające wczesne wdrożenie działań korygujących. Obejmuje to możliwość rekomendowania lub faktycznego cofnięcia licencji na prowadzenie działalności bankowej.
- **Zasada 12 – Nadzór skonsolidowany:** Podstawową cechą nadzoru bankowego jest to, że organ nadzorczy nadzoruje grupę bankową w sposób skonsolidowany, adekwatnie monitorując i (gdzie jest to potrzebne) stosując standardy ostrożnościowe do wszystkich aspektów działalności grupy bankowej na całym świecie.
- **Zasada 13 – Relacje pomiędzy właściwymi organami kraju pochodzenia i kraju przyjmującego:** Organy nadzorcze krajów pochodzenia i krajów przyjmujących zajmujące się transgranicznymi grupami bankowymi wymieniają się informacjami i współpracują w zakresie efektywnego nadzoru nad grupą i jednostkami do niej należącymi, a także w zakresie efektywnego radzenia sobie z sytuacjami kryzysowymi. Organy nadzorcze wymagają, aby lokalna działalność banków zagranicznych była prowadzona zgodnie z takimi samymi standardami, jak stosowane wobec banków krajowych.

Regulacje i wymogi ostrożnościowe

- **Zasada 14 – Ład korporacyjny:** Organ nadzorczy stwierdza, że banki i grupy bankowe posiadają efektywne polityki i procesy w obszarze ładu korporacyjnego, na przykład w zakresie kierunku strategicznego, struktury grupy i struktury organizacyjnej, otoczenia kontrolnego, obowiązków zarządu i wyższej kadry zarządzającej banku oraz wynagrodzeń. Powyższe polityki i procesy są współmierne do profilu ryzyka i znaczenia systemowego danego banku.
- **Zasada 15 – Proces zarządzania ryzykiem:** Organ nadzorczy stwierdza, że banki posiadają kompleksowy proces zarządzania ryzykiem (w tym efektywny nadzór ze strony zarządu i wyższej kadry zarządzającej) umożliwiający terminową identyfikację, pomiar, ocenę, monitorowanie, raportowanie oraz kontrolę i łagodzenie wszelkich istotnych ryzyk, a także ocenę adekwatności kapitałowej i płynnościowej w stosunku do ich profilu ryzyka oraz warunków makroekonomicznych i rynkowych. Dotyczy to także opracowania i okresowej kontroli rozwiązań warunkowych (w tym efektywnych i wiarygodnych planów przymusowej restrukturyzacji, o ile są uzasadnione) uwzględniających specyficzne uwarunkowania banku. Proces zarządzania ryzykiem jest współmierny do profilu ryzyka i systemowego znaczenia banku.
- **Zasada 16 – Adekwatność kapitałowa:** Organ nadzorczy ustanawia ostrożnościowe i odpowiednie wymogi adekwatności kapitałowej odzwierciedlające ryzyka podejmowane i generowane przez bank w kontekście warunków rynkowych i makroekonomicznych, w jakich dany bank działa. Organ nadzorczy definiuje składniki kapitału uwzględniając ich zdolność do absorpcji strat. Co najmniej w stosunku do banków aktywnych międzynarodowo, wymogi kapitałowe nie są niższe, niż obowiązujące standardy wynikające z Porozumień Bazylejskich.
- **Zasada 17 – Ryzyko kredytowe:** Organ nadzorczy stwierdza, że banki posiadają adekwatny proces zarządzania ryzykiem kredytowym uwzględniający ich apetyt na ryzyko, profil ryzyka oraz warunki rynkowe i makroekonomiczne. Obejmuje to ostrożne polityki i procesy terminowej identyfikacji, pomiaru, oceny, monitorowania, raportowania, kontroli i łagodzenia ryzyka kredytowego (w tym ryzyka kredytowego kontrahenta). Uwzględniony jest pełny cykl życia kredytu, w tym udzielenie kredytu, wycena kredytu i bieżące zarządzanie bankowymi portfelami kredytowymi i inwestycyjnymi.

- **Zasada 18 – Aktywa trudne, rezerwy zwykłe i rezerwy specjalne:** Organ nadzorczy stwierdza, że banki posiadają adekwatne polityki i procesy wczesnej identyfikacji i zarządzania aktywami trudnymi oraz utrzymania adekwatnych rezerw zwykłych i rezerw specjalnych.
- **Zasada 19 – Ryzyko koncentracji i limity dużych ekspozycji:** Organ nadzorczy stwierdza, że banki posiadają adekwatne polityki i procesy umożliwiające terminową identyfikację, pomiar, szacowanie, monitorowanie, raportowanie i kontrolę lub łagodzenie koncentracji ryzyka. Organy nadzorcze wyznaczają limity ostrożnościowe w celu ograniczenia ekspozycji banku na pojedynczych kontrahentów lub na grupy połączonych kontrahentów.
- **Zasada 20 – Transakcje z podmiotami powiązаныmi:** Aby zapobiec nadużyciom związanym z transakcjami z podmiotami powiązаныmi oraz aby uniknąć ryzyka konfliktu interesów, organ nadzorczy wymaga, aby banki zawierały transakcje z podmiotami powiązаныmi na zasadach rynkowych, monitorowały te transakcje, podejmowały odpowiednie działania w celu zapewnienia kontroli lub łagodzenia ryzyka oraz aby zmniejszały ekspozycje na podmioty powiązane zgodnie ze standardowymi politykami i procesami.
- **Zasada 21 – Ryzyko kraju i ryzyko przewalutowania:** Organ nadzorczy stwierdza, że banki posiadają adekwatne polityki i procesy terminowej identyfikacji, pomiaru, oceny, monitorowania, raportowania, kontroli i łagodzenia ryzyka kraju i ryzyka przewalutowania w prowadzonej przez siebie międzynarodowej akcji kredytowej i działaniach inwestycyjnych
- **Zasada 22 – Ryzyko rynkowe:** Organ nadzorczy stwierdza, że banki posiadają adekwatny proces zarządzania ryzykiem rynkowym, który uwzględnia ich apetyt na ryzyko, profil ryzyka, warunki rynkowe i makroekonomiczne oraz ryzyko istotnego pogorszenia płynności rynkowej. Obejmuje to ostrożnościowe polityki i procesy umożliwiające terminową identyfikację, pomiar, ocenę, monitorowanie, raportowanie, kontrolę i łagodzenie ryzyka rynkowych.
- **Zasada 23 – Ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej:** Organ nadzorczy stwierdza, że banki posiadają adekwatne systemy terminowej identyfikacji, pomiaru, oceny, monitorowania, raportowania, kontroli i łagodzenia ryzyka stopy procentowej w księdze bankowej. Powyższe systemy uwzględniają apetyt na ryzyko, profil ryzyka oraz warunki rynkowe i makroekonomiczne.
- **Zasada 24 – Ryzyko płynności:** Organ nadzorczy ustala ostrożne i odpowiednie wymogi płynnościowe (zawierające wymogi ilościowe lub jakościowe, albo obydwa te rodzaje) odzwierciedlające potrzeby płynnościowe banków. Organ nadzorczy stwierdza, że banki posiadają strategię umożliwiającą ostrożne zarządzanie ryzykiem płynności oraz zachowanie zgodności z wymogami płynności. Strategia uwzględnia profil ryzyka banku, warunki rynkowe i makroekonomiczne oraz polityki i procesy ostrożnościowe zgodne z apetytem banku na ryzyko, umożliwiające identyfikację, pomiar, ocenę, monitorowanie, raportowanie, kontrolę i łagodzenie ryzyka płynności w wyznaczonych horyzontach czasowych. Co najmniej w przypadku banków aktywnych międzynarodowo, wymogi płynnościowe są nie niższe, niż wymogi zawarte w odpowiednich standardach Porozumień Bazylejskich.
- **Zasada 25 – Ryzyko operacyjne:** Organ nadzorczy stwierdza, że banki posiadają adekwatne ramy zarządzania ryzykiem operacyjnym uwzględniające ich apetyt na ryzyko, profil ryzyka oraz warunki rynkowe i makroekonomiczne. Obejmuje to polityki i procesy umożliwiające terminową identyfikację, ocenę, szacowanie, monitorowanie, raportowanie i kontrolę lub łagodzenie ryzyka operacyjnego.
- **Zasada 26 – Kontrola i audyt wewnętrzny:** Organ nadzorczy stwierdza, że banki posiadają adekwatne ramy prawne kontroli wewnętrznej umożliwiające stworzenie i utrzymanie odpowiednio kontrolowanego środowiska operacyjnego pozwalającego prowadzić działalność przy ich profilu ryzyka. Obejmują one czytelne rozwiązania w zakresie delegacji uprawnień i zadań, rozdziału funkcji polegających na podejmowaniu zobowiązań przez bank, wypłacie należących do niego środków oraz rozliczania aktywów i pasywów, uzgodnień tych procesów, zabezpieczenia aktywów banku, testowania przez właściwe i niezależne funkcje biznesowe ds. audytu wewnętrznego i compliance zgodności z powyższymi mechanizmami kontrolnymi oraz z obowiązującymi przepisami i regulacjami.
- **Zasada 27 – Raportowanie finansowe i audyt zewnętrzny:** Organ nadzorczy stwierdza, że banki i grupy bankowe prowadzą adekwatną i wiarygodną dokumentację, sporządzają sprawozdania

finansowe zgodnie z politykami i praktykami rachunkowości akceptowanymi międzynarodowo oraz corocznie publikują informacje wiarygodnie przedstawiającą ich sytuację i wyniki finansowe, zawierające niezależną opinię biegłego rewidenta. Organ nadzorczy stwierdza także, że banki i podmioty dominujące grup bankowych posiadają adekwatny ład korporacyjny i nadzorują funkcję ds. audytu zewnętrznego.

- **Zasada 28 – Obowiązki informacyjne i przejrzystość:** Organ nadzorczy stwierdza, że banki i grupy bankowe regularnie publikują informacje skonsolidowane i (jeżeli potrzeba) indywidualne, które są łatwo dostępne i które uczciwie pokazują ich sytuację finansową, wyniki, ekspozycje, strategie zarządzania ryzykiem oraz polityki i procesy w zakresie ładu korporacyjnego.
- **Zasada 29 – Nadużycia usług finansowych:** Organ nadzorczy stwierdza, że banki posiadają adekwatne polityki i procesy, w tym ściśle zasady badania *due diligence* klienta, sprzyjające stosowaniu wysokich standardów etycznych i zawodowych w sektorze finansowym i zapobiegające wykorzystywaniu banku do zamierzonych lub niezamierzonych czynności przestępczych.

42. Podstawowe Zasady są neutralne z punktu widzenia różnych podejść nadzorczych, o ile osiągnąć są cele nadrzędne. Nie zostały zaprojektowane, aby uwzględnić wszystkie potrzeby i okoliczności występujące w każdym możliwym systemie bankowym. Dlatego w kontekście przeprowadzanych ocen i dialogu pomiędzy podmiotami oceniającymi a organami państwowymi należy starannie rozważać specyficzne okoliczności występujące w danym kraju.

43. Organy krajowe powinny stosować Podstawowe Zasady w odniesieniu do nadzoru wszystkich organizacji bankowych działających w ich jurysdykcjach.¹² Indywidualne kraje, w szczególności posiadające zaawansowane rynki i banki, mogą poszerzyć niniejsze Podstawowe Zasady celem osiągnięcia najlepszej praktyki nadzorczej.

44. Wysoki poziom zgodności z Podstawowymi Zasadami powinien wzmacniać ogólną stabilność systemu finansowego; jednak ani tego nie gwarantuje, ani też nie zapobiega upadłościom banków. Nadzór bankowy nie może i nie powinien udzielać gwarancji, że bank nie upadnie. W gospodarce rynkowej upadłość to element ryzyka.

45. Komitet jest gotowy zachęcać do podejmowania działań na poziomie krajowym mających na celu wdrożenie Podstawowych Zasad we współpracy z innymi organami nadzorczymi i innymi zainteresowanymi stronami. Komitet zachęca międzynarodowe instytucje finansowe i darczyńców instytucjonalnych do używania Podstawowych Zasad w ramach wspierania poszczególnych krajów w ich działaniach na rzecz wzmacniania rozwiązań regulacyjnych. Komitet będzie nadal ściśle współpracował w zakresie monitorowania przez MFW i Bank Światowy wdrożenia ustanowionych przez Komitet standardów ostrożnościowych. Komitet pozostaje zaangażowany w relacje z organami nadzorczymi z krajów nieczłonkowskich.

¹² W krajach, gdzie pozabankowe instytucje finansowe oferują usługi depozytowe i kredytowe podobne do usług świadczonych przez banki, obowiązywać będzie (w stosunku do tych instytucji) wiele Zasad podanych w niniejszym dokumencie. Niektóre z tych instytucji mogą być jednak regulowane odmiennie, niż banki, o ile wspólnie nie posiadają istotnej proporcji depozytów systemu finansowego.

III. Warunki wstępne efektywnego nadzoru bankowego

46. Efektywny system nadzoru bankowego musi być w stanie efektywnie tworzyć, wdrażać, monitorować i egzekwować polityki nadzorcze w normalnych i skrajnych warunkach ekonomicznych i finansowych. Organy nadzorcze muszą być w stanie reagować na warunki zewnętrzne mogące negatywnie wpływać na banki i system bankowy. Istnieje wiele czynników i warunków wstępnych mających bezpośredni wpływ na praktyczną efektywność nadzoru. W większości przypadków znajdują się one poza bezpośrednią lub wyłączną jurysdykcją bankowych organów nadzoru. Jeżeli organy nadzorcze obawiają się negatywnego wpływu warunków wstępnych na efektywność i skuteczność regulacji i nadzoru nad bankami, powinny one informować rząd i inne organy o tym fakcie, jak i o jego rzeczywistym lub potencjalnym negatywnym wpływie na cele nadzorcze. Organy nadzorcze powinny współpracować z rządem i odpowiednimi organami w celu podjęcia problemów znajdujących się poza ich bezpośrednią lub wyłączną jurysdykcją. Organy nadzorcze powinny także, w ramach normalnej działalności biznesowej, stosować środki usuwania wpływu tych problemów na efektywność i skuteczność regulacji i nadzoru bankowego.

47. Warunki wstępne to:

- efektywne i zrównoważone polityki makroekonomiczne;
- dobrze zdefiniowane ramy tworzenia polityki stabilności finansowej;
- dobrze rozwinięta infrastruktura publiczna;
- przejrzyste ramy prawne zarządzania kryzysowego, przymusowej restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji;
- odpowiedni poziom ochrony systemowej (albo publiczna sieć bezpieczeństwa); i
- efektywna dyscyplina rynkowa.

Efektywne i zrównoważone polityki makroekonomiczne

48. Efektywne polityki makroekonomiczne (głównie polityka fiskalna i monetarna) to podstawa stabilności systemu finansowego. Bez efektywnych polityk mogą tworzyć się stany braku równowagi, na przykład wysokie tempo zadłużania się i wydatków rządowych albo niedobór lub nadmiar płynności, destabilizujące system finansowy. Dodatkowo, niektóre polityki rządowe¹³ mogą traktować banki i innych pośredników finansowych instrumentalnie, przez to obniżając efektywność nadzoru.

¹³ Przykładami takich polityk jest akumulacja dużych ilości rządowych papierów wartościowych; zmniejszony dostęp do rynków kapitałowych ze względu na kontrolę rządu i narastający stan nierównowagi; obniżenie jakości aktywów w wyniku luzowania polityki monetarnej; ustanawiane pod wpływem rządu wymagania w zakresie akcji kredytowej i odroczenia spłat zaległości będące ekonomiczną reakcją na pogarszające się warunki gospodarcze.

Dobrze zdefiniowane ramy tworzenia polityki stabilności finansowej

49. Mając na uwadze wpływ i interakcje pomiędzy bankami i systemem finansowym a gospodarką realną, ważne jest istnienie przejrzystych ram nadzoru makroostrożnościowego i tworzenia polityki stabilności finansowej. Ramy te powinny zawierać informację o organach i podmiotach odpowiedzialnych za identyfikację nowopowstających i systemowych ryzyk w systemie finansowym, monitorowanie i analizę rynku oraz inne czynniki finansowe i ekonomiczne mogące prowadzić do akumulacji ryzyk systemowych, formułowanie i wdrażanie odpowiednich polityk oraz ocenę, jak takie polityki mogą wpływać na banki i system finansowy. Ramy powinny także udostępniać mechanizmy efektywnej współpracy i koordynacji działań właściwych agencji.

Dobrze rozwinięta infrastruktura publiczna

50. Dobrze rozwinięta infrastruktura publiczna powinna zawierać następujące elementy, które – jeżeli nie zostaną zapewnione – mogą przyczynić się do osłabienia systemów i rynków finansowych albo uniemożliwić ich rozwój:

- system przepisów prawa gospodarczego, w tym przepisy o spółkach, umowach, upadłości, ochronie konsumenta i własności prywatnej, który jest spójnie egzekwowany i który jest mechanizmem uczciwego rozwiązywania sporów;
- efektywna i niezależna władza sądownicza;
- kompleksowe i dobrze zdefiniowane przepisy i zasady rachunkowości, akceptowane w skali międzynarodowej;
- system niezależnych audytów zewnętrznych, który gwarantuje użytkownikom sprawozdań finansowych (w tym sporządzanych przez banki) uzyskanie niezależnej pewności co do faktu, że przedstawione informacje rachunkowe są prawdziwym i rzetelnym odzwierciedleniem sytuacji finansowej spółki i że są sporządzone zgodnie z ustalonymi zasadami rachunkowości; w systemie tym audytorzy ponoszą odpowiedzialność za swoją pracę;
- dostępność kompetentnych, niezależnych i doświadczonych fachowców (np. księgowych, audytorów i prawników), których działania są zgodne z przejrzystymi standardami technicznymi i etycznymi ustalonymi i egzekwowanymi przez organy publiczne i zawodowe oraz spójnymi ze standardami międzynarodowymi, a także którzy podlegają odpowiedniemu nadzorowi;
- dobrze zdefiniowane zasady regulujące funkcjonowanie i nadzór nad innymi rynkami finansowymi i, gdzie ma to znaczenie, ich uczestnikami;
- bezpieczne, skuteczne i dobrze uregulowane systemy płatniczo-rozliczeniowe (w tym kontrahenci centralni) do rozliczania transakcji finansowych, w których ryzyka kontrahenta są efektywnie kontrolowane i zarządzane;
- efektywne i skuteczne biura informacji kredytowej udostępniające informację kredytową o kredytobiorcach i/lub bazy danych pomocne przy ocenie ryzyka; i
- ogólna dostępność podstawowych statystyk gospodarczych, finansowych i społecznych.

Przejrzyste ramy prawne zarządzania kryzysowego, przymusowej restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji

51. Efektywne ramy prawne zarządzania kryzysami i systemy uporządkowanej likwidacji pomagają minimalizować potencjalne zakłócenia stabilności finansowej ze strony banków i instytucji finansowych będących w trudnej sytuacji lub w stanie upadłości. Efektywne instytucjonalne ramy zarządzania kryzysowego i uporządkowanej likwidacji wymagają nadania jasnych uprawnień i stworzenia efektywnych podstaw prawnych dla funkcjonowania właściwych organów (na przykład bankowych organów nadzorczych, krajowych organów likwidacyjnych, ministerstw finansów i banków centralnych). Powyższe organy powinny być wyposażone w szeroki wachlarz uprawnień i narzędzi, wynikających z przepisów prawa, umożliwiających likwidację instytucji finansowej, która nie jest zdolna do dalszego funkcjonowania i co do której nie istnieją przesłanki, aby ufać, że jej

sytuacja zmieni się w przyszłości. Pomiedzy właściwymi organami powinna także istnieć zgoda co do indywidualnego i wspólnego zakresu odpowiedzialności za zarządzanie kryzysowe i uporządkowaną likwidację oraz co do skoordynowanej realizacji nałożonych w związku z tym obowiązków. Powinno to obejmować możliwość wzajemnego udostępniania sobie informacji poufnych w celu ułatwienia planowania na wypadek konieczności przymusowej restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji oraz zarządzania tymi zdarzeniami w momencie ich wystąpienia.

Odpowiedni poziom ochrony systemowej (albo publiczna sieć bezpieczeństwa)

52. Decyzja co do właściwego poziomu ochrony systemowej to kwestia polityk, którą powinny rozstrzygnąć odpowiednie władze, w tym rząd i bank centralny, w szczególności tam, gdzie może to rodzić konieczność zastosowania środków publicznych. Ważną rolę do odegrania mają tutaj organy nadzorcze, a to ze względu na ich dogłębną znajomość zaangażowanych instytucji finansowych. Rozwiązując kwestie systemowe należy rozważyć kilka czynników: stosunek ryzyka do zaufania do systemu finansowego oraz możliwość zainfekowania efektywnie działających instytucji oraz minimalizowanie zniekształcenia sygnałów i dyscypliny rynkowej. Kluczowym elementem ram ochrony systemowej jest system zabezpieczenia depozytów. O ile system ten jest przejrzysty i starannie zaprojektowany, może przyczynić się do budowania zaufania do systemu, a tym samym ograniczenia możliwości jego zainfekowania przez banki znajdujące się w tarapatkach.

Efektywna dyscyplina rynkowa

53. Efektywna dyscyplina rynkowa częściowo zależy od adekwatnego dopływu informacji do uczestników rynku, odpowiednich nagród finansowych dla dobrze zarządzanych instytucji oraz rozwiązań zapewniających, że inwestorzy nie są odizolowani od konsekwencji swoich decyzji. Kwestie, jakie należy podjąć w tym temacie to ład korporacyjny oraz zapewnienie dostarczenia dokładnych, treściwych, przejrzystych i terminowych informacji przed kredytobiorców do inwestorów i kredytodawców. Sygnały rynkowe mogą być zniekształcone a dyscyplina osłabiona w przypadku prób wywierania wpływu przez rząd lub uchylania decyzji o charakterze komercyjnym (w tym szczególnie decyzji kredytowych) w celu osiągnięcia celów polityki publicznej. W takich okolicznościach jest ważne, że – gdy rządy lub powiązane podmioty udzielają lub gwarantują kredyt – rozwiązanie to zostaje ujawnione oraz że istnieje formalna procedura gwarantująca odszkodowanie dla instytucji finansowych, jeżeli powyższy kredyt stanie się zagrożony.

IV. Metodologia oceny

54. Głównym celem Podstawowych Zasad jest pomoc poszczególnym krajom w dokonaniu oceny jakości ich systemów oraz dostarczenie danych do ich programu reform. Ocena aktualnego poziomu zgodności danego kraju z Podstawowymi Zasadami może być przydatnym narzędziem przy wdrażaniu przez ten kraj efektywnego systemu nadzoru bankowego. Aby uzyskać obiektywizm i porównywalność poziomu zgodności z Podstawowymi Zasadami w stosunku do innych ocen tego kraju,¹⁴ organy nadzorcze i podmioty oceniające powinny korzystać z niniejszej metodologii oceny, co nie eliminuje jednak konieczności zastosowania własnego osądu zgodności przez każdą ze stron. Ocena powinna identyfikować słabości istniejącego systemu nadzoru i regulacji oraz być podstawą do podjęcia działań naprawczych przez organy rządowe i bankowe organy nadzorcze.

¹⁴ Celem przeprowadzania oceny nie jest jednak tworzenie rankingu systemów nadzorczych. Zob. punkt 35.

55. Choć indywidualnie członkowie Komitetu współpracują w misjach oceniających, to zasadniczo są one realizowane przez MFW i Bank Światowy. Komitet zdecydował się nie dokonywać oceny samodzielnie, aby utrzymać aktualny podział pracy polegający na tym, że Komitet wyznacza standardy, a międzynarodowe instytucje finansowe mają funkcję oceniającą. Komitet, we współpracy z Instytutem Stabilności Finansowej, jest jednak gotowy udzielać wsparcia w inny sposób, na przykład poprzez prowadzenie szkoleń.

Zastosowanie metodologii

56. Metodologię można stosować w wielu kontekstach: (i) ocena własna dokonywana samodzielnie przez bankowe organy nadzorcze;¹⁵ (ii) ocena jakości systemów nadzorczych przez MFW i Bank Światowy, na przykład w kontekście FSAP, (iii) przeglądy przeprowadzane przez podmioty zewnętrzne z sektora prywatnego, na przykład firmy konsultingowe; lub (iv) przeglądy wewnętrzne wykonywane na przykład w ramach regionalnych grup bankowych organów nadzorczych. W momencie pisania tego dokumentu oceny zgodności zostały już przeprowadzone w ponad 150 krajach, a w kolejnych są w trakcie realizacji.¹⁶

57. Niezależnie od kontekstu, kluczowe znaczenie mają następujące czynniki:

- Aby osiągnąć pełny obiektywizm, najlepiej, aby zgodność z Podstawowymi Zasadami była oceniana przez odpowiednio wykwalifikowane podmioty zewnętrzne, w skład których wchodzi dwie osoby z solidnym doświadczeniem nadzorczym umożliwiającym wszechstronne spojrzenie na przeprowadzane kontrole; doświadczenie pokazuje jednak, że wcześniejsza ocena własna jest bardzo cennym uzupełnieniem ocen wykonywanych przez podmioty zewnętrzne.
- Uczciwa ocena bankowego procesu nadzorczego nie może być przeprowadzana bez prawdziwej współpracy wszystkich właściwych organów.
- Proces oceny każdej z 29 Podstawowych Zasad wymaga krytycznej oceny wag wielu różnych elementów; przeprowadzić go mogą zatem wyłącznie wykwalifikowane podmioty oceniające z praktycznym doświadczeniem w omawianym obszarze.
- Realizowana w ramach oceny interpretacja zgodności z Podstawowymi Zasadami wymaga pewnego stopnia wiedzy prawnej i księgowej; prezentowane interpretacje prawne i księgowe muszą odnosić się do struktury legislacyjnej i rachunkowej danego kraju. Po przeprowadzeniu oceny terenowej konieczne może okazać się doradztwo ze strony innych ekspertów prawa i rachunkowości.
- Ocena musi być wszechstronna i wystarczająco głęboka, ponieważ tylko w ten sposób można ocenić, czy kryteria są realizowane w praktyce, a nie tylko w teorii. Należy zapewnić wystarczający zakres i szczegółowość przepisów i regulacji, które muszą być efektywnie wdrażane i wypełniane. Samo ich istnienie nie daje pewności, że kryteria są spełnione.

¹⁵ Komitet wydał wytyczne dotyczące przeprowadzania oceny własnej: „*Nadzorcza ocena własna – zastosowanie praktyczne*”, Bazylea, kwiecień 2001.

¹⁶ Regularne raporty MFW i Banku Światowego na temat doświadczeń płynących z przeprowadzanych ocen w ramach programu FSAP stanowią bogate źródło informacji, które zostały wykorzystane do udoskonalenia treści niniejszych Zasad.

Ocena zgodności

58. Podstawowym celem oceny powinno być określenie charakteru i zakresu wszelkich słabości bankowego systemu nadzorczego oraz zgodności z poszczególnymi Podstawowymi Zasadami. Choć proces wdrażania Podstawowych Zasad rozpoczyna się od oceny zgodności, ocena ta jest tylko środkiem w drodze do celu, a nie celem samym w sobie. Ocena umożliwia organowi nadzorczemu (w niektórych przypadkach rządowi) zainicjowanie strategii poprawy jakości bankowego systemu nadzorczego.

59. Do oceny zgodności z daną Zasadą niniejsza metodologia wykorzystuje zestaw podstawowych i dodatkowych kryteriów oceny przypisanych do każdej z nich. Wyjściowo, dla celów ustalenia oceny, stosuje się kryteria podstawowe, które są jedynymi elementami mierzącymi pełną zgodność z Podstawową Zasadą. Kryteria dodatkowe stanowią zalecane dobre praktyki, w kierunku osiągnięcia których powinny dążyć kraje posiadające zaawansowany system bankowy. Zależnie od stopnia rozwoju, kraje mogą stosować następujące trzy opcje oceny:

- (i) o ile dany kraj wprost nie preferuje innej opcji, zgodność z Podstawowymi Zasadami ocenia się i klasyfikuje wyłącznie w odniesieniu do kryteriów podstawowych;
- (ii) dany kraj może dobrowolnie poddać się ocenie w stosunku do kryteriów dodatkowych w celu zidentyfikowania obszarów, w których mogłaby poprawić jakość regulacji i nadzoru korzystając z komentarzy organów oceniających w tym zakresie; zgodność z Podstawowymi Zasadami będzie jednak oceniana wyłącznie w stosunku do kryteriów podstawowych; lub
- (iii) dla potrzeb krajów chcących stosować najlepsze praktyki nadzorcze, istnieje możliwość dobrowolnego poddania się przez nie ocenie i klasyfikacji w stosunku do kryteriów dodatkowych jako uzupełnienia do kryteriów podstawowych.

60. W przypadku ocen Podstawowych Zasad przez podmioty zewnętrzne¹⁷ stosowana będzie następująca skala czterostopniowa: zgodna / w większości zgodna / istotnie niezgodna / niezgodna. Ocena „nie dotyczy” może zostać użyta w pewnych okolicznościach opisanych w punkcie 62.

61. Krótki opis ocen i ich stosowania:

- Ocena zgodna – kraj zostanie uznany za zgodny z Zasadą, jeżeli wszystkie kryteria podstawowe¹⁸ mające zastosowanie do tego kraju są spełnione bez stwierdzenia jakichkolwiek istotnych braków. Mogą oczywiście wystąpić przypadki, gdzie kraj uzyskuje zgodność z daną Zasadą stosując inne rozwiązania. Może zdarzyć się też na odwrót – ze względu na specyficzne uwarunkowania występujące w danym kraju kryteria podstawowe mogą nie być wystarczające do osiągnięcia celów opisanych w Zasadzie. Mogą być zatem potrzebne inne działania skutkujące uznaniem, że dany aspekt nadzoru bankowego objęty Zasadą funkcjonuje w sposób efektywny.
- Ocena w większości zgodna – kraj zostanie uznany za w większości zgodny z Zasadą, gdy obserwuje się wyłącznie drobne wady nie rodzące obaw co do zdolności i chęci danego organu osiągnięcia pełnej zgodności z daną Zasadą w wyznaczonym okresie czasu. Ocena „w większości zgodna” może być zastosowana, gdy system nie spełnia wszystkich kryteriów podstawowych, ale jego ogólna efektywność jest wystarczająco dobra a żadne z istotnych ryzyk nie jest pozostawione bez rozwiązania.

¹⁷ Choć stopnie wystawione w ramach oceny własnej mogą być użyteczne dla organów, nie mają one jednak charakteru wiążącego, ponieważ organy oceniające dokonają własnego niezależnego osądu.

¹⁸ Dla celów wystawienia oceny, użyte w niniejszym punkcie pojęcie „kryteria podstawowe” obejmuje kryteria dodatkowe w przypadku, gdy dany kraj dobrowolnie zgodził się podlegać ocenie z zastosowaniem kryteriów dodatkowych.

- Ocena istotnie niezgodna – kraj zostanie uznany za istotnie niezgodny z Zasadą zawsze w przypadku, gdy występują poważne uchybienia, i to pomimo istnienia formalnych reguł, regulacji i procedur, oraz gdy istnieją dowody, że nadzór jest ewidentnie nieefektywny, proces praktycznego wdrażania jest słaby albo że uchybienia są na tyle duże, że rodzą obawy co do możliwości osiągnięcia zgodności przez dany organ. Faktem jest, że istnieje duża luka pomiędzy oceną „w większości zgodna” a oceną „istotnie niezgodna”, a zatem wybór może być trudny. Z drugiej jednak strony intencja jest taka, aby zmusić podmioty oceniające do wydania jasnego oświadczenia.
- Ocena niezgodna – kraj zostanie uznany za niezgodny z Zasadą zawsze w przypadku, gdy nastąpiło zasadnicze wdrożenie Zasady, nie spełniono kilku podstawowych kryteriów lub gdy nadzór jest rażąco nieefektywny.

62. Dodatkowo, Zasada otrzyma ocenę „nie dotyczy” gdy, zdaniem podmiotu oceniającego, nie ma ona zastosowania uwzględniając cechy strukturalne, prawne i instytucjonalne danego kraju. W niektórych sytuacjach państwa argumentowały, że w przypadku rodzących się lub nieistotnych działalności bankowych nie objętych nadzorem, lepiej jest zastosować ocenę „nie dotyczy” niż „niezgodna”. Jest to kwestia do oceny przez podmiot oceniający, choć należy pamiętać, że działania, które na moment oceny mogą być relatywnie nieistotne, w późniejszym czasie mogą przybrać na znaczeniu a organy będą musiały być ich świadome i odpowiednio na nie przygotowane. System nadzorczy powinien dopuszczać możliwość monitorowania takich działań nawet, jeżeli regulacja lub nadzór nie są natychmiast potrzebne. Ocena „nie dotyczy” jest oceną właściwą, jeżeli organy oceniające są świadome danego zjawiska i byłyby w stanie podjąć odpowiednie działania, jednak realistycznie patrząc nie ma szansy na to, aby zdarzenia te wzrosły na znaczeniu tak bardzo, aby zacząć stanowić zagrożenie.

63. Dokonywanie oceny nie ma ścisłego charakteru a spełnienie Podstawowych Zasad może zachodzić w różny sposób. Kryteriów oceny nie należy traktować jako prostej listy kontrolnej z wymaganiami w zakresie zgodności. Chodzi tu raczej o ocenę jakościową. Zależnie od indywidualnej sytuacji i okoliczności panujących w danej jurysdykcji, osiągnięcie zgodności z pewnymi kryteriami może być bardziej krytyczne dla efektywności nadzoru. Zatem ilość spełnionych kryteriów nie zawsze stanowi dobrą informację na temat całościowej oceny zgodności z daną Zasadą. Należy skupić się na komentarzu do oceny, a nie na samej ocenie. Podstawowym celem nie jest wystawienie oceny, ale skupienie uwagi władz na wymagających tego obszarach. W ten sposób tworzy się miejsce dla udoskonaleń i planu działania uwzględniającego ich odpowiednią hierarchię w dążeniu do osiągnięcia pełnej zgodności z Podstawowymi Zasadami.

64. Ocena powinna zawierać opinię podmiotów oceniających na temat tego, jak słabości warunków wstępnych efektywnego nadzoru bankowego, o których mowa w punktach 46-53, obniżają efektywność nadzoru i w jaki sposób zastosowane narzędzia nadzorcze mogą je łagodzić. Opinia ta powinna mieć bardziej charakter jakościowy, niż zawierać oceny. Rekomendacje w zakresie warunków wstępnych nie powinny być elementem planu działania związanego z oceną Podstawowych Zasad. Należy dodać je, na przykład, do treści innych rekomendacji ogólnych w zakresie wzmocnienia otoczenia nadzoru sektora finansowego.

65. Podstawowe Zasady to minimalne standardy, które muszą stosować wszystkie bankowe organy nadzorcze. Wdrażając niektóre z nich, organy nadzorcze będą musiały wziąć pod uwagę profil ryzyka i znaczenie systemowe poszczególnych banków. W szczególności chodzi o te Podstawowe Zasady, w przypadku których organy nadzorcze będą musiały ustalić adekwatność bankowych polityk i procesów zarządzania ryzykiem.

Zagadnienia praktyczne przy dokonywaniu oceny

66. Komitet nie pełni specyficznej roli w tworzeniu szczegółowych wytycznych w zakresie sporządzania i prezentacji raportów oceny, jest jednak zdania, że przy dokonywaniu oceny i sporządzaniu raportu podmioty oceniające powinny wziąć pod uwagę kilka kwestii. Na przykład, Załącznik 2 do niniejszego dokumentu zawiera opracowany przez MFW i Bank Światowy format dokonywania własnych ocen stanu wdrożenia Podstawowych Zasad w poszczególnych krajach. Załącznik zawiera także uporządkowane informacje dla podmiotów oceniających dotyczące tego, jak tworzyć opinie na temat warunków wstępnych efektywnego nadzoru bankowego, w jaki sposób takie słabości zewnętrzne mogą utrudniać nadzór (o czym mowa w punkcie 64) oraz jak skutecznie narzędzia nadzorcze mogą łagodzić niedoskonałości warunków wstępnych efektywnego nadzoru bankowego.

67. Po pierwsze, przeprowadzając ocenę organ oceniający musi mieć swobodny dostęp do informacji i zainteresowanych stron. Potrzebne informacje mogą obejmować nie tylko informacje ogólnodostępne (na przykład odpowiednie przepisy, regulacje i polityki), ale także bardziej wrażliwe, na przykład oceny własne, wytyczne operacyjne dla organów nadzorczych i, gdzie jest to możliwe, oceny nadzorcze poszczególnych banków. Informacja ta powinna zostać dostarczona, chyba, że naruszałoby to wymagania prawne stawiane wobec organów nadzorczych w zakresie poufności. Doświadczenie pokazuje, że problemy związane z poufnością można często rozwiązać w drodze uzgodnień *ad hoc* pomiędzy podmiotem oceniającym a organem ocenianym. Podmiot oceniający będzie musiał spotykać się z szeregiem różnych osób i organizacji, w tym z urzędem/urzędami nadzoru bankowego, innymi krajowymi organami nadzorczymi, właściwymi ministerstwami, bankami i stowarzyszeniami banków, audytorami i innymi uczestnikami rynku finansowego. Szczególną uwagę należy zwracać na przypadki, gdzie wymagane informacje nie zostały przekazane, a także na wpływ, jaki taka sytuacja może mieć na dokładność oceny.

68. Po drugie, ocena zgodności z każdą Podstawową Zasadą wymaga zbadania łańcucha powiązanych wymagań, które – zależnie od Zasady – mogą obejmować przepisy prawa, regulacje ostrożnościowe, wytyczne nadzorcze, badania terenowe i analizy wewnętrzne, raportowanie nadzorcze, obowiązki informacyjne, dowód wyegzekwowania (lub jego braku). Dodatkowo, ocena musi dawać pewność praktycznego wdrożenia wymagań. To z kolei wymaga sprawdzenia, czy organ nadzorczy posiada niezbędną autonomię operacyjną, wiedzę, zasoby i motywację do wdrażania Podstawowych Zasad.

69. Po trzecie, oceny nie powinny skupiać się wyłącznie na słabościach, ale także podkreślać osiągnięte sukcesy. Takie podejście zapewni lepszy obraz efektywności nadzoru bankowego.

70. Po czwarte, istnieją jurysdykcje, w których pozabankowe instytucje finansowe nie będące częścią nadzorowanej grupy bankowej angażują się w działania zbliżone do usług bankowych; instytucje takie mogą stanowić poważną część całego systemu finansowego i mogą w większości nie być objęte nadzorem. Tymczasem Podstawowe Zasady dotyczą wyłącznie nadzoru bankowego, dlatego więc nie mogą być stosowane do formalnej oceny pozabankowych instytucji finansowych. Raport oceny powinien jednak co najmniej identyfikować te rodzaje działalności, w ramach których instytucje pozabankowe mają wpływ na nadzorowane banki, oraz wskazywać potencjalne problemy, jakie mogą wynikać z prowadzonej działalności pozabankowej.

71. Po piąte, wraz z rozwojem bankowości transgranicznej wzrasta stopień skomplikowania ocen Podstawowych Zasad. Kwestią o kluczowym znaczeniu jest poprawa współpracy i udostępniania informacji pomiędzy organami nadzorczymi kraju pochodzenia i kraju przyjmującego, zarówno w normalnych okolicznościach, jak i w czasie kryzysu. Organ oceniający musi zatem ustalić, że współpraca taka i udostępnianie informacji rzeczywiście ma miejsce w potrzebnym zakresie, mając przy tym na uwadze wielkość i kompleksowość powiązań bankowych pomiędzy dwoma krajami.

V. Kryteria oceny zgodności z Podstawowymi Zasadami

72. W tym rozdziale znajduje się lista kryteriów oceny każdej z 29 Podstawowych Zasad. W przypadku każdej Zasady kryteria są podzielone na dwie części: „kryteria podstawowe” i „kryteria dodatkowe”. Jak już wspomniano w punkcie 59, kryteria podstawowe oznaczają takie elementy, które powinny występować, aby móc wykazać zgodność z treścią Zasady. Kryteria dodatkowe mogą być szczególnie istotne dla nadzoru bardziej skomplikowanych organizacji bankowych. Zatem kraje, które posiadają takie instytucje, powinny dążyć do ich spełnienia. Zasadniczo ocena zgodności będzie opierać się na kryteriach podstawowych; podmiot oceniający wystawi komentarz, ale nie ocenę, na temat zgodności z kryteriami dodatkowymi – chyba, że kraj poddany ocenie dobrowolnie zgodził się podlegać także ocenie kryteriów dodatkowych.

73. Indywidualne kryteria oceny są oparte na już istniejących i efektywnie funkcjonujących praktykach nadzorczych, nawet jeżeli nie zostały one jeszcze w pełni wdrożone. Gdzie jest to potrzebne, podano odnośniki do dokumentów, na których opiera się treść kryteriów.

Uprawnienia, zadania i funkcje nadzorcze

Zasada 1: Zadania, cele i uprawnienia

Efektywny system nadzoru bankowego posiada jasno wyznaczone zadania i cele dla każdego z organów odpowiedzialnych za nadzorowanie banków i grup bankowych¹⁹. Nadzór bankowy działa w odpowiednich ramach prawnych dających każdemu właściwemu organowi niezbędne uprawnienia do autoryzacji działalności banków, wykonywania bieżącego nadzoru, rozstrzygania o zgodności z przepisami prawa oraz podejmowania terminowych działań korygujących w zakresie bezpieczeństwa i stabilności²⁰.

Kryteria podstawowe

1. Zadania i cele każdego organu zajmującego się nadzorem bankowym²¹ są ogólnodostępne i jasno zdefiniowane w przepisach prawnych. Jeżeli za nadzór nad systemem bankowym odpowiedzialnych jest więcej niż jeden organ, istnieją wiarygodne i publicznie znane ramy prawne eliminujące luki regulacyjne i nadzorcze.
2. Podstawowym celem nadzoru bankowego jest wzrost bezpieczeństwa i stabilności banków i systemu bankowego. Jeżeli bankowy organ nadzorujący wykonuje szerszy zakres zadań, wtedy są one podporządkowane celowi podstawowemu i nie stoją z nim w sprzeczności.
3. Regulacje i przepisy prawa są dla organu nadzorczego punktem wyjścia dla tworzenia i egzekwowania minimalnych standardów ostrożnościowych wobec banków i grup bankowych. Organ nadzorczy ma prawo zwiększać wymogi ostrożnościowe w stosunku do poszczególnych banków i grup bankowych zależnie od ich profilu ryzyka²² i znaczenia systemowego²³.

¹⁹ Dla celów niniejszego dokumentu pojęcie „grupa bankowa” obejmuje spółkę holdingową, bank i jego oddziały, podmioty zależne, podmioty stowarzyszone i wspólne przedsięwzięcia, w tym krajowe i zagraniczne. Znaczenie mogą mieć także ryzyka pochodzące od innych spółek szeroko rozumianej grupy, np. generowane przez podmioty pozabankowe (w tym niefinansowe). Powyższe ogólnogrupowe podejście do nadzoru wychodzi poza kwestie konsolidacji rachunkowej.

²⁰ Czynności autoryzowania działalności banków, bieżącego nadzoru oraz korygujące omówiono w treści kolejnych Zasad.

²¹ W treści niniejszego dokumentu organ ten zwany jest „organem nadzorczym”; dla celów wyjaśnienia czasami używa się dłuższego pojęcia „bankowy organ nadzorczy”.

²² Używane w niniejszym dokumencie pojęcie „profil ryzyka” odnosi się do charakteru i skali ekspozycji na ryzyko przyjmowanych przez bank.

²³ Używane w niniejszym dokumencie pojęcie „znaczenie systemowe” ustala się zależnie od wielkości, współzależności, substytucyjności, działalności globalnej/transjurysdykcyjnej (o ile takie występują) oraz

4. Bankowe przepisy, regulacje i standardy ostrożnościowe są aktualizowane odpowiednio do potrzeb w celu utrzymania ich efektywności i istotności dla zmieniających się praktyk sektorowych i regulacyjnych. Jeżeli potrzeba, są poddawane konsultacjom społecznym.
5. Organ nadzorczy ma prawo:
 - (a) posiadania pełnego dostępu do zarządu banków i grup bankowych, organów zarządzających, personelu i dokumentacji w celu kontroli zgodności z przepisami i limitami wewnętrznymi oraz z zewnętrznymi przepisami i regulacjami;
 - (b) dokonywania przeglądu ogólnego funkcjonowania grupy bankowej, w skali krajowej i transgranicznej;
 - (c) nadzorować zagraniczną działalność banków założonych w swojej jurysdykcji.
6. Jeżeli w ocenie organu nadzorczego dany bank nie działa zgodnie z regulacjami i przepisami prawa albo angażuje się (lub jest prawdopodobne, że angażuje się) w niebezpieczne lub nieracjonalne działania mogące stanowić zagrożenie dla banku lub systemu bankowego, wtedy organ nadzorczy może:
 - (a) w odpowiednim czasie podejmować działania korygujące (albo żądać, aby dokonał tego samodzielnie bank);
 - (b) nałożyć różnego rodzaju sankcje;
 - (c) odwołać licencję na prowadzenie działalności bankowej;
 - (d) współdziałać i współpracować z odpowiednimi organami w zakresie doprowadzenia do uporządkowanej likwidacji banku, w tym uruchamiania postępowania likwidacyjnego.
7. Organ nadzorczy ma prawo dokonywać kontroli działalności spółek dominujących oraz spółek stowarzyszonych ze spółkami dominującymi w celu ustalenia ich wpływu na bezpieczeństwo i stabilność banku i grupy bankowej.

Zasada 2: Niezależność, odpowiedzialność, zasoby i ochrona prawna organów nadzorczych

Organ nadzorczy posiada niezależność operacyjną, przejrzyste procesy, stabilny ład korporacyjny, procesy budżetowe nie zagrażające autonomii oraz adekwatne zasoby, a także ponosi odpowiedzialność za realizację swoich zobowiązań i wykorzystanie zasobów. Ramy prawne nadzoru bankowego przewidują ochronę prawną organu nadzorczego.

Kryteria podstawowe

1. Operacyjna niezależność, odpowiedzialność i ład korporacyjny w działaniu organu nadzorczego są ujęte w przepisach prawa i znane ogółowi społeczeństwa. Podmioty działające w sektorze i organy rządowe nie zakłócają działalności organu nadzorczego, dlatego zachowuje on swoją niezależność operacyjną. Organ nadzorczy posiada pełną dowolność w zakresie podejmowania działań i decyzji nadzorczych w stosunku do banków i grup bankowych objętych nadzorem.

2. Przejrzysty proces mianowania i odwoływania dyrektora/dyrektorów organu nadzorczego oraz członków jego organu zarządzającego. Dyrektor/dyrektorzy organu nadzorczego są mianowani na okres minimalny, w trakcie którego mogą zostać odwołani wyłącznie z przyczyn przewidzianych prawem lub jeżeli nie są oni w stanie fizycznie lub intelektualnie pełnić swojej funkcji albo gdy zostali uznani winnymi naruszeń. Przyczynę usunięcia ze stanowiska podaje się do wiadomości publicznej.
3. Organ nadzorczy ogłasza swoje cele i w sposób przejrzysty jest odpowiedzialny za realizację obowiązków wynikających z powyższych celów²⁴.
4. Organ nadzorczy posiada efektywny wewnętrzny ład korporacyjny i procesy komunikacyjne umożliwiające podejmowanie decyzji nadzorczych na poziomie odpowiednim do istotności danej kwestii i w krótkich terminach, jeżeli wymagają tego nadzwyczajne okoliczności. Organ zarządzający posiada strukturę umożliwiającą unikanie wszelkich realnych lub przewidywanych konfliktów interesów.
5. Organ nadzorczy i jego personel są wiarygodni dzięki profesjonalizmowi i uczciwości. Istnieją zasady wyjaśniające, jak unikać konfliktów interesów i jak używać informacji zdobytych w trakcie pracy, wraz z sankcjami za ich nieprzestrzeganie.
6. Organ nadzorczy posiada zasoby adekwatne do realizacji efektywnego nadzoru i kontroli. Jest finansowany w sposób, który nie zagraża jego autonomii i niezależności operacyjnej. Obejmuje to:
 - (a) budżet, który zapewnia zatrudnienie odpowiedniej ilości personelu posiadającego umiejętności współmierne do profilu ryzyka i systemowego znaczenia nadzorowanych banków i grup bankowych;
 - (b) skalę wynagrodzeń umożliwiającą przyciągnięcie i utrzymanie wykwalifikowanego personelu;
 - (c) możliwość zatrudniania zewnętrznych ekspertów posiadających niezbędne umiejętności zawodowe i niezależność, z zastrzeżeniem ograniczeń dotyczących poufności prze realizacji zadań nadzorczych;
 - (d) budżet i program dotyczący regularnych szkoleń pracowników;
 - (e) budżet technologiczny pozwalający wyposażać personel w narzędzia niezbędne do nadzorowania sektora bankowego i do oceny poszczególnych banków i grup bankowych, oraz
 - (f) budżet na delegacje umożliwiające pracę w terenie, efektywną współpracę transgraniczną oraz współpracę i uczestnictwo w ważnych spotkaniach krajowych i międzynarodowych (np. kolegia organów nadzoru).
7. W ramach corocznego planowania zasobów organy nadzorcze regularnie inwentaryzują istniejące umiejętności i przewidywane wymogi w krótkim i średnim okresie, uwzględniając przy tym pojawiające się istotne praktyki nadzorcze. Organy nadzorcze badają i wdrażają środki eliminujące zidentyfikowane luki ilościowe i/lub kwalifikacyjne.

²⁴ Zob. Zasada 1: Kryterium podstawowe 1.

8. Ustalają programy nadzorcze i alokując odpowiednie zasoby organy nadzorcze uwzględniają profil ryzyka i znaczenie systemowe poszczególnych banków i grup bankowych, a także różne dostępne podejścia łagodzące.
9. Obowiązujące przepisy prawa dają organowi nadzorcemu i jego personelowi odpowiednią ochronę przeciwko procesom sądowym w związku z działaniami i/lub zaniechaniami mającymi miejsce przy realizacji obowiązków w dobrej wierze. Organ nadzorczy i jego personel posiadają adekwatną ochronę przed kosztami obrony swoich działań i/lub zaniechań przy realizacji obowiązków w dobrej wierze.

Zasada 3: Współdziałanie i współpraca

Przepisy prawa, regulacje i inne rozwiązania stanowią ramy współdziałania i współpracy z różnego rodzaju organami krajowymi i zagranicznymi organami nadzorczymi. Rozwiązania te uwzględniają konieczność ochrony informacji poufnych²⁵.

Kryteria podstawowe

1. Istnieją formalne i nieformalne rozwiązania w zakresie współdziałania (w tym analiza i udostępnianie informacji) i współpracy ze wszystkimi krajowymi organami odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo i stabilność banków, innych instytucji finansowych i/lub za stabilność systemu finansowego. Jeżeli potrzeba, dostępne są dowody na to, że rozwiązania te działają w praktyce.
2. Istnieją formalne i nieformalne rozwiązania w zakresie współdziałania (w tym analiza i udostępnianie informacji) i współpracy z odpowiednimi zagranicznymi organami nadzorczymi banków i grup bankowych. Jeżeli potrzeba, dostępne są dowody na to, że rozwiązania te działają w praktyce.
3. Organ nadzorczy może przekazywać informacje poufne innemu organowi krajowemu lub zagranicznemu organowi nadzorcemu, musi jednak podjąć odpowiedzialne działania w celu zapewnienia, że tak udostępnione informacje poufne będą używane wyłącznie dla bankowych lub ogólnosystemowych celów nadzorczych oraz że będą traktowane jako poufne przez stronę je otrzymującą.
4. Organ nadzorczy otrzymujący informacje poufne od innych organów nadzorczych wykorzystuje informacje poufne wyłącznie dla bankowych lub ogólnosystemowych celów nadzorczych. Organ nadzorczy nie ujawnia informacji poufnych otrzymanych od podmiotów trzecich bez upoważnienia organu nadzorczego przekazującego informacje i jest w stanie odmówić wszelkim żądaniom (poza wynikającymi z decyzji sądu lub upoważnienia ze strony organu legislacyjnego) przekazania informacji poufnych, w których jest posiadaniu.

²⁵ Zasada 3 została uszczegółowiona w treści zasad „Nadzór skonsolidowany” (12), „Relacje pomiędzy właściwymi organami kraju pochodzenia i kraju przyjmującego” (13) i „Nadużycie usług finansowych” (29)

5. Istnieją procesy, w ramach których organ nadzorczy wspiera organy likwidacyjne (np. banki centralne i ministerstwa finansów) przy podejmowaniu działań i tworzeniu planów przymusowej restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji.

Zasada 4: Dozwolone działania

Dozwolone działania instytucji posiadających licencję na prowadzenie działalności i podlegających nadzorowi, w tym banków, są jasno zdefiniowane, a używanie słowa „bank” w ich nazwach jest kontrolowane.

Kryteria podstawowe

1. Pojęcie „bank” jest jasno zdefiniowane w przepisach i regulacjach.
2. Dozwolone działania instytucji posiadających licencję na prowadzenie działalności i podlegających nadzorowi, w tym banków, są jasno zdefiniowane przez organy nadzorcze albo w przepisach i regulacjach.
3. Używanie słowa „bank” oraz innych pojęć pochodnych, takich jak „bankowość” w nazwie, w tym w nazwach domen, jest ograniczone do instytucji licencjonowanych i nadzorowanych w każdych okolicznościach, w których w innym przypadku społeczeństwo mogłoby być wprowadzane w błąd.
4. Gromadzenie depozytów od społeczeństwa jest zastrzeżone dla instytucji licencjonowanych i podlegających nadzorowi, takich jak banki²⁶.
5. Organ nadzorczy lub licencjonujący publikuje albo w inny sposób udostępnia aktualną listę banków licencjonowanych, w tym oddziałów banków zagranicznych, działających w jego jurysdykcji, przy czym robi to w sposób łatwo dostępny dla ogółu społeczeństwa.

Zasada 5: Kryteria licencjonowania

Organ licencjonujący ma prawo ustalać kryteria i odrzucać wnioski o rejestrację, jeżeli kryteria te nie są spełnione. Na poziomie minimalnym proces licencjonowania polega na ocenie struktury własnościowej i ładu korporacyjnego (w tym przydatności członków zarządu i wyższej kadry zarządzającej do pełnionych funkcji²⁷) banku i grupy, w ramach której bank działa, planu strategicznego i operacyjnego, wewnętrznych mechanizmów kontroli, zarządzania ryzykiem i przewidywanej sytuacji finansowej (w tym bazy kapitałowej). Jeżeli zgłaszanym właścicielem lub organizacją dominującą jest bank zagraniczny, uzyskano uprzednią zgodę organu nadzorczego z jego kraju pochodzenia.

²⁶ Komitet jest świadomy faktu, że w niektórych krajach istnieją pozabankowe instytucje finansowe gromadzące depozyty, których działalność może być regulowana odmiennie od działalności banków. Instytucje te powinny podlegać jakiejś formie regulacji współmiernej do typu i wielkości ich działalności oraz, na poziomie zagregowanym, nie powinny skupiać dużej proporcji depozytów systemu finansowego.

²⁷ Niniejszy dokument odnosi się do struktury ładu korporacyjnego opartej na zarządzie i wyższej kadrze zarządzającej. Komitet jest świadomy, że pomiędzy krajami występują istotne różnice w legislacyjnych i regulacyjnych ramach ich działania. W niektórych krajach istnieje dwustopniowa struktura zarządu, gdzie funkcja nadzorcza zarządu realizowana jest przez oddzielny organ zwany radą nadzorczą, który nie ma funkcji wykonawczych. W innych krajach natomiast stosowana jest jednostopniowa struktura zarządu, w ramach której odgrywa on szerszą rolę. Mając na względzie powyższe różnice, niniejszy dokument nie faworyzuje którejkolwiek ze struktur. W związku tym używane pojęcia „zarząd” i „wyższa kadra zarządzająca” odnoszą się ogólnie do funkcji nadzorczej i zarządczej, a w całej treści dokumentu należy je interpretować zgodnie z przepisami prawa obowiązującymi w danej jurysdykcji.

Kryteria podstawowe

1. Przepisy prawa wskazują organ odpowiedzialny za udzielanie i cofanie licencji bankowej. Organem licencjonującym może być bankowy organ nadzorczy albo inny organ właściwy. Jeżeli organ licencjonujący nie jest organem nadzorczym, wtedy organ nadzorczy ma prawo do wyrażania własnego poglądu co do poszczególnych wniosków, a jego uwagi powinny być rozważone. Dodatkowo, organ licencjonujący przekazuje organowi nadzorczemu wszelkie informacje, jakie mogą być istotne dla nadzoru licencjonowanego banku. Jeżeli potrzeba, na nowo licencjonowany bank organ nadzorczy nakłada warunki i ograniczenia ostrożnościowe.
2. Przepisy i regulacje nadają organowi licencjonującemu upoważnienie do ustalania kryteriów licencjonowania banków. Jeżeli kryteria nie są spełnione albo gdy przekazana informacja nie jest adekwatna, wtedy organ licencjonujący może odrzucić wniosek. Jeżeli organ licencjonujący albo organ nadzorczy uznają, że udzielenie licencji było oparte na fałszywych informacjach, wtedy licencję można cofnąć.
3. Kryteria udzielania licencji są spójne z kryteriami stosowanymi podczas sprawowania bieżącego nadzoru.
4. Organ licencjonujący stwierdza, że proponowane struktury prawne, zarządcze, operacyjne i własnościowe banku i grupy, w ramach której działa, nie zagrażą efektywności nadzoru wykonywanego na zasadzie indywidualnej i skonsolidowanej²⁸. Organ licencjonujący stwierdza także, że powyższe struktury nie zagrażają podejmowaniu efektywnych działań korygujących w przyszłości.
5. Organ licencjonujący stwierdza odpowiedniość głównych akcjonariuszy banku, w tym ostatecznych podmiotów uprawnionych do pobierania pożytków oraz innych jednostek mogących wywierać istotny wpływ na działalność. Ocenia także przejrzystość struktury własnościowej, źródła kapitału początkowego oraz zdolność akcjonariuszy do zapewnienia dodatkowego wsparcia finansowego w razie potrzeby.
6. Minimalna kwota kapitału początkowego jest określona dla wszystkich banków.
7. W momencie udzielania upoważnienia bank licencjonujący ocenia kompetencje i reputację proponowanych przez bank członków zarządu i wyższej kadry zarządzającej (test kompetencji i reputacji) oraz potencjalnego konfliktu interesów. Kryteria kompetencji i reputacji to: (i) umiejętności i doświadczenie w danym obszarze działalności finansowej współmierne do planowanej działalności banku, i (ii) brak karalności lub negatywnych wyroków regulacyjnych, które czyniłyby daną osobę niezdatną do piastowania ważnych stanowisk w banku²⁹. Organ licencjonujący ustala, czy zarząd banku ma zbiorową solidną wiedzę na temat istotnych działań, jakie bank zamierza prowadzić i na temat powiązanych z tym ryzyk.
8. Organ licencjonujący dokonuje przeglądów proponowanych planów strategicznych i operacyjnych banku. Obejmuje to stwierdzenie, że będzie wdrożony odpowiedni ład korporacyjny, zarządzanie ryzykiem i mechanizmy kontroli wewnętrznej, w tym związane z wykrywaniem i zapobieganiem działaniom przestępczym, oraz kontrola nad funkcjami biznesowymi proponowanymi do realizacji przez podmioty zewnętrzne. Struktura operacyjna musi odzwierciedlać zakres i stopień skomplikowania proponowanej działalności banku³⁰.

²⁸ Z tego względu licencji nie udziela się bankom wirtualnym (dokument referencyjny: *Dokument BCBS dotyczący banków wirtualnych*, styczeń 2003 r.)

²⁹ Zob. Zasada 14: Kryterium podstawowe 8.

³⁰ Zob. Zasada 29.

9. Organ licencjonujący dokonuje przeglądu sprawozdań finansowych pro forma i prognoz dotyczących proponowanego banku. Obejmuje to ocenę finansowego potencjału wsparcia proponowanego planu strategicznego oraz ocenę informacji finansowej na temat głównych akcjonariuszy banku.
10. W przypadku banków zagranicznych ustanawiających oddział lub podmiot zależny, przed wydaniem licencji organ nadzorczy kraju przyjmującego ustala, że nie otrzymano sprzeciwu (lub oświadczenia o braku sprzeciwu) od organu nadzorczego kraju pochodzenia. W zakresie transgranicznych operacji bankowych w swoim kraju, organ nadzorczy kraju przyjmującego ustala, czy organ nadzorczy kraju pochodzenia realizuje globalny nadzór skonsolidowany.
11. Organ licencjonujący lub organ nadzorczy realizuje polityki i procesy monitorujące postępy nowoprzyjętych podmiotów w zakresie spełniania przez nie celów biznesowych i strategicznych oraz stwierdzające spełnienie wymogów nadzorczych wskazanych w zgodzie na udzielenie licencji.

Zasada 6: Przeniesienie znacznej części własności

Organ nadzorczy³¹ może dokonywać przeglądu, odrzucać lub nakładać warunki ostrożnościowe na wszelkie propozycje dotyczące przeniesienia znacznej części własności lub udziałów kontrolujących będących w bezpośrednim lub pośrednim posiadaniu banków na rzecz innych podmiotów.

(Dokumenty referencyjne³²: *Struktury bankowe objęte własnością równoległą*, styczeń 2003 r., i *Banki wirtualne i firmy rachunkowe*, styczeń 2003 r.).

Kryteria podstawowe

1. Przepisy i regulacje zawierają jasne definicje „znacznej części własności” i „udziałów kontrolujących”.
2. Istnieją wymogi w zakresie uzyskiwania zgód nadzorczych i natychmiastowego powiadamiania o proponowanych zmianach skutkujących zmianą własności, w tym własności uprawiającej do pobierania pożytków, albo wykonywaniem prawa głosu ponad dany próg albo zmianą udziału kontrolującego.
3. Organ nadzorczy może odrzucać propozycje zmian znacznej części własności, w tym we własności uprawiającej do pobierania pożytków, lub w udziale kontrolującym, albo uniemożliwiać wykonywanie praw głosu w odniesieniu do takich inwestycji w celu zapewnienia, że tego rodzaju zmiana znacznej części własności spełnia kryteria porównywalne do kryteriów stosowanych przy licencjonowaniu banków. Jeżeli organ nadzorczy stwierdzi, że zmiana znacznej części własności była oparta na informacjach fałszywych, wtedy organ nadzorczy może odrzucić, zmodyfikować lub cofnąć zmianę znacznej części własności.

³¹ W treści Zasady 6 używa się pojęcia „organ nadzorczy”; Komitet przypomina jednak, że w kilku krajach poruszonymi kwestiami może zajmować się odrębny organ licencjonujący.

³² O ile nie wskazano inaczej, wszystkie dokumenty referencyjne są dokumentami BCBS.

4. Organ nadzorczy uzyskuje od banków, na podstawie raportów okresowych albo wizyt terenowych, nazwiska i imiona oraz wielkość udziałów wszystkich istotnych akcjonariuszy albo akcjonariuszy posiadających istotną kontrolę, w tym dane uprawnionych do pobierania pożytków właścicieli akcji będących w posiadaniu osób wyznaczonych, depozytariuszy i spółek, które mogą być używane do ukrycia prawdziwej własności.
5. Organ nadzorczy ma prawo podejmować odpowiednie działania modyfikujące, cofające albo w inny sposób rozwiązujące problem zmiany kontroli, jaka miała miejsce bez niezbędnego powiadomienia lub zatwierdzenia ze strony organu nadzorczego.
6. Przepisy i regulacje lub organ nadzorczy wymagają, aby banki niezwłocznie powiadamiały organ nadzorczy o wszelkich istotnych faktach mogących negatywnie wpływać na zdolność danego akcjonariusza większościowego lub strony posiadającej udział kontrolujący do pełnienia swojej funkcji.

Zasada 7: Znaczące przejęcia

Organ nadzorczy ma prawo zatwierdzać, odrzucać (lub rekomendować zatwierdzenie lub odrzucenie odpowiedniemu organowi) oraz nakładać warunki ostrożnościowe na znaczące przejęcia i inwestycje realizowane przez bank, w tym na nawiązywanie transgranicznych relacji bankowych, czyniąc to w stosunku do wcześniej ustalonych kryteriów, a także stwierdzać, że stowarzyszenia i struktury nie narażają banku na niepotrzebne ryzyka i nie zagrażają efektywności sprawowanego nadzoru.

Kryteria podstawowe

1. Przepisy i regulacje w jasny sposób wskazują:
 - (a) typy i kwoty (w wartościach absolutnych i w stosunku do kapitału banku) przejęć i inwestycji wymagające uprzedniej zgody ze strony organu nadzorczego; i
 - (b) przypadki, w których wystarczające jest powiadomienie po dokonaniu nabycia lub inwestycji. Przypadki te obejmują głównie czynności ściśle związane z bankowością i gdzie inwestycja jest relatywnie niewielka w stosunku do kapitału banku.
2. Przepisy i regulacje zawierają kryteria, według których można ocenić indywidualne propozycje.
3. Zgodnie z wymogami licencjonowania, wśród obiektywnych kryteriów stosowanych przez organ nadzorczy jest to, że nowe przejęcia i inwestycje nie narażają banku na niepotrzebne ryzyka i nie zagrażają efektywności sprawowanego nadzoru. Organ nadzorczy stwierdza także, jeżeli potrzeba, że nowe przejęcia i inwestycje nie będą zagrażać podejmowaniu efektywnych działań korygujących w przyszłości³³. Organ nadzorczy może zabronić bankom dokonywania znaczących przejęć/inwestycji (w tym nawiązywania transgranicznych relacji bankowych) w krajach, gdzie przepisy i regulacje zakazują przepływu informacji niezbędnych dla adekwatnego nadzoru skonsolidowanego. Organ nadzorczy uwzględnia efektywność nadzoru w kraju przyjmującym, a także jego własną zdolność do wykonywania nadzoru skonsolidowanego.
4. Organ nadzorczy stwierdza, że bank od samego początku posiada adekwatne zasoby finansowe, zarządcze i organizacyjne umożliwiające dokonanie przejęcia/inwestycji.

³³ W przypadku znaczących przejęć ustalenie to może obejmować stwierdzenie faktu, czy dane przejęcie lub inwestycja tworzy przeszkody dla uporządkowanej likwidacji banku.

5. Organ nadzorczy jest świadomy ryzyk, jakie operacje pozabankowe mogą stanowić dla grupy bankowej i posiada narzędzia umożliwiające podjęcie działań łagodzących te ryzyka. Organ nadzorczy bierze pod uwagę zdolność banku do zarządzania tymi ryzykami przed zezwoleniem na dokonanie inwestycji w działalność pozabankową.

Kryterium dodatkowe

1. Organ nadzorczy bada znaczące przejęcia lub inwestycje dokonywane przez inne podmioty w grupie bankowej w celu stwierdzenia, że nie narażają one banku na niepotrzebne ryzyka i nie zagrażają efektywności sprawowanego nadzoru. Organ nadzorczy stwierdza także, o ile jest to potrzebne, że nowe przejęcia i inwestycje nie zagrażają podejmowaniu efektywnych działań korygujących w przyszłości³⁴. Jeżeli potrzeba, organ nadzorczy jest w stanie skutecznie eliminować ryzyka wynikające z przejęć lub inwestycji.

Zasada 8: Podejście nadzorcze

Efektywny system nadzoru bankowego wymaga, aby organ nadzorczy: opracował i realizował perspektywiczną ocenę profilu ryzyka poszczególnych banków i grup bankowych, proporcjonalnie do ich znaczenia systemowego; identyfikował, oceniał i eliminował ryzyka generowane przez banki i system bankowy jako całość; posiadał ramowe rozwiązania umożliwiające wczesną interwencję; posiadał plany, stworzone we współpracy z innymi właściwymi organami, likwidacji banków w sposób uporządkowany w przypadku, gdy nie będą one zdolne do dalszego funkcjonowania.

Kryteria podstawowe

1. Organ nadzorczy stosuje metodologię bieżącego ustalania i oceny charakteru, wpływu i zakresu ryzyk:
 - (a) na jakie narażone są banki i grupy bankowe, w tym ryzyka generowane przez jednostki szeroko rozumianej grupy; i
 - (b) jakie banki i grupy bankowe generują dla bezpieczeństwa i stabilności systemu bankowego.

Metodologia obejmuje między innymi badanie przedmiotu działalności, struktury grupy, profilu ryzyka, wewnętrznego środowiska kontroli oraz możliwości przeprowadzenia likwidacji banków; pozwala także dokonywać porównań pomiędzy poszczególnymi bankami. Od wyników takiej analizy zależy częstotliwość i intensywność nadzoru banku i grup bankowych.

2. Organ nadzorczy posiada procesy umożliwiające zrozumienie profilu ryzyka banków i grup bankowych, a także stosuje dobrze zdefiniowaną metodologię pozwalającą ustalić, jak profil ten będzie wyglądał w przyszłości. Od wyniku tej analizy zależy charakter działań nadzorczych w odniesieniu do poszczególnych banków.
3. Organ nadzorczy ocenia zachowanie przez banki i grupy bankowe zgodności z regulacjami ostrożnościowymi i innymi wymogami prawnymi.
4. Przy ocenie ryzyka banków i grup bankowych organ nadzorczy uwzględnia otoczenie makroekonomiczne. Organ nadzorczy uwzględnia także zdarzenia międzysektorowe, na przykład w pozabankowych instytucjach finansowych, poprzez częste kontakty z ich regulatorami.

³⁴ Zob. przypis 33 do treści Zasady 7: Kryterium podstawowe 3.

5. Organ nadzorczy, we współpracy z innymi właściwymi organami, identyfikuje, monitoruje i ocenia procesy tworzenia się ryzyk, trendów i koncentracji w przekroju systemu bankowego jako całości. Obejmuje to między innymi aktywa trudne banku oraz źródła płynności (takie, jak krajowe i zagraniczne warunki (i koszty) finansowania w walutach obcych). Organ nadzorczy włącza tę analizę do oceny banków i grup bankowych, po czym proaktywnie eliminuje wszelkie poważne zagrożenia dla stabilności systemu bankowego. Organ nadzorczy zgłasza bankom (i innym właściwym organom odpowiedzialnym za stabilność systemu finansowego) informacje o zidentyfikowanych istotnych trendach i wyłaniających się ryzykach.
6. Korzystając z informacji dostarczonych przez bank i inne krajowe organy nadzorcze, organ nadzorczy – we współpracy z organem likwidacyjnym – ocenia możliwości likwidacji banku, gdzie jest to możliwe, uwzględniając profil ryzyka i znaczenie systemowe danego banku. W przypadku zidentyfikowania specyficznych dla danego banku barier uporządkowanej likwidacji, organ nadzorczy żąda od banków, jeżeli jest to niezbędne, aby wprowadziły odpowiednie zmiany, w tym na przykład zmiany strategii biznesowych, struktur zarządczych, operacyjnych i własnościowych oraz procedur wewnętrznych. Wszelkie tego rodzaju zmiany uwzględniają ich wpływ na efektywność i stabilność bieżącej działalności.
7. Organ nadzorczy posiada jasne ramy lub procesy traktowania banków w przypadku wystąpienia warunków skrajnych, skutkujące terminowym podjęciem decyzji w zakresie żądania lub podjęcia przymusowej restrukturyzacji lub uporządkowanej likwidacji.
8. W przypadku uzyskania przez organ nadzorczy wiedzy o działalności bankowej wykonywanej w całości lub częściowo poza zakresem regulacyjnym, organ nadzorczy podejmuje odpowiednie działania w celu zwrócenia na to uwagi właściwego organu. Jeżeli organ nadzorczy dowie się o podejmowanych przez bank działaniach restrukturyzacyjnych mających na celu uniknięcie regulacji, organ regulacyjny podejmuje odpowiednie działania w celu wyeliminowania tej sytuacji.

Zasada 9: Techniki i narzędzia nadzorcze

Organ nadzorczy stosuje odpowiedni zakres technik i narzędzi w celu wdrożenia podejścia nadzorczego oraz stosuje proporcjonalne zasoby nadzorcze, uwzględniając przy tym profil ryzyka i znaczenie systemowe banków.

Kryteria podstawowe

1. Organ nadzorczy stosuje odpowiednio dobraną kombinację nadzoru terenowego³⁵ i nadzoru wewnętrznego³⁶ celem dokonania oceny kondycji banków i grup bankowych, ich profilu ryzyka, wewnętrznego środowiska kontroli oraz działań korygujących niezbędnych w celu wyeliminowania problemów nadzorczych. Dobór indywidualnej kombinacji nadzoru terenowego i wewnętrznego może zależeć od warunków i okoliczności istniejących w danym kraju i banku. Organ nadzorczy dokonuje regularnej oceny jakości, efektywności i integracji wykonywanych przez siebie funkcji terenowych i wewnętrznych oraz, jeżeli potrzeba, dokonuje odpowiednich zmian stosowanego podejścia.

³⁵ Działania terenowe stanowią narzędzie niezależnej kontroli stosowania przez banki adekwatnych polityk, procedur i mechanizmów kontroli, stwierdzenia rzetelności informacji raportowanych przez banki, uzyskania dodatkowych informacji na temat banku i powiązanych z nim spółek, celem dokonania oceny kondycji banku, monitorowania postępów w rozwiązywaniu przez banki problemów zgłaszanych przez nadzór, itp.

³⁶ Działania wewnętrzne stanowią narzędzie regularnego przeglądu i analizy kondycji finansowej banków, kontroli realizacji spraw wymagających większej uwagi, identyfikacji i oceny pojawiających się ryzyk oraz wspierania identyfikacji priorytetów, zakresu i dalszych działań terenowych i wewnętrznych, itp.

2. Organ nadzorczy posiada spójny proces planowania i realizacji działań terenowych i wewnętrznych. Istnieją polityki i procesy zapewniające, że działania te są przeprowadzane w sposób wszechstronny i spójny, z jasnym zakresem odpowiedzialności, celami i zakładanymi wynikami, oraz że istnieje efektywna koordynacja i wymiana informacji pomiędzy funkcjami nadzoru terenowego i wewnętrznego.
3. Organ nadzorczy korzysta z różnorodnych informacji w celu regularnego przeglądu i oceny bezpieczeństwa i stabilności banków, oceny istotnych ryzyk oraz identyfikacji niezbędnych działań korygujących i nadzorczych. Informacje te obejmują między innymi raporty ostrożnościowe, sprawozdania statystyczne, informacje na temat podmiotów zależnych banków oraz informacje ogólnodostępne. Organ nadzorczy stwierdza, że informacje dostarczone przez banki są rzetelne³⁷ oraz, jeżeli potrzeba, uzyskuje dodatkowe informacje na temat banków i jednostek od nich zależnych.
4. Organ nadzorczy używa zróżnicowanych narzędzi w celu regularnego przeglądu i oceny bezpieczeństwa i stabilności banków i systemu bankowego, takich jak:
 - (a) analiza sprawozdań finansowych i ksiąg rachunkowych;
 - (b) analiza modelu biznesowego;
 - (c) horyzontalne przeglądy podobnych podmiotów działających w tym samym sektorze;
 - (d) kontrola wyników testów warunków skrajnych przeprowadzanych przez bank, i
 - (e) analiza ładu korporacyjnego, w tym zarządzania ryzykiem i wewnętrznych systemów kontroli.

Organ nadzorczy zgłasza swoje ustalenia do banku oraz żąda od niego podjęcia działań stanowiących przeciwwagę dla zidentyfikowanych słabych stron mogących potencjalnie zagrażać bezpieczeństwu i dobrej kondycji tego banku. Organ nadzorczy korzysta z analizy w celu ustalenia dalszych czynności kontrolnych, o ile takie są potrzebne.

5. Organ nadzorczy, we współpracy z innymi właściwymi organami, stara się zidentyfikować, ocenić i złagodzić wszelkie pojawiające się ryzyka w przekroju danego banku i całego systemu bankowego, w tym poprzez przeprowadzanie nadzorczych testów warunków skrajnych (indywidualnych lub systemowych). Organ nadzorczy zgłasza swoje ustalenia do banków lub do całego sektora oraz żąda od banków podjęcia działań łagodzących stwierdzone słabości mogące potencjalnie zagrażać stabilności systemu bankowego. Organ nadzorczy korzysta z analizy w celu ustalenia dalszych czynności kontrolnych, o ile takie są potrzebne.
6. Organ nadzorczy ocenia pracę audytu wewnętrznego banku oraz ustala, czy i w jakim zakresie może on polegać na pracy audytorów wewnętrznych w zakresie identyfikacji obszarów potencjalnego ryzyka.
7. Organ nadzorczy utrzymuje wystarczająco częste kontakty z zarządem banku, z członkami zarządu nie pełniącymi funkcji zarządczej oraz z kadrą zarządzającą wyższego i średniego szczebla (w tym z dyrektorami poszczególnych jednostek biznesowych i funkcji kontrolnych) w celu zrozumienia i oceny takich kwestii, jak strategia, struktura grupy, ład korporacyjny, wyniki, adekwatność kapitałowa, płynność, jakość aktywów, systemy zarządzania ryzykiem oraz wewnętrzne mechanizmy kontrolne. Jeżeli potrzeba, organ nadzorczy kwestionuje decyzje zarządu i wyższej kadry zarządzającej banku co do założeń przy ustalaniu strategii i modeli biznesowych.

³⁷ Zob. Zasada 10.

8. Organ nadzorczy terminowo zgłasza bankowi wnioski z terenowych i wewnętrznych analiz nadzorczych w drodze pisemnych raportów albo rozmów i spotkań z kadrą zarządczą banku. W zależności od potrzeb, organ nadzorczy spotyka się z wyższą kadrą zarządczą banku i z zarządem w celu omówienia wyników badań nadzorczych i audytów zewnętrznych. Jeżeli potrzeba, organ nadzorczy spotka się także indywidualnie z poszczególnymi członkami zarządu.
9. Organ nadzorczy podejmuje właściwe i terminowe czynności kontrolne w celu sprawdzenia, czy banki wyeliminowały zgłoszone problemy nadzorcze i wdrożyły przedstawione im wymogi. Obejmuje to wczesne zgłaszanie problemów na wyższy szczebel organu nadzorczego oraz do zarządu banku w przypadkach, gdy problemy nie są eliminowane w sposób adekwatny i terminowy.
10. Organ nadzorczy wymaga od banków, aby powiadamiały go z wyprzedzeniem o wszelkich poważnych zmianach w ich działalności, strukturze i ogólnej kondycji, niezwłocznie po tym, gdy dowiedzą się o istotnych negatywnych zdarzeniach, w tym naruszeniach wymogów prawnych i ostrożnościowych.
11. Organ nadzorczy może korzystać z pomocy niezależnych stron trzecich, w tym audytorów, pod warunkiem nadania im jasnych i szczegółowych uprawnień do wykonania danej pracy. Organ nadzorczy nie może jednak zlecać stronom trzecim wykonania swoich obowiązków ostrożnościowych. Korzystając z pomocy stron trzecich organ nadzorczy ocenia, czy uzyskany wynik prac będzie rzetelny odpowiednio do zamierzonego celu, przy czym uwzględnia czynniki mogące oddziaływać negatywnie na pracę strony trzeciej.
12. Organ nadzorczy posiada adekwatny system informacyjny ułatwiający przetwarzanie, monitorowanie i analizę informacji ostrożnościowych. System pomaga identyfikować obszary wymagające czynności kontrolnych.

Kryterium dodatkowe

1. Organ nadzorczy posiada ramy prawne umożliwiające przeprowadzanie okresowych niezależnych kontroli (na przykład przez funkcję audytu wewnętrznego lub przez biegłych zewnętrznych) adekwatności i efektywności dostępnych narzędzi nadzorczych i ich stosowania oraz, jeżeli potrzeba, dokonuje odpowiednich zmian.

Zasada 10: Raportowanie nadzorcze

Organ nadzorczy zbiera, sprawdza i analizuje indywidualne i skonsolidowane raporty ostrożnościowe i sprawozdania statystyczne³⁸ otrzymywane od banków oraz niezależnie weryfikuje te raporty w drodze badań terenowych albo z pomocą ekspertów zewnętrznych.

³⁸ W kontekście tej Zasady, „raporty ostrożnościowe i sprawozdania statystyczne” różnią się i stanowią uzupełnienie wymaganych raportów rachunkowych. Pierwsze z nich omówiono w treści niniejszej Zasady, drugie w treści Zasady 27.

Kryteria podstawowe

1. Organ nadzorczy ma prawo³⁹ wymagać od banków składania, na żądanie i w regularnych odstępach czasu, indywidualnych i skonsolidowanych informacji na temat ich sytuacji finansowej, wyników i ryzyk. Raporty zawierają między innymi takie informacje, jak aktywa i pasywa bilansowe i pozabilansowe, rachunek zysków i strat, adekwatność kapitałowa, płynność, duże ekspozycje, koncentracje ryzyka (w tym w podziale sektorowym, geograficznym i walutowym), jakość aktywów, rezerwy na straty z tytułu udzielonych kredytów, transakcje z podmiotami powiązanymi, ryzyko stóp procentowych, ryzyko rynkowe.
2. Organ nadzorczy przekazuje instrukcje raportowe jasno opisujące standardy rachunkowe, jakich należy używać przy sporządzaniu raportów. Standardy te opierają się na ogólnie i międzynarodowo akceptowanych zasadach i regułach rachunkowości.
3. Organ nadzorczy wymaga od banków posiadania skutecznych struktur zarządczych i procesów kontrolnych w odniesieniu do metodologii stosowanych przy tworzeniu wycen. Przy pomiarze wartości godziwych stosuje się, w maksymalnym możliwym stopniu, właściwe i wiarygodne dane wejściowe, które są stosowane spójnie dla celów raportowych i zarządzania ryzykiem. Ramy prawne i procedury kontrolne wyceny są niezależnie zatwierdzane i weryfikowane, wewnętrznie lub przez zewnętrznego eksperta. Organ nadzorczy ocenia, czy wycena stosowana dla celów regulacyjnych jest wiarygodna i ostrożna. Jeżeli organ nadzorczy stwierdzi, że wyceny nie są wystarczająco ostrożne, wtedy żąda on od banku dokonania odpowiednich korekt raportów sporządzonych dla celów raportowania regulacyjnego i adekwatności kapitałowej.
4. Organ nadzorczy zbiera od banków i analizuje informacje tak często, jak wymaga tego charakter tych informacji, a także zależnie od profilu ryzyka i znaczenia systemowego danego banku.
5. W celu dokonania treściwych porównań pomiędzy bankami i grupami bankowymi, organ nadzorczy gromadzi dane ze wszystkich banków i ze wszystkich jednostek objętych nadzorem skonsolidowanym, na zasadzie porównywalności i w odniesieniu do tych samych dat (dane dotyczące stanu) i okresów (dane dotyczące przepływów).
6. Organ nadzorczy ma prawo żądać i otrzymywać od banków i od innych jednostek szeroko rozumianej grupy (niezależnie od rodzaju prowadzonej przez nie działalności) wszelkie informacje, jakie uzna za istotne dla oceny kondycji banku i grupy bankowej albo ryzyk banku i grupy bankowej albo dla potrzeb wsparcia planowania likwidacji. Obejmuje to wewnętrzne informacje zarządcze.
7. W związku z wykonywaniem prac nadzorczych organ nadzorczy ma prawo dostępu⁴⁰ do wszystkich ksiąg bankowych. Jeżeli potrzeba, organ sprawujący nadzór ma taki sam dostęp do zarządu oraz kadry i personelu zarządczego.
8. Organ sprawujący nadzór dysponuje narzędziami umożliwiającymi egzekwowanie zgodności z wymogiem terminowego i starannego składania informacji. Organ nadzorczy ustala, który szczebel wyższej kadry zarządzającej jest odpowiedzialny za prawidłowość dostarczanych sprawozdań nadzorczych, nakłada sankcje za niewłaściwe raportowanie i za powtarzające się tam błędy oraz żąda skorygowania niewłaściwych informacji.

³⁹ Zob. Zasada 2.

⁴⁰ Zob. Zasada 1, Kryterium podstawowe 5.

9. Organ nadzorczy stosuje polityki i procedury w celu stwierdzenia ważności i prawidłowości informacji nadzorczych. Obejmuje to program okresowej weryfikacji sprawozdań nadzorczych przez personel własny organu nadzorczego albo przez ekspertów zewnętrznych⁴¹.
10. Organ nadzorczy w jasny sposób definiuje i dokumentuje role i zakres odpowiedzialności ekspertów zewnętrznych⁴², w tym zakres wykonywanych przez nich prac, jeżeli zostaną oni wyznaczeni do realizacji zadań nadzorczych. Organ nadzorczy ocenia zdatność ekspertów dla realizacji wyznaczonego zadania/zadań i jakość pracy, biorący przy tym pod uwagę konflikty interesów mogące rzutować na wyniki/rekomendacje wypracowywane przez ekspertów zewnętrznych. Eksperci zewnętrzni mogą być wykorzystywani do rutynowego zatwierdzania lub badania specyficznych aspektów operacji bankowych.
11. Organ nadzorczy wymaga od ekspertów zewnętrznych, aby niezwłocznie informowali go o wszelkich istotnych brakach stwierdzonych w trakcie realizowanych przez nich prac dla celów nadzorczych.
12. Organ nadzorczy posiada wdrożony proces okresowego przeglądu zebranych informacji w celu stwierdzenia, czy spełniają one potrzeby nadzorcze.

Zasada 11: Korygujące i sankcyjne uprawnienia organów nadzorczych

Organ nadzorczy podejmuje wczesne przeciwdziałania w celu wyeliminowania niepewnych i nieprawidłowych praktyk i działań, które mogą stanowić zagrożenie dla banków lub dla systemu bankowego. Organ nadzorczy ma do swojej dyspozycji adekwatny zestaw narzędzi nadzorczych umożliwiający wczesne wdrożenie działań korygujących. Obejmuje to możliwość rekomendowania lub faktycznego cofnięcia licencji na prowadzenie działalności bankowej.

(dokument referencyjny: *Struktury bankowe objęte własnością równoległą*, styczeń 2003 r.)

Kryteria podstawowe

1. Organ nadzorczy zgłasza problemy nadzorcze kadrze zarządzającej banku lub, jeżeli potrzeba, zarządowi banku, na wczesnym etapie ich powstawania oraz wymaga, aby problemy te zostały w odpowiednim czasie rozwiązane. Jeżeli organ nadzorczy wymaga od banku podjęcia istotnych działań korygujących, wtedy są one ujmowane w pisemnym dokumencie skierowanym do zarządu banku. Organ nadzorczy wymaga od banku składania regularnych pisemnych raportów z postępu prac oraz sprawdza, czy działania korygujące są realizowane w zadowalający sposób. Organ nadzorczy doprowadza do rozwiązania zidentyfikowanych problemów w sposób ostateczny i terminowy.
2. Organ nadzorczy ma do dyspozycji⁴³ odpowiedni zestaw narzędzi nadzorczych, które może zastosować, jeżeli w jego ocenie bank nie postępuje zgodnie z przepisami, regulacjami i działaniami nadzoru albo realizuje niepewne i nieprawidłowe praktyki albo angażuje się w działalność, która może stanowić zagrożenie dla banku lub systemu bankowego, albo gdy w inny sposób zagrożone są interesy depozytariuszy.

⁴¹ Mogą być to audytorzy zewnętrzni albo inne wykwalifikowane podmioty zewnętrzne, którym wydano odpowiednie upoważnienie do wykonania pracy i które podlegają zobowiązaniom o ochronie poufności.

⁴² Mogą być to audytorzy zewnętrzni albo inne wykwalifikowane podmioty zewnętrzne, którym wydano odpowiednie upoważnienie do wykonania pracy i które podlegają zobowiązaniom o ochronie poufności. Eksperci zewnętrzni mogą przeprowadzać kontrole, z wyników których korzysta organ nadzorczy, ostatecznie jednak to organ nadzorczy decyduje o rzeczywistej wartości tych wyników.

⁴³ Zob. Zasada 1.

3. Organ nadzorczy ma prawo podjąć działania w momencie, gdy bank spadnie poniżej ustalonych regulacyjnych wymogów progowych, w tym wyznaczonych wskaźników i miar regulacyjnych. Organ nadzorczy ma także prawo interweniować na wczesnym etapie wymagając od banku, aby ten podjął działania zapobiegające osiągnięciu regulacyjnych wymogów progowych. Organ nadzorczy posiada różne opcje radzenia sobie z takimi scenariuszami wydarzeń.
4. Organ nadzorczy dysponuje szerokim wachlarzem narzędzi radzenia sobie, już na etapie początkowym, ze scenariuszami wydarzeń opisanymi w kryterium podstawowym 2 powyżej. Narzędzia te obejmują zdolność do żądania od banku, aby ten podjął terminowe działania korygujące, albo do niezwłocznego nakładania sankcji. W praktyce narzędzia dobiera się stosownie do powagi sytuacji. Organ nadzorczy wyznacza jasne cele ostrożnościowe lub określa działania, jakie należy podjąć, w tym na przykład: ograniczenie bieżącej działalności banku, nałożenie ostrzejszych limitów i wymogów ostrożnościowych, wstrzymanie zgody na nową działalność i przejęcia, ograniczenie lub zawieszenie wypłat na rzecz akcjonariuszy lub wykupu akcji, ograniczenie transferu aktywów, zakaz dostępu osób fizycznych do sektora bankowego, zastąpienie managerów, członków zarządu lub właścicieli kontrolujących (lub ograniczenie ich uprawnień), ułatwienie przejęcia lub fuzji z instytucją będącą w lepszej kondycji, ustanowienie zarządu tymczasowego dla banku, cofnięcie lub rekomendowanie cofnięcia licencji na prowadzenie działalności bankowej.
5. Organ nadzorczy nakłada sankcje nie tylko na bank, ale także, jeżeli potrzeba, na kadre zarządczą i/lub zarząd albo na jego członków.
6. Organ nadzorczy ma prawo podejmować działania korygujące, w tym zabezpieczyć bank przed działaniami spółek dominujących, podmiotów zależnych, struktur bankowych objętych własnością równoległą oraz innych podmiotów powiązanych w sprawach, które mogłyby zagrozić bezpieczeństwu i dobrej kondycji banku i systemu bankowego.
7. Organ nadzorczy współdziała i współpracuje z odpowiednimi organami w zakresie decydowania kiedy i w jaki sposób przeprowadzić uporządkowaną likwidację banku znajdującego się w trudnej sytuacji (co może oznaczać jego zamknięcie, wsparcie przy restrukturyzacji lub fuzję z silniejszą instytucją).

Kryteria dodatkowe

1. Przepisy i regulacje chronią przed nieuzasadnionym opóźnieniem przez organ nadzoru podejmowania właściwych działań korygujących.
2. Podejmując formalne działanie korygujące wobec banku organ nadzorczy informuje o nich organ nadzorczy pozabankowych powiązanych jednostek finansowych oraz, gdzie jest to potrzebne, koordynuje z nimi podejmowanie przez siebie działania.

Zasada 12: Nadzór skonsolidowany

Podstawową cechą nadzoru bankowego jest to, że organ nadzorczy nadzoruje grupę bankową w sposób skonsolidowany, adekwatnie monitorując i (gdzie jest to potrzebne) stosując standardy ostrożnościowe do wszystkich aspektów działalności grupy bankowej na całym świecie⁴⁴.

(Dokumenty referencyjne: *Udostępnianie informacji pomiędzy organami kraju pochodzenia i kraju przyjmującego w celu efektywnego wdrażania Porozumienia Bazylejskiego II*, czerwiec 2006 r.⁴⁵; *Nadzór nad bankowością transgraniczną*, październik 1996 r.; *Minimalne standardy nadzoru nad*

⁴⁴ Zob. przypis 19 do Zasady 1.

⁴⁵ Przy ocenie zgodności z niniejszymi Podstawowymi Zasadami, dokument ten ma znaczenie wyłącznie w stosunku do banków i krajów, które wdrożyły Porozumienie Bazylejskie II.

międzynarodowymi grupami bankowymi i ich oddziałami transgranicznymi, lipiec 1992; *Zasady nadzoru nad zagranicznymi oddziałami banków*, maj 1983; *Skonsolidowany nadzór nad międzynarodową działalnością banków*, marzec 1979 r.).

Kryteria podstawowe

1. Organ nadzorczy zna ogólną strukturę grupy bankowej i wie o wszystkich istotnych rodzajach działalności (w tym działalności pozabankowej) prowadzonych przez jednostki szeroko rozumianej grupy, zarówno w wymiarze krajowym, jak i transgranicznym. Organ nadzorczy rozumie i ocenia sposób zarządzania ryzykami w skali całej grupy i podejmuje działanie w przypadku pojawiania się ich w grupie bankowej i w innych jednostkach szeroko rozumianej grupy (w szczególności dotyczy to ryzyka reputacji i wystąpienia efektu domina).
2. Organ nadzorczy nakłada standardy ostrożnościowe oraz gromadzi i analizuje informacje finansowe (oraz inne informacje) w sposób skonsolidowany w odniesieniu do całej grupy, uwzględniając takie obszary, jak adekwatność kapitałowa, płynność, duże ekspozycje, ekspozycje dotyczące poszczególnych podmiotów, limity kredytowe i struktura grupy.
3. Organ nadzorczy bada, czy nadzór nad działalnością zagraniczną banków ze strony kadry zarządzającej (w banku dominującym lub w siedzibie i, gdzie ma to znaczenie, w spółce holdingowej) jest adekwatny biorąc pod uwagę profil ryzyka i znaczenie systemowe tych banków, oraz czy w krajach przyjmujących nie istnieją dla banku dominującego przeszkody w dostępie do wszystkich istotnych informacji od ich oddziałów zagranicznych i podmiotów zależnych. Organ nadzoru stwierdza także, że polityki i procesy banku wymagają od lokalnej kadry zarządzającej działalnością transgraniczną posiadania niezbędnej wiedzy w zakresie zarządzania tą działalnością w sposób bezpieczny i stabilny oraz zgodnie z wymogami nadzorczymi i regulacyjnymi. Organ w kraju pochodzenia uwzględnia efektywność nadzoru sprawowanego w krajach przyjmujących, w których jego banki prowadzą istotną działalność.
4. Organ nadzorczy w kraju pochodzenia od czasu do czasu wizytuje oddziały zagraniczne, przy czym lokalizacja i częstotliwość zależy od profilu ryzyka i znaczenia systemowego danej działalności zagranicznej. W trakcie wizyt organ nadzorczy spotyka się z organami nadzorczymi kraju przyjmującego. Organ nadzorczy posiada politykę w zakresie oceny konieczności przeprowadzania badań terenowych działalności zagranicznej danego banku lub żądania dodatkowych raportów, a także posiada uprawnienia i zasoby, by podejmować takie działania, gdy okażą się one potrzebne.
5. Organ nadzorczy bada podstawowe rodzaje działalności podmiotu dominującego oraz podmiotów stowarzyszonych z podmiotami dominującymi mających istotny wpływ na bezpieczeństwo i stabilność banku i grupy bankowej oraz podejmuje odpowiednie działania nadzorcze.

6. Organ nadzorczy ogranicza zakres działalności grupy skonsolidowanej, a także lokalizacje, w których ta działalność może być prowadzona (w tym ograniczenie polegające na zamknięciu oddziałów zagranicznych), jeżeli stwierdzi, że:
 - (a) zagrożone jest bezpieczeństwo i stabilność banku i grupy bankowej, co wynika z faktu, że działalność ta naraża bank lub grupę bankową na nadmierne ryzyko i/lub nie jest ona właściwie zarządzana;
 - (b) nadzór ze strony innych organów nadzorczych nie jest adekwatny uwzględniając obecne ryzyka działalności, i/lub
 - (c) zagrożone jest wykonywanie efektywnego nadzoru skonsolidowanego.
7. Oprócz nadzorowania w sposób skonsolidowany, odpowiedni organ nadzorczy nadzoruje także poszczególne banki w danej grupie. Odpowiedni organ nadzorczy nadzoruje każdy bank indywidualnie i rozumie jego powiązania z pozostałymi członkami grupy⁴⁶.

Kryterium dodatkowe

1. W przypadku krajów zezwalających na korporacyjną własność banków, organ nadzorczy może ustanawiać i egzekwować standardy kompetencji i reputacji dotyczące właścicieli i wyższej kadry zarządzającej podmiotów dominujących.

Zasada 13: Relacje pomiędzy właściwymi organami kraju pochodzenia i kraju przyjmującego

Organy nadzorcze krajów pochodzenia i krajów przyjmujących zajmujące się transgranicznymi grupami bankowymi wymieniają się informacjami i współpracują w zakresie efektywnego nadzoru nad grupą i jednostkami do niej należącymi, a także w zakresie efektywnego radzenia sobie z sytuacjami kryzysowymi. Organy nadzorcze wymagają, aby lokalna działalność banków zagranicznych była prowadzona zgodnie z takimi samymi standardami, jak stosowane wobec banków krajowych.

(Dokumenty referencyjne: *Kluczowe atrybuty Rady Stabilności Finansowej w zakresie efektywnej polityki likwidacji banków*, listopad 2011 r.; *Dobre praktyki kolegiów organów nadzoru*, październik 2010 r.; *Udostępnianie informacji pomiędzy organami kraju pochodzenia i kraju przyjmującego w celu efektywnego wdrażania Porozumienia Bazylejskiego II*, czerwiec 2006 r.⁴⁷; *Zasady nadrzędne transgranicznego wdrażania Nowego Porozumienia*, sierpień 2003 r.; *Banki wirtualne i firmy rachunkowe*, styczeń 2003; *Raport na temat transgranicznego nadzoru bankowego*, czerwiec 1996 r.; *Przepływy informacji pomiędzy organami nadzoru bankowego*, kwiecień 1990 r.; *Zasady nadzoru nad zagranicznymi oddziałami banków (umowa)*, maj 1983).

Kryteria podstawowe

1. Organ nadzorczy kraju pochodzenia ustanawia bankowe kolegia organów nadzoru dla grup bankowych prowadzących istotną działalność transgraniczną w celu wzmocnienia efektywności kontroli, uwzględniając przy tym profil ryzyka i znaczenie systemowe grupy bankowej oraz potrzeby jej organów nadzorczych. W najszerszym sensie, do kolegium włączany jest organ nadzorczy kraju przyjmującego mający w swojej jurysdykcji dany podmiot zależny lub oddział o istotnym znaczeniu i który w związku z tym jest zainteresowany efektywnością kontroli nadzorczej danej grupy bankowej. Struktura kolegium odzwierciedla charakter grupy bankowej i potrzeby jej organów nadzorczych.

⁴⁶ Zob. Zasada 16, Kryterium dodatkowe 2.

⁴⁷ Przy ocenie zgodności z niniejszymi Podstawowymi Zasadami, dokument ten ma znaczenie wyłącznie w stosunku do banków i krajów, które wdrożyły Porozumienie Bazylejskie II.

2. Organy nadzorcze krajów pochodzenia i krajów przyjmujących dzielą się informacjami na czas i odpowiednio do realizowanych przez siebie ról i zakresu odpowiedzialności, na zasadzie bilateralnej i za pośrednictwem kolegów. Dotyczy to informacji na temat istotnych ryzyk i praktyk zarządzania ryzykiem w grupie bankowej⁴⁸ oraz oceny organów nadzorczych co do bezpieczeństwa i kondycji danej jednostki działającej w ich jurysdykcji. Istnieją nieformalne i formalne rozwiązania (np. porozumienia) umożliwiające wymianę informacji poufnych.
3. Organy nadzorcze krajów pochodzenia i krajów przyjmujących koordynują i planują działania nadzorcze oraz podejmują współpracę w przypadku zidentyfikowania wspólnych obszarów zainteresowań, celem poprawy efektywności i skuteczności nadzoru nad transgranicznymi grupami bankowymi.
4. We współpracy z właściwymi organami nadzoru kraju przyjmującego, organ nadzorczy kraju pochodzenia opracowuje strategię komunikacyjną. Zakres i charakter strategii odzwierciedla profil ryzyka i znaczenie systemowe transgranicznych operacji danego banku lub grupy bankowej. Organy nadzorcze krajów pochodzenia i krajów przyjmujących uzgadniają także sposób komunikowania bankom poglądów oraz wyników wspólnych przedsięwzięć i spotkań kolegów (jeżeli potrzeba, także w celu zapewnienia spójności komunikatów dotyczących kwestii ogólnogrupowych).
5. Jeżeli potrzeba, mając na uwadze profil ryzyka i znaczenie systemowe danego banku, organ nadzorczy kraju pochodzenia, we współpracy z krajowymi organami likwidacyjnymi, opracowuje ramy prawne współpracy organów kraju pochodzenia i kraju przyjmującego na wypadek współdziałania i koordynowania kryzysów transgranicznych. Już na wczesnym etapie odpowiednie organy udostępniają sobie informacje o przygotowaniach kryzysowych, przy czym dzieje się to w sposób nie zagrażający istotnie perspektywie jego udanej likwidacji i z zastrzeżeniem stosowania zasad ochrony poufności.
6. Jeżeli potrzeba, mając na uwadze profil ryzyka i znaczenie systemowe danego banku, organ nadzorczy kraju pochodzenia, we współpracy z krajowymi organami naprawczymi i właściwymi organami kraju przyjmującego, opracowuje plan likwidacji grupy. Odpowiednie organy udostępniają sobie wszelkie informacje niezbędne dla opracowania i realizacji wiarygodnego planu likwidacji. Organy nadzorcze niezwłocznie ostrzegają i informują odpowiednie władze i organy nadzorcze (w kraju pochodzenia i w kraju przyjmującym) o zastosowaniu środków przymusowej restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji.
7. Przepisy i regulacje obowiązujące organ nadzorczy kraju przyjmującego wymagają, aby operacja transgraniczne banków zagranicznych podlegały wymogom raportowania ostrożnościowego, kontrolnego i regulacyjnego na takim samym poziomie, jak obowiązujące w stosunku do banków krajowych.
8. Organ nadzorczy kraju pochodzenia posiada dostęp do lokalnych oddziałów i podmiotów zależnych grupy bankowej, co ma na celu ułatwienie mu dokonania oceny bezpieczeństwa i stabilności grupy oraz zgodności z wymogami procedur badania *due diligence* klienta. Organ nadzorczy kraju pochodzenia informuje organy nadzorcze kraju przyjmującego o planowanych wizytach w lokalnych oddziałach i podmiotach zależnych grup bankowych.
9. Organ nadzorczy kraju przyjmującego nadzoruje firmy rachunkowe w sposób zgodny ze standardami międzynarodowymi. Organ nadzorczy nie zezwala na rozpoczęcie lub kontynuowanie działalności banków wirtualnych.

⁴⁸ Więcej informacji na temat oczekiwanego zakresu wymienianych informacji, zob. „Przykład ilustrujący wymianę informacji w kolegiach” zamieszczony w publikacji BCBS „Dobre praktyki dotyczące kolegów organów nadzorczych” z października 2010 r.

10. Organ nadzorczy podejmujący działania w odpowiedzi na informacje uzyskane od innego organu nadzorczego konsultuje się z tym organem nadzorczym (na ile to możliwe) zanim podejmie swoje działania.

Regulacje i wymogi ostrożnościowe

Zasada 14: Ład korporacyjny

Organ nadzorczy stwierdza, że banki i grupy bankowe posiadają efektywne polityki i procesy w obszarze ładu korporacyjnego, na przykład w zakresie kierunku strategicznego, struktury grupy i struktury organizacyjnej, otoczenia kontrolnego, obowiązków zarządu i wyższej kadry zarządzającej banku⁴⁹ oraz wynagrodzeń. Powyższe polityki i procesy są współmierne do profilu ryzyka i znaczenia systemowego danego banku.

(Dokumenty referencyjne: *Zasady wzmacniania ładu korporacyjnego*, październik 2010 r. i *Zasady wynagradzania i metodologia oceny standardów*, styczeń 2010 r.).

Kryteria podstawowe

1. Przepisy i regulacje zawierają (lub organ nadzorczy ustanawia) zakres odpowiedzialności zarządu i wyższej kadry zarządzającej banku w zakresie ładu korporacyjnego w celu zapewnienia efektywnej kontroli nad całością działalności prowadzonej przez bank. Organ nadzorczy przekazuje bankom i grupom bankowym wytyczne na temat oczekiwań w zakresie efektywnego ładu korporacyjnego.
2. Organ nadzorczy dokonuje regularnej oceny polityk i praktyk banku w zakresie ładu korporacyjnego, w tym ich wdrażania, oraz stwierdza, że w obszarze ładu korporacyjnego bank posiada skuteczne polityki i procesy współmierne do jego profilu ryzyka i znaczenia systemowego. Organ nadzorczy żąda od banków i grup bankowych skorygowania stwierdzonych wad w wyznaczonych terminach.
3. Organ nadzorczy stwierdza, że obowiązujące w obszarze ładu korporacyjnego struktury i procesy nominowania i wyznaczania członków zarządu są właściwe z punktu widzenia danego banku i całej grupy bankowej. Jeżeli potrzeba, zarząd składa się z doświadczonych członków pełniących funkcje niewykonawcze. Współmierne do profilu ryzyka i znaczenia systemowego, struktury zarządu obejmują komisje ds. audytu, kontroli ryzyka i wynagrodzeń, a w ich skład wchodzi członkowie pełniący funkcje niewykonawcze.
4. Członkowie zarządu posiadają odpowiednie kwalifikacje, działają efektywnie i dochowują obowiązków „staranności” i „lojalności”.⁵⁰

⁴⁹ Zob. przypis 27 do Zasady 5.

⁵⁰ OECD (Glosariusz OECD terminów dotyczących ładu korporacyjnego w publikacji „Doświadczenia z obrad regionalnego okrągłego stołu dotyczących kwestii ładu korporacyjnego”, 2003 r., www.oecd.org/dataoecd/19/26/23742340.pdf) definiuje „obowiązek staranności” jako „obowiązek członków zarządu do działania w sposób przemyślany i ostrożny przy podejmowaniu decyzji dotyczących ich firmy. Jest on często interpretowany jako wymóg stosowania przez członka zarządu podejścia do spraw firmy w taki sam sposób, w jaki podchodziłby „ostrożny człowiek” do swoich własnych interesów. Odpowiedzialność wynikająca z obowiązku staranności jest często łągodzona zasadą oceny biznesowej”. OECD definiuje „obowiązek lojalności” jako „obowiązek członka zarządu do działania w interesie firmy i akcjonariuszy. Przestrzeganie obowiązku lojalności powinno zapobiegać działaniom członków zarządu w swoim własnym prywatnym interesie lub w interesie innej osoby fizycznej lub grupy, na koszt firmy i wszystkich akcjonariuszy”.

5. Organ nadzorczy stwierdza, że zarząd banku zatwierdza i nadzoruje wdrażanie strategicznego kierunku rozwoju banku, apetyt na ryzyko⁵¹ i strategię ryzyka oraz powiązane z tym polityki, tworzy i upublicznia wartości i kulturę korporacyjną (np. w treści kodeksu postępowania), ustanawia polityki rozwiązujące konflikty interesów oraz tworzy silne otoczenie kontrolne.
6. Organ nadzorczy stwierdza, że zarząd banku, poza wyjątkami wskazanymi w przepisach i regulacjach, ustanowił odpowiednie standardy kompetencji i reputacji w zakresie doboru składu wyższej kadry zarządzającej, posiada plany awansów oraz aktywnie i krytycznie nadzoruje wykonywanie przez wyższą kadrę zarządzającą strategii nakreślonych przez zarząd, w tym monitorując wyniki uzyskiwane przez wyższą kadrę zarządzającą w stosunku do wyznaczonych dla niej kryteriów.
7. Organ nadzorczy stwierdza, że zarząd banku aktywnie nadzoruje tworzenie i działanie systemu wynagrodzeń w banku i grupie bankowej oraz że oferuje on odpowiednie premie motywacyjne zależne od ostrożnościowego podejścia do ryzyka. System wynagrodzeń i powiązane z nim standardy wyników są spójne z celami długoterminowymi i wymogiem zapewnienia finansowej stabilności banku, przy czym podlegają zmianom w przypadku stwierdzenia niedoskonałości systemu.
8. Organ nadzorczy stwierdza, że zarząd i wyższa kadra zarządzająca banku znają i rozumieją strukturę operacyjną grupy bankowej oraz ryzyka, jakie się z nią wiążą, w tym ryzyka wynikające ze stosowania struktur obniżających przejrzystość (np. struktury specjalne i inne z nimi powiązane). Organ nadzorczy stwierdza, że – tam, gdzie jest to potrzebne – ryzyka są efektywnie zarządzane i łagodzone.
9. Organ nadzorczy ma prawo żądać dokonania zmian w składzie zarządu banku, jeżeli uważa, że dana osoba nie realizuje swoich obowiązków związanych ze spełnianiem powyższych kryteriów.

Kryterium dodatkowe

1. Przepisy i regulacje (lub organ nadzorczy) wymagają, aby banki niezwłocznie powiadamiały organ nadzorczy o wszelkich istotnych i uzyskanych w dobrej wierze informacjach mogących negatywnie wpływać na ocenę kompetencji i reputacji danego członka zarządu lub wyższej kadry zarządzającej banku.

Zasada 15: Proces zarządzania ryzykiem

Organ nadzorczy stwierdza, że banki⁵² posiadają kompleksowy proces zarządzania ryzykiem (w tym efektywny nadzór ze strony zarządu i wyższej kadry zarządzającej) umożliwiający terminową identyfikację, pomiar, ocenę, monitorowanie, raportowanie oraz kontrolę i łagodzenie⁵³ wszelkich istotnych ryzyk, a także ocenę adekwatności kapitałowej i płynnościowej w stosunku do ich profilu ryzyka oraz warunków makroekonomicznych i rynkowych. Dotyczy to także opracowania i okresowej

⁵¹ „Apetyt na ryzyko” odzwierciedla zagregowany poziom ryzyka, jakie zarząd banku chce przyjąć i nim zarządzać w związku z realizacją celów biznesowych banku. Apetyt na ryzyko może obejmować elementy ilościowe i jakościowe (zależnie od sytuacji) oraz uwzględniać szeroki wachlarz narzędzi. Dla potrzeb niniejszego dokumentu pojęcia „apetyt na ryzyko” i „tolerancja na ryzyko” traktowane są synonimicznie.

⁵² Dla potrzeb oceny zarządzania ryzykiem przez banki w kontekście Zasad od 15 do 25, ramy zarządzania ryzykiem powinny uwzględniać zintegrowane i całościowe spojrzenie na ekspozycje danego banku, obejmując jego indywidualne linie i jednostki biznesowe. Jeżeli bank należy do grupy spółek, wtedy ramy zarządzania ryzykiem powinny dodatkowo obejmować ekspozycję w przekroju „grupy bankowej” (zob. przypis 19 do Zasady 1) oraz ryzyka zagrażające bankowi lub grupie bankowej ze strony innych podmiotów należących do grupy w szerokim rozumieniu.

⁵³ W pewnym zakresie szczegółowe wymagania mogą zależeć od typu ryzyka (Zasady od 15 do 25), co potwierdza treść podanych poniżej dokumentów referencyjnych.

kontroli rozwiązań warunkowych (w tym efektywnych i wiarygodnych planów naprawczych, o ile są uzasadnione) uwzględniających specyficzne uwarunkowania banku. Proces zarządzania ryzykiem jest współmierny do profilu ryzyka i systemowego znaczenia banku.⁵⁴

(Dokumenty referencyjne: *Zasady wzmocnienia ładu korporacyjnego*, październik 2010 r.; *Wzmocnienia ram prawnych Porozumienia Bazylejskiego II*, lipiec 2009 r. i *Zasady w zakresie efektywnych praktyk i nadzoru testów warunków skrajnych*, maj 2009 r.).

Kryteria podstawowe

1. Organ nadzorczy stwierdza, że banki posiadają odpowiednie strategie zarządzania ryzykiem, które zostały zatwierdzone przez zarządy banków oraz że zarządy ustaliły apetyt na ryzyko wskazujący poziom ryzyka, jakie banki są gotowe przyjąć lub tolerować. Organ nadzorczy stwierdza także, że zarząd zapewnił:
 - (a) rozsądną kulturę zarządzania ryzykiem w przekroju całego banku;
 - (b) polityki i procesy obsługujące procesy podejmowania ryzyka spójne ze strategią zarządzania ryzykiem i ustalonym apetytem na ryzyko;
 - (c) rozpoznawanie niepewności związanych z pomiarem ryzyka;
 - (d) ustalenie odpowiednich limitów zgodnych z apetytem na ryzyko, profilem ryzyka i siłą kapitałową banku, przy czym limity te są rozumiane przez odpowiedni personel i są mu regularnie komunikowane;
 - (e) podejmowanie przez wyższą kadrę zarządzającą działań niezbędnych w celu monitorowania i kontrolowania wszystkich istotnych ryzyk spójnych z zatwierdzonymi strategiami i apetytem na ryzyko.
2. Organ nadzorczy wymaga od banków posiadania kompleksowych polityk i procesów zarządzania ryzykiem umożliwiających identyfikację, pomiar, ocenę, monitorowanie, raportowanie, kontrolę i łagodzenie wszystkich istotnych ryzyk. Organ nadzorczy stwierdza, że powyższe procesy są adekwatne:
 - (a) by zapewnić szerokie (i w przekroju całego banku) spojrzenie na ryzyka, w podziale na wszystkie typy istotnych ryzyk;
 - (b) do profilu ryzyka i systemowego znaczenia banku, i
 - (c) dla oceny ryzyk otoczenia makroekonomicznego wpływających na rynki, na których działa bank, oraz dla włączenia tych ocen do bankowego procesu zarządzania ryzykiem.
3. Organ nadzorczy stwierdza, że strategie, polityki, procesy i limity zarządzania ryzykiem są:
 - (a) właściwie udokumentowane;
 - (b) regularnie kontrolowane i korygowane odpowiednio do zmian apetytu na ryzyko, profili ryzyka oraz warunków rynkowych i makroekonomicznych, i
 - (c) rozpowszechniane wewnątrz banku.

⁵⁴ Należy zauważyć, że choć zgodnie z tą, jak i z innymi Zasadami, organ nadzorczy ma obowiązek stwierdzenia przestrzegania przez bank polityk i procesów zarządzania ryzykiem, to ostateczna odpowiedzialność w tym zakresie spoczywa na zarządzie i wyższej kadrze zarządzającej banku.

Organ nadzorczy stwierdza, że wszelkie wyjątki w stosunku do obowiązujących polityk, procesów i limitów są niezwłocznie zgłaszane i autoryzowane na odpowiednim szczeblu zarządzania lub, jeżeli potrzeba, przez zarząd banku.

4. Organ nadzorczy stwierdza, że zarząd i wyższa kadra zarządzająca banku uzyskują wystarczającą informację oraz rozumieją charakter i poziom ryzyk podejmowanych przez bank oraz relację tych ryzyk do poziomów kapitałowych i płynnościowych. Organ nadzorczy stwierdza także, że zarząd i wyższa kadra zarządzająca regularnie kontrolują i rozumieją skutki i ograniczenia (w tym niepewności pomiaru ryzyka) otrzymywanych przez nich informacji na temat zarządzania ryzykiem.
5. Organ nadzorczy stwierdza, że banki posiadają odpowiedni wewnętrzny proces oceny swojej ogólnej adekwatności kapitałowej i płynnościowej w stosunku do apetytu na ryzyko i profil ryzyka. Organ nadzorczy dokonuje przeglądu i bada oceny i strategię wewnętrznej adekwatności kapitałowej i płynnościowej banków.
6. W przypadku banków używających modeli do pomiaru składników ryzyka, organ nadzorczy stwierdza, że:
 - (a) bank postępuje w zgodzie z odnoszącymi się do nich standardami nadzorczymi;
 - (b) członkowie zarządu i wyższej kadry zarządzającej banku rozumieją ograniczenia i niepewności dotyczące wyników generowanych przez modele oraz wewnętrznych ryzyk związanych z ich stosowaniem; i
 - (c) bank wykonuje regularne i niezależne zatwierdzenia i testy modeli.

Organ nadzorczy ocenia, czy wyniki modelu są racjonalne mając na uwadze zakładane ryzyka.

7. Organ nadzorczy stwierdza, że banki posiadają systemy informacyjne adekwatne (w normalnych okolicznościach i w przypadku wystąpienia warunków skrajnych) do pomiaru, oceny i raportowania wielkości, składu i jakości ekspozycji w przekroju całego banku i w podziale na wszystkie typy ryzyka, produkty i kontrahentów. Organ nadzorczy stwierdza także, że raporty te odzwierciedlają profil ryzyka banku i jego potrzeby kapitałowe i płynnościowe oraz że są one składane terminowo do zarządu i wyższej kadry zarządzającej banku w formie umożliwiającej ich używanie.
8. Organ nadzorczy stwierdza, że banki posiadają adekwatne polityki i procesy zapewniające, że zarządy i wyższa kadra zarządzająca banków są w stanie zrozumieć ryzyka wiążące się z nowymi produktami⁵⁵, istotnymi modyfikacjami istniejących produktów i z najważniejszymi inicjatywami zarządczymi (takimi, jak zmiany w systemach, procesach i modelu biznesowym oraz znaczące przejęcia). Organ nadzorczy stwierdza, że zarządy i wyższa kadra zarządzająca są w stanie monitorować i zarządzać tymi ryzykami na bieżąco. Organ nadzorczy stwierdza także, że polityki i procesy bankowe wymagają, aby wszelkie większe działania o takim charakterze były zatwierdzane przez zarząd lub przez komitet działający w ramach zarządu.

⁵⁵ Nowe produkty obejmują produkty stworzone przez bank albo przez stronę trzecią, ale zakupione lub dystrybuowane przez bank.

9. Organ nadzorczy stwierdza, że banki posiadają funkcje biznesowe ds. zarządzania ryzykiem, podejmujące wszystkie istotne ryzyka i dysponujące wystarczającymi zasobami, niezależnością, autorytetem i dostępem do zarządów banków, dzięki czemu są w stanie wykonywać swoje obowiązki w sposób efektywny. Organ nadzorczy stwierdza, że ich obowiązki są jasno oddzielone od funkcji biznesowych ds. podejmowania ryzyka oraz że zgłaszają one ekspozycje bezpośrednio do zarządu i wyższej kadry zarządzającej. Organ nadzorczy stwierdza także, że funkcja biznesowa ds. zarządzania ryzykiem podlega regularnym kontrolom ze strony funkcji biznesowej ds. audytu wewnętrznego.
10. Organ nadzorczy wymaga, aby większe i bardziej kompleksowe banki posiadały specjalną jednostkę ds. zarządzania ryzykiem nadzorowaną przez Głównego Specjalistę ds. Zarządzania Ryzykiem (CRO) albo przez inną podobną funkcję biznesową. Usunięcie CRO danego banku ze stanowiska, niezależnie od przyczyny, ma miejsce za uprzednią zgodą zarządu i zasadniczo powinno być ogłoszone publicznie. Bank powinien także omówić przyczyny usunięcia z organem nadzorczym.
11. Organ nadzorczy publikuje standardy dotyczące, w szczególności, ryzyka kredytowego, ryzyka rynkowego, ryzyka płynności, ryzyka stóp procentowych w księdze bankowej oraz ryzyka operacyjnego.
12. Organ nadzorczy wymaga od banków posiadania odpowiednich rozwiązań warunkowych stanowiących integralną część ich procesu zarządzania ryzykiem, dotyczących eliminowania ryzyk w przypadku ich zmaterializowania się i podejmowania działań w przypadku wystąpienia warunków skrajnych (w tym takich, które będą stanowić poważne ryzyko dla istnienia banków). Jeżeli jest to uzasadnione profilem ryzyka i znaczeniem systemowym, rozwiązania warunkowe obejmują efektywne i wiarygodne plany przymusowej restrukturyzacji uwzględniające specyficzne okoliczności, w jakich działa bank. Organ nadzorczy (jeżeli potrzeba, współpracujący z organami likwidacyjnymi) ocenia adekwatność rozwiązań warunkowych w świetle profilu ryzyka i znaczenia systemowego banków (w tym dokonując przeglądu planów przymusowej restrukturyzacji) oraz prawdopodobieństwo ich wykonalności w przypadku wystąpienia warunków skrajnych. W przypadku wykrycia niedoskonałości organ nadzorczy stara się proponować udoskonalenia.
13. Organ nadzorczy wymaga od banków posiadania perspektywicznych programów testów warunków skrajnych współmiernych do ich profilu ryzyka i znaczenia systemowego, będących integralną częścią ich procesu zarządzania ryzykiem. Organ nadzorczy regularnie ocenia program testów warunków skrajnych oraz stwierdza, że uwzględnia on istotne źródła ryzyka i wiarygodne scenariusze negatywne. Organ nadzorczy stwierdza także, że bank włącza uzyskane wyniki do procesów podejmowania decyzji i zarządzania ryzykiem (w tym do rozwiązań warunkowych) i do oceny jego poziomów kapitałowych i płynnościowych. Gdzie jest to właściwe, zakres oceny organu nadzorczego obejmuje sprawdzenie stopnia, w jakim program testów warunków skrajnych:
 - (a) sprzyja identyfikacji i kontroli ryzyka w przekroju całego banku;
 - (b) odpowiednio uwzględnia założenia skrajne, efekty sprzężenia zwrotnego i systemowe interakcje pomiędzy ryzykami;
 - (c) korzysta z aktywnego zaangażowania zarządu i wyższej kadry zarządzającej; i
 - (d) jest właściwie udokumentowany oraz regularnie kontrolowany i aktualizowany.

Organ nadzorczy wymaga podjęcia działań korygujących, jeżeli w ramach programu testów warunków skrajnych zostaną wykryte istotne niedoskonałości lub jeżeli rezultaty testów warunków skrajnych nie są odpowiednio uwzględnione w procesie decyzyjnym banku.

14. Organ nadzorczy ocenia, czy banki odpowiednio uwzględniają ryzyka (w tym ich wpływ na płynność) w procesie wewnętrznej wyceny, pomiaru wyników i zatwierdzania nowego produktu, w stosunku do każdego istotnego obszaru działalności biznesowej.

Kryterium dodatkowe

1. Organ nadzorczy wymaga od banków posiadania odpowiednich polityk i procesów oceny innych istotnych ryzyk nie omówionych w kolejnych Zasadach, w tym ryzyka reputacji i ryzyka strategicznego.

Zasada 16: Adekwatność kapitałowa⁵⁶

Organ nadzorczy ustanawia ostrożnościowe i odpowiednie wymogi adekwatności kapitałowej odzwierciedlające ryzyka podejmowane i generowane przez bank w kontekście warunków rynkowych i makroekonomicznych, w jakich dany bank działa. Organ nadzorczy definiuje składniki kapitału uwzględniając ich zdolność do pokrywania strat. Co najmniej w stosunku do banków aktywnych międzynarodowo, wymogi kapitałowe nie są niższe, niż obowiązujące standardy wynikające z Porozumień Bazylejskich.

(Dokumenty referencyjne: *Zmiany ram prawnych ryzyka rynkowego w Porozumieniu Bazylejskim II*, luty 2011 r.; *Minimalne wymogi zapewnienia absorpcji strat w momencie utraty rentowności*, styczeń 2011 r.; *Kapitalizacja bankowych ekspozycji na kontrahentów centralnych*, lipiec 2012 r.; *Prawidłowe praktyki w zakresie wstecznego testowania modeli ryzyka kredytowego kontrahenta*, grudzień 2010 r.; *Wytyczna dla organów krajowych obsługujących przeciwykliczny bufor kapitałowy*, grudzień 2010 r.; *Porozumienie Bazylejskie III: Globalne ramy regulacyjne na rzecz wzmocnienia odporności banków i systemów bankowych*, grudzień 2010 r.; *Wytyczne w zakresie obliczania kapitału na ryzyko dodatkowe w księdze transakcyjnej*, lipiec 2009 r.; *Wzmocnienia ram prawnych Porozumienia Bazylejskiego II*, lipiec 2009 r.; *Praktyki i problemy ram prawnych kapitału ekonomicznego*, marzec 2009 r.; *Międzynarodowa konwergencja pomiaru kapitału i standardów kapitałowych: zmienione ramy prawne, wersja kompletna*, czerwiec 2006 r. oraz *Międzynarodowa konwergencja pomiaru kapitału i standardów kapitałowych*, lipiec 1988 r.).

Kryteria podstawowe

1. Przepisy, regulacje i organ nadzorczy wymagają od banków obliczenia i stałej obserwacji wyznaczonych wymogów kapitałowych, w tym progów, od których zależy podjęcie działań nadzorczych wobec banków. Przepisy, regulacje i organ nadzorczy definiują kwalifikacyjne komponenty kapitałowe, kładąc przy tym szczególny nacisk na elementy kapitału stale dostępne na pokrycie strat przy założeniu kontynuacji działalności.
2. Co najmniej w odniesieniu do banków aktywnych międzynarodowo⁵⁷, definicje kapitału, pokrycia ryzyka, metody obliczeń i progów dla ustalonych wymogów są nie mniej wymagające, niż definicje podane w odpowiednich standardach Porozumień Bazylejskich.

⁵⁶ Podstawowe Zasady nie wymagają, aby jurysdykcja była zgodna z systemami adekwatności kapitałowej Porozumienia Bazylejskiego I, II i/lub III. Komitet nie uważa wdrożenia ram prawnych opartych na Porozumieniach Bazylejskich jako niezbędnego wymogu zachowania zgodności z Podstawowymi Zasadami; zgodność z którymś z systemów jest wymagana wyłącznie w stosunku do tych jurysdykcji, które oświadczyły, że same dobrowolnie te ramy prawne wdrożyły.

⁵⁷ Bazylejskie Porozumienie Kapitałowe zostało stworzone z myślą o bankach aktywnych międzynarodowo, które muszą obliczać i stosować wskaźniki adekwatności kapitałowej na zasadzie skonsolidowanej (chodzi tu także o podmioty zależne podejmujące działalność bankową i finansową). Jurysdykcje przyjmujące ramy prawne w zakresie adekwatności kapitałowej wynikające z Porozumień Bazylejskich II i III stosują te wskaźniki na zasadzie pełnej konsolidacji w stosunku do wszystkich banków aktywnych międzynarodowo i do ich spółek holdingowych; dodatkowo, organy nadzorcze są zobowiązane przeprowadzić test stwierdzający, że indywidualnie banki są adekwatnie dokapitalizowane.

3. O ile jest to uzasadnione, organ nadzorczy ma prawo nakładać specyficzny narzut kapitałowy i/lub limity kapitałowe na wszystkie istotne ekspozycje, w tym na ryzyka, co do których organ nadzorczy uważa, że nie są adekwatnie przenoszone lub łagodzone poprzez transakcje (np. sekurytyzacja⁵⁸) zawierane przez bank. Do obliczeń wymogów kapitałowych włącza się zarówno ryzyka bilansowe, jak i ryzyka pozabilansowe.
4. Wyznaczone wymogi kapitałowe odzwierciedlają profil ryzyka i znaczenie systemowe banków⁵⁹ w świetle warunków rynkowych i makroekonomicznych, w jakich działają, oraz ograniczają narastanie dźwigni w bankach i sektorze bankowym. Przepisy i regulacje obowiązujące w danej jurysdykcji mogą nakładać wyższe ogólne standardy adekwatności kapitałowej w porównaniu do wymogów Porozumień Bazylejskich.
5. Użycie bankowych wewnętrznych ocen ryzyka jako danych wejściowych do obliczania kapitału regulacyjnego wymaga uzyskania zgody organu regulacyjnego. Jeżeli organ nadzorczy wyrazi taką zgodę, wtedy:
 - (a) dokonywane oceny są zgodne z rygorystycznymi standardami kwalifikacyjnymi;
 - (b) wycofanie powyższego użycia albo każda istotna modyfikacja bankowych procesów i modeli generujących powyższe oceny wewnętrzne wymagają uzyskania zgody organu nadzorczego;
 - (c) organ nadzorczy może badać bankowy wewnętrzny proces oceny w celu stwierdzenia, że spełnione są odpowiednie standardy kwalifikacyjne oraz że bankowe oceny wewnętrzne można traktować jako wiarygodne odzwierciedlenie podejmowanych ryzyk;
 - (d) organ nadzorczy ma prawo warunkować udzielane przez siebie zatwierdzenia, jeżeli uznaje, że wymagają tego zasady ostrożności; i
 - (e) jeżeli bank nie zapewnia spełnienia standardów kwalifikacyjnych lub warunków nakładanych na bieżąco przez organ nadzorczy, organ nadzorczy ma prawo wycofać swoją zgodę.
6. Organ nadzorczy ma prawo żądać od banków przyjęcia perspektywicznego podejścia do zarządzania kapitałem (w tym przeprowadzania odpowiednich testów warunków skrajnych)⁶⁰. Organ nadzorczy może wymagać od banków:
 - (a) wyznaczenia poziomów kapitałowych i zarządzania dostępnym kapitałem przewidując potencjalne wydarzenia i zmiany warunków rynkowych mogących mieć potencjalnie negatywne skutki; i
 - (b) posiadania wykonalnych rozwiązań warunkowych mających na celu utrzymanie lub wzmocnienie pozycji kapitałowych w sytuacji wystąpienia warunków skrajnych, zależnie od profilu ryzyka i znaczenia systemowego danego banku.

⁵⁸ Dokumenty referencyjne: *Wzmocnienia ram prawnych Porozumienia Bazylejskiego II*, lipiec 2009 r. i *Międzynarodowa konwergencja pomiaru kapitału i standardów kapitałowych: zmienione ramy prawne, wersja kompletna*, czerwiec 2006 r.

⁵⁹ Oceniając adekwatność poziomów kapitałowych danego banku w świetle jego profilu ryzyka, organ nadzorczy wykazuje krytyczne podejście między innymi do następujących kwestii: (a) potencjalna absorpcja strat przez instrumenty ujęte w bazie kapitałowej banku, (b) odpowiedniość użytych wag ryzyka jako przybliżenia profilu ryzyka ekspozycji, (c) adekwatność rezerw zwykłych i specjalnych na pokrycie strat przewidywanych w związku z istniejącymi ekspozycjami, i (d) jakość mechanizmów kontroli i zarządzania ryzykiem. W rezultacie wymogi kapitałowe mogą różnić się pomiędzy bankami, zależnie od poziomu kapitału niezbędnego danemu bankowi na pokrycie ryzyk, na jakie jest narażony i jakie sam generuje.

⁶⁰ „Testy warunków skrajnych” obejmują zakres czynności od prostej analizy wrażliwości, aż po analizy bardziej złożonych scenariuszy i odwrotne testy warunków skrajnych.

Kryteria dodatkowe

1. W przypadku banków aktywnych międzynarodowo, wymogi kapitałowe, w tym definicja kapitału, pokrycie ryzyka, metoda obliczeń, zakres stosowania i wymagany kapitał, są zasadniczo spójne z zasadami Porozumień Bazylejskich dotyczących banków aktywnych międzynarodowo.
2. Organ nadzorczy wymaga adekwatnego podziału kapitału pomiędzy różne jednostki grupy bankowej odpowiednio do alokacji ryzyk⁶¹.

Zasada 17: Ryzyko kredytowe⁶²

Organ nadzorczy stwierdza, że banki posiadają adekwatny proces zarządzania ryzykiem kredytowym uwzględniający ich apetyt na ryzyko, profil ryzyka oraz warunki rynkowe i makroekonomiczne. Obejmuje to ostrożne polityki i procesy terminowej identyfikacji, pomiaru, oceny, monitorowania, raportowania, kontroli i łagodzenia ryzyka kredytowego⁶³ (w tym ryzyka kredytowego kontrahenta⁶⁴). Uwzględniony jest pełny cykl życia kredytu, w tym udzielenie kredytu, wycena kredytu i bieżące zarządzanie bankowymi portfelami kredytowymi i inwestycyjnymi.

(Dokumenty referencyjne: *Prawidłowe praktyki w zakresie wstecznego testowania modeli ryzyka kredytowego kontrahenta*, grudzień 2010 r.; *Raport Rady Stabilności Finansowej dotyczący zasad zmniejszania uzależnienia od ocen ratingowych tworzonych przez agencje ratingowe*, październik 2010 r.; *Wzmocnienia ram prawnych Porozumienia Bazylejskiego II*, lipiec 2009 r.; *Efektywna ocena i wycena ryzyka kredytowego dotyczącego kredytów*, czerwiec 2006 r.; *Zasady zarządzania ryzykiem kredytowym*, wrzesień 2000 r.).

Kryteria podstawowe

1. Przepisy, regulacje i organ nadzorczy wymagają, aby banki posiadały odpowiednie procesy zarządzania ryzykiem kredytowym zapewniające kompleksowy obraz ekspozycji kredytowych w przekroju całego banku. Organ nadzorczy stwierdza, że procesy są spójne z apetytem na ryzyko, profilem ryzyka, znaczeniem systemowym i siłą kapitałową banku, uwzględniają warunki rynkowe i makroekonomiczne oraz skutkują ustanowieniem ostrożnych standardów udzielania, oceny, administrowania i monitorowania kredytów.
2. Organ nadzorczy stwierdza, że zarząd banku zatwierdza i regularnie kontroluje strategię i istotne polityki i procesy w obszarze ryzyka kredytowego przyjmujące⁶⁵, identyfikujące, mierzące, oceniające, monitorujące, raportujące, kontrolujące i łagodzące ryzyko kredytowe (w tym ryzyko kredytowe kontrahenta i związane z tym potencjalne ekspozycje w przyszłości) oraz że są one spójne z apetytem na ryzyko wyznaczonym przez zarząd. Organ nadzorczy stwierdza także, że wyższa kadra zarządzająca wdraża strategię ryzyka kredytowego zatwierdzoną przez zarząd i tworzy wyżej wspomniane polityki i procesy.

⁶¹ Zob. Zasada 12, Kryterium podstawowe 7.

⁶² Zasada 17 dotyczy bardziej szczegółowego badania aktywów; Zasada 18 dotyczy zarządzania aktywami trudnymi.

⁶³ Ryzyko kredytowe może wynikać z ekspozycji bilansowych i pozabilansowych, w tym kredytów i zaliczek, inwestycji, pożyczek międzybankowych, transakcji z użyciem instrumentów pochodnych, transakcji finansujących papiery wartościowe i z działalności handlowej.

⁶⁴ Ryzyko kredytowe kontrahenta obejmuje ekspozycje kredytowe związane z pozagiełdowymi instrumentami pochodnymi i innymi instrumentami finansowymi.

⁶⁵ „Przyjęcie” oznacza przyjęcie wszystkich typów ryzyk tworzących ryzyko kredytowe, w tym ryzyko kredytowe lub ryzyko kontrahenta związane z różnymi instrumentami finansowymi.

3. Organ nadzorczy wymaga i regularnie stwierdza, że powyższe polityki i procesy tworzą właściwe i odpowiednio kontrolowane otoczenie ryzyka kredytowego, którego elementami są:
 - (a) dobrze udokumentowana i efektywnie wdrażana strategia oraz rozsądne polityki i procesy przyjmowania ryzyka kredytowego, nie opierające się niepotrzebnie na zewnętrznych ocenach kredytowych;
 - (b) dobrze zdefiniowane kryteria oraz polityki i procesy zatwierdzania nowych ekspozycji (w tym ostrożne standardy udzielania kredytów), odnawiania i refinansowania istniejących ekspozycji oraz identyfikacji właściwego organu zatwierdzającego zależnie od wielkości i złożoności danych ekspozycji;
 - (c) efektywne polityki i procesy administrowania kredytami, w tym stała analiza zdolności i gotowości kredytobiorcy do spłaty zadłużenia zgodnie z warunkami umowy (w tym kontrola wyników aktywów bazowych w przypadku ekspozycji sekurytyzacyjnych), monitoring dokumentacji, dodatkowych uzgodnień umownych, wymagań umownych, zabezpieczeń i innych form łagodzenia ryzyka kredytowego, odpowiedni system stopniowania/klasyfikowania aktywów;
 - (d) efektywne systemy informacyjne zapewniające bieżącą, dokładną i terminową identyfikację, agregację i raportowanie ekspozycji kredytowych do zarządu i wyższej kadry zarządzającej banku;
 - (e) ostrożne i odpowiednie limity kredytowe, spójne z apetytem na ryzyko, profilem ryzyka i siłą kapitałową banku, które są rozumiane przez personel i regularnie mu komunikowane;
 - (f) procesy śledzenia i raportowania wyjątków zapewniające niezwłoczne podjęcie działania na odpowiednim szczeblu wyższej kadry zarządzającej lub, jeżeli potrzeba, na poziomie zarządu; i
 - (g) efektywne mechanizmy kontroli (w tym w zakresie jakości, niezawodności i trafności danych oraz w zakresie procedur walidacyjnych) dotyczące stosowania modeli, w celu identyfikacji i pomiaru ryzyka kredytowego oraz w celu ustalania odpowiednich limitów.
4. Organ nadzorczy stwierdza, że banki posiadają polityki i procesy monitorowania całkowitego zadłużenia podmiotów, którym udzielają kredytu, oraz monitorowania czynników ryzyka, które mogą skutkować niedotrzymaniem zobowiązania (w tym niezabezpieczonego ryzyka walutowego).
5. Organ nadzorczy wymaga od banków, aby podejmowały decyzje kredytowe nie tworzące konfliktu interesów i zgodne z zasadami rynkowymi.
6. Organ nadzorczy wymaga, aby polityka kredytowa przewidywała, że decyzje dotyczące głównych ekspozycji kredytowych przekraczających pewną kwotę albo procent kapitału banku były podejmowane przez zarząd lub wyższą kadrę zarządzającą banku. To samo dotyczy ekspozycji kredytowych, które są szczególnie ryzykowne lub które nie mieszczą się w ramach głównej działalności banku.
7. Organ nadzorczy posiada pełny dostęp do informacji zawartych w portfelach kredytowych i inwestycyjnych oraz do pracowników banku zaangażowanych w przyjmowanie, zarządzanie, kontrolowanie i raportowanie ryzyka kredytowego.
8. Organ nadzorczy wymaga, aby banki – dla celów zarządzania ryzykiem – włączały swoje ekspozycje kredytowe do programów testów warunków skrajnych.

Zasada 18: Aktywa trudne, rezerwy zwykłe i rezerwy specjalne⁶⁶

Organ nadzorczy stwierdza, że banki posiadają adekwatne polityki i procesy wczesnej identyfikacji i zarządzania aktywami trudnymi oraz utrzymania adekwatnych rezerw zwykłych i rezerw specjalnych.⁶⁷

(Dokumenty referencyjne: *Efektywna ocena i wycena ryzyka kredytowego dotyczącego kredytów*, czerwiec 2006 r.; *Zasady zarządzania ryzykiem kredytowym*, wrzesień 2000 r.).

Kryteria podstawowe

1. Przepisy, regulacje lub organ nadzorczy wymagają, aby banki stworzyły polityki i procesy identyfikacji i zarządzania aktywami trudnymi. Oprócz tego przepisy, regulacje lub organ nadzorczy wymagają od banków przeprowadzania regularnego przeglądu aktywów trudnych (na poziomie indywidualnym lub na poziomie portfela w przypadku aktywów o charakterze homogenicznym) oraz klasyfikacji i tworzenia rezerw zwykłych i odpisów dotyczących aktywów.
2. Organ nadzorczy stwierdza adekwatność bankowych polityk i procesów w zakresie stopniowania i klasyfikowania aktywów oraz wyznaczania prawidłowych poziomów rezerw zwykłych. Badania na poparcie opinii wyrażanych przez organ nadzorczy mogą być przeprowadzane przez ekspertów zewnętrznych, przy czym wtedy organ nadzorczy dokonuje kontroli pracy wykonanej przez ekspertów zewnętrznych w celu stwierdzenia adekwatności polityk i procesów stosowanych przez bank.
3. Organ nadzorczy stwierdza, że bankowy system klasyfikacji i tworzenia rezerw zwykłych uwzględnia ekspozycje pozabilansowe.⁶⁸
4. Organ nadzorczy stwierdza, że banki posiadają odpowiednie polityki i procesy, które zapewniają terminowe tworzenie rezerw zwykłych i odpisów oraz które odzwierciedlają realistyczne oczekiwania co do możliwości ich spłaty i odwrócenia, z uwzględnieniem warunków rynkowych i makroekonomicznych.
5. Organ nadzorczy stwierdza, że banki posiadają odpowiednie polityki i procesy oraz zasoby organizacyjne umożliwiające wczesną identyfikację pogarszających się aktywów, bieżącą kontrolę aktywów trudnych oraz windykację przeterminowanych należności. W przypadku portfeli ekspozycji kredytowych o charakterze homogenicznym, ekspozycje są wykazywane, gdy spłaty opóźniają się o umownie uzgodnioną liczbę dni (np. 30, 60, 90 dni). Organ nadzorczy bada sposób traktowania aktywów przez bank w celu stwierdzenia ewentualnych istotnych prób obejścia standardów klasyfikacji i tworzenia rezerw zwykłych (np. zmiany harmonogramu, refinansowanie lub przeklasyfikowanie kredytów).
6. Organ nadzorczy uzyskuje regularne i wystarczająco szczegółowe informacje (albo posiada pełny do nich dostęp) w zakresie klasyfikacji aktywów i tworzenia rezerw zwykłych. Organ nadzorczy wymaga od banków posiadania adekwatnej dokumentacji uzasadniającej stosowane przez nie poziomy klasyfikacji i wysokości tworzonych rezerw zwykłych.

⁶⁶ Zasada 17 dotyczy bardziej szczegółowego badania aktywów; Zasada 18 dotyczy zarządzania aktywami trudnymi.

⁶⁷ Rezerwa specjalna dla celów niniejszej Zasady to „specjalne” („below the line”), nie podlegające podziałowi przypisanie zysku przez organ nadzorczy stanowiące uzupełnienie rezerwy zwykłej (obciążenie zysku „above the line”).

⁶⁸ Uznaje się, że istnieją dwa różne rodzaje ekspozycji pozabilansowych: takie, które mogą być jednostronnie anulowane przez bank (w oparciu o postanowienia umowne, co oznacza, że mogą nie być objęte obowiązkiem tworzenia rezerw zwykłych) oraz takie, które nie mogą być jednostronnie anulowane przez bank.

7. Organ nadzorczy ocenia, czy klasyfikacja aktywów i tworzenie rezerw zwykłych są adekwatne dla celów ostrożnościowych. Jeżeli klasyfikacje aktywów nie są niewłaściwe albo gdy zasady tworzenia rezerw zwykłych zostaną uznane za nieadekwatne dla celów ostrożnościowych (np. jeżeli organ nadzorczy uważa istniejące lub przewidywane pogorszenie jakości aktywów za powód do troski albo jeżeli rezerwy zwykłe nie w pełni odzwierciedlają przewidywane straty), wtedy organ nadzorczy ma prawo żądać od banku skorygowania klasyfikacji poszczególnych aktywów, zwiększenia poziomu rezerw zwykłych, rezerw specjalnych i, jeżeli potrzeba, zastosować inne środki naprawcze.
8. Organ nadzorczy wymaga od banków posiadania odpowiednich mechanizmów regularnej oceny wartości czynników łagodzących ryzyko, w tym gwarancji, pochodnych instrumentów kredytowych oraz zabezpieczenia. Wycena zabezpieczenia odzwierciedla wartość netto możliwą do uzyskania uwzględniając przeważające warunki rynkowe.
9. Przepisy, regulacje i organ nadzorczy ustanawiają kryteria umożliwiające:
 - (a) identyfikację danego aktywa jako aktywa trudnego (np. kredyt jest identyfikowany jako aktywo trudne, gdy istnieje przyczyna, aby uważać, że całość należnych kwot, w tym kwoty głównej i odsetek, nie zostanie odebrana zgodnie z warunkami umowy kredytowej); i
 - (b) przeklasyfikowanie danego aktywa na aktywo niezagrożone (np. kredyt jest przeklasyfikowywany na kredyt niezagrożony, gdy wszystkie zaległości zostały rozliczone i kredyt jest regulowany w całości na bieżąco, spłaty są dokonywane terminowo w całym okresie spłaty oraz przewidywany jest stały odbiór należności zgodnie z warunkami umownymi).
10. Organ nadzorczy stwierdza, że zarząd banku uzyskuje terminowe i właściwe informacje o stanie portfela aktywów banku, w tym na temat klasyfikacji aktywów, poziomu rezerw zwykłych i specjalnych oraz najważniejszych aktywów trudnych. Informacja obejmuje co najmniej podsumowanie wyników ostatniego procesu przeglądu aktywów, trendów porównawczych w zakresie ogólnej jakości aktywów trudnych oraz pomiary istniejącego i przewidywanego pogorszenia jakości aktywów oraz przewidywanych strat.
11. Organ nadzorczy wymaga, aby wycena, klasyfikacja i tworzenie rezerw zwykłych, co najmniej w odniesieniu do istotnych ekspozycji, były realizowane indywidualnie dla poszczególnych pozycji. W tym celu organy nadzorcze wymagają od banków ustanowienia progu służącego do identyfikacji istotnych ekspozycji oraz regularnego kontrolowania poziomu tego progu.
12. Organ nadzorczy regularnie ocenia trendy i koncentracje ryzyka oraz narastanie ryzyka w całym sektorze bankowym w odniesieniu do aktywów trudnych banku, przy czym uwzględnia zaobserwowane koncentracje ryzyka w strategiach łagodzenia ryzyka przyjętych przez bank oraz potencjalny wpływ na efektywność danego czynnika łagodzącego przy redukcji strat. W kontekście tej oceny organ nadzorczy rozważa adekwatność rezerw zwykłych i rezerw specjalnych istniejących w banku i w systemie bankowym.

Zasada 19: Ryzyko koncentracji i limity dużych ekspozycji

Organ nadzorczy stwierdza, że banki posiadają adekwatne polityki i procesy umożliwiające terminową identyfikację, pomiar, szacowanie, monitorowanie, raportowanie i kontrolę lub łagodzenie koncentracji ryzyka. Organ nadzorczy wyznacza limity ostrożnościowe w celu ograniczenia ekspozycji banku na pojedynczych kontrahentów lub na grupy połączonych kontrahentów.⁶⁹

⁶⁹ Kontrahentami połączonymi mogą być osoby fizyczne oraz grupy firm powiązanych finansowo lub wspólną własnością, zarządem lub dowolną kombinacją tych czynników.

(Dokumenty referencyjne: Joint Forum *Międzysektorowy przegląd ogólnogrupowych zasad identyfikacji i zarządzania koncentracjami ryzyka*, kwiecień 2008 r.; *Efektywna ocena i wycena ryzyka kredytowego dotyczącego kredytów*, czerwiec 2006 r.; *Zasady zarządzania ryzykiem kredytowym*, wrzesień 2000 r.; *Pomiar i kontrola dużych ekspozycji kredytowych*, styczeń 1991 r.).

Kryteria podstawowe

1. Przepisy, regulacje i organ nadzorczy wymagają od banków posiadania polityk i procesów umożliwiających wszechstronny (w przekroju całego banku) przegląd istotnych źródeł ryzyka koncentracji.⁷⁰ Uwzględniane są ekspozycje pozabilansowe i bilansowe oraz wynikające ze zobowiązań warunkowych.
2. Organ nadzorczy stwierdza, że systemy informacyjne banku terminowo identyfikują i agregują, a także ułatwiają aktywne zarządzanie ekspozycjami tworzącymi koncentracje ryzyka i dużą ekspozycję⁷¹ na pojedynczych kontrahentów lub grupy powiązanych kontrahentów.
3. Organ nadzorczy stwierdza, że polityki i procesy zarządzania ryzykiem danego banku zawierają progi akceptowalnego ryzyka, uwzględniające apetyt na ryzyko, profil ryzyka i siłę kapitałową danego banku, przy czym progi te są rozumiane przez odpowiedni personel i są mu regularnie komunikowane. Organ nadzorczy stwierdza także, że polityki i procesy danego banku skutkują regularną kontrolą wszystkich istotnych koncentracji oraz ich raportowaniem do zarządu banku.
4. Organ nadzorczy uzyskuje regularną informację umożliwiającą kontrolę koncentracji w ramach portfela bankowego, w tym ekspozycji sektorowych, geograficznych i walutowych.
5. W zakresie ekspozycji kredytowej na pojedynczych kontrahentów lub na grupy powiązanych kontrahentów, przepisy lub regulacje wprost definiują (albo organ nadzorczy ma prawo definiować) pojęcie „grupy powiązanych kontrahentów” umożliwiające pokazanie rzeczywistej ekspozycji. Powyższa definicja może być stosowana przez organ nadzorczy według uznania i w zależności od indywidualnego przypadku.

⁷⁰ Dotyczy to koncentracji kredytowych w wyniku ekspozycji na pojedynczych kontrahentów i grupy kontrahentów powiązanych bezpośrednio i pośrednio (na przykład poprzez ekspozycję na zabezpieczenie lub na ochronę kredytową ze strony tego samego kontrahenta), kontrahentów działających w tej samej branży, sektorze gospodarczym lub regionie geograficznym oraz na kontrahentów, których wyniki finansowe zależą od tej samej działalności lub dobra oraz w wyniku ekspozycji pozabilansowych (w tym gwarancji i innych zobowiązań), a także rynkowych i innych koncentracji ryzyka, gdzie bank jest nadmiernie zagrożony poszczególnymi klasami aktywów, produktami, zabezpieczeniami lub walutami.

⁷¹ W kontekście dużych ekspozycji na pojedynczych kontrahentów i grupy powiązanych kontrahentów, pomiar ekspozycji kredytowej powinien odzwierciedlać maksymalną możliwą stratę wynikającą z ich upadłości (tj. powinien uwzględniać aktualne i potencjalne roszczenia, w tym zobowiązania warunkowe). W tym celu nie powinna być używana koncepcja wazenia ryzyka stosowana w standardach kapitałowych Porozumień Bazylejskich, ponieważ odpowiednie wagi ryzyk zostały tam stworzone do pomiaru ryzyka kredytowego na zasadzie koszyka, dlatego ich stosowanie do pomiaru koncentracji ryzyka mogłoby spowodować istotne niedoszacowanie potencjalnych strat (zob. „*Pomiar i kontrola dużych ekspozycji kredytowych*”, styczeń 1991 r.).

6. Przepisy, regulacje lub organ nadzorczy ustanawiają ostrożne i odpowiednie⁷² wymogi w celu kontroli i ograniczenia dużych ekspozycji kredytowych na pojedynczego kontrahenta lub na grupę powiązanych kontrahentów. W tym sensie „ekspozycje” obejmują wszystkie roszczenia i transakcje (w tym skutkujące ekspozycją kredytową kontrahenta), zarówno bilansowe, jak i pozabilansowe. Organ nadzorczy stwierdza, że wyższa kadra zarządzająca monitoruje te limity oraz że nie są one przekraczane indywidualnie lub na poziomie skonsolidowanym.
7. Organ nadzorczy wymaga, aby banki – dla celów zarządzania ryzykiem – włączały wpływ istotnych koncentracji ryzyk do programów testów warunków skrajnych.

Kryterium dodatkowe

1. W związku z ekspozycją kredytową na pojedynczych kontrahentów lub na grupy powiązanych kontrahentów, banki uwzględniają, że:
 - (a) za dużą ekspozycję uznaje się poziom dziesięciu lub więcej procent kapitału banku; i
 - (b) limit indywidualnej dużej ekspozycji na kontrahenta pozabankowego lub na grupę powiązanych kontrahentów pochodzących z sektora prywatnego wynosi dwadzieścia pięć procent kapitału banku.

Niewielkie odchylenia od powyższych limitów mogą być dopuszczalne, w szczególności, jeżeli są one wprost określone jako tymczasowe albo jeżeli dotyczą bardzo małych banków wyspecjalizowanych.

Zasada 20: Transakcje z podmiotami powiązаныmi

Aby zapobiec nadużyciom związanym z transakcjami z podmiotami powiązаныmi⁷³ oraz aby uniknąć ryzyka konfliktu interesów, organ nadzorczy wymaga, aby banki zawierały transakcje z podmiotami powiązаныmi⁷⁴ na zasadach rynkowych, monitorowały te transakcje, podejmowały odpowiednie działania w celu zapewnienia kontroli lub łagodzenia ryzyk oraz aby zmniejszały ekspozycje na podmioty powiązane zgodnie ze standardowymi politykami i procesami.

(Dokument referencyjny: *Zasady zarządzania ryzykiem kredytowym*, wrzesień 2000 r.).

Kryteria podstawowe

1. Przepisy i regulacje zawierają, albo organ nadzorczy ma prawo ustanowić, kompleksową definicję „podmiotów powiązanych”. Dotyczy to stron, o których mowa w przypisie do niniejszej Zasady. Powyższa definicja może być stosowana przez organ nadzorczy według uznania i w zależności od indywidualnego przypadku.

⁷² Wymogi te, przynajmniej w stosunku do banków aktywnych międzynarodowo, powinny być odzwierciedleniem standardów Porozumień Bazylejskich. We wrześniu 2012 r. nadal rozważano wprowadzenie nowego standardu bazylejskiego w zakresie dużych ekspozycji.

⁷³ Podmioty powiązane to, między innymi, podmioty zależne, podmioty stowarzyszone oraz inne podmioty (w tym ich podmioty zależne, podmioty stowarzyszone i spółki specjalne) banku, nad którymi bank ma kontrolę, lub które mają kontrolę nad bankiem, głównymi akcjonariuszami banku, członkami zarządu, wyższej kadry zarządzającej i kluczowymi członkami personelu, ich bezpośrednimi i powiązаныmi interesami lub ich bliskimi członkami rodziny, a także osobami na podobnych stanowiskach w podmiotach stowarzyszonych.

⁷⁴ Transakcje z podmiotami powiązаныmi obejmują bilansowe i pozabilansowe ekspozycje i roszczenia kredytowe, a także inne relacje, na przykład umowy o świadczenie usług, sprzedaż i zakup aktywów, umowy budowlane, umowy dzierżawy, transakcje instrumentami pochodnymi, kredyty i pożyczki, odpisy. Pojęcie „transakcja” należy interpretować szeroko włączając w nie nie tylko transakcje zawierane z podmiotami powiązаныmi, ale także wszelkie transakcje, w wyniku których podmiot niepowiązany (na który bank posiada ekspozycję) staje się podmiotem powiązаныm.

2. Przepisy, regulacje lub organ nadzorczy wymagają, aby transakcje z podmiotami powiązanymi nie były zawierane na warunkach bardziej korzystnych (np. co do oceny kredytowej, czasu trwania umowy, oprocentowania, opłat, harmonogramów spłat, wymogów w zakresie zabezpieczeń), niż transakcje zawierane z kontrahentami niepowiązanymi.⁷⁵
3. Organ nadzorczy wymaga, aby transakcje z podmiotami powiązanymi i odpisy na ekspozycjach ich dotyczących przekraczające określone kwoty lub w inny sposób generujące ryzyka nadzwyczajne, podlegały wcześniejszemu zatwierdzeniu przez zarząd banku. Organ nadzorczy wymaga, aby członkowie zarządu z konfliktem interesów byli wyłączeni z procesów zawierania i zarządzania transakcjami z podmiotami powiązanymi.
4. Organ nadzorczy stwierdza, że banki posiadają polityki i procesy zapobiegające sytuacji, w której osoby odnoszące korzyści z transakcji i/lub osoby z nimi powiązane, uczestniczyłyby w procesie zawierania i zarządzania transakcją.
5. Przepisy i regulacje zawierają (lub organ nadzorczy ma prawo ustanawiać ogólnie lub zależnie od indywidualnego przypadku) limity na ekspozycje dotyczące podmiotów powiązanych, celem odliczania tych ekspozycji przy obliczaniu adekwatności kapitałowej albo celem ich zabezpieczenia. W przypadku ustalania limitów dla zagregowanych ekspozycji na podmioty powiązane, są one na co najmniej takim samym poziomie, jak limity dla pojedynczych kontrahentów lub dla grup powiązanych kontrahentów.
6. Organ nadzorczy stwierdza, że banki posiadają polityki i procesy identyfikujące indywidualne ekspozycje na podmioty powiązane (i transakcje z nimi zawarte) oraz całkowitą kwotę ekspozycji, a także monitorujące i raportujące je w drodze niezależnego przeglądu kredytowego lub procesu audytowego. Organ nadzorczy stwierdza, że odchylenia od polityk, procesów i limitów są terminowo zgłaszane do odpowiedniego szczebla wyższej kadry zarządzającej lub, jeżeli potrzeba, do zarządu banku. Organ nadzorczy stwierdza także, że wyższa kadra zarządzająca na bieżąco monitoruje transakcje z podmiotem powiązanym oraz że są one także nadzorowane przez zarząd.
7. Organ nadzorczy uzyskuje i kontroluje informacje na temat zagregowanych ekspozycji na podmioty powiązane.

⁷⁵ Wyjątkiem może być zastosowanie preferencji będących elementem ogólnego pakietu wynagrodzeń (np. przyznawanie kredytów dla pracowników z preferencyjną stopą procentową).

Zasada 21: Ryzyko kraju i ryzyko przewalutowania

Organ nadzorczy stwierdza, że banki posiadają adekwatne polityki i procesy terminowej identyfikacji, pomiaru, oceny, monitorowania, raportowania, kontroli i łagodzenia ryzyka kraju⁷⁶ i ryzyka przewalutowania⁷⁷ w prowadzonej przez siebie międzynarodowej akcji kredytowej i działaniach inwestycyjnych.

(Dokument referencyjny: *Zarządzanie międzynarodową akcją kredytową banków*, marzec 1982 r.).

Kryteria podstawowe

1. Organ nadzorczy stwierdza, że polityki i procesy bankowe należycie uwzględniają konieczność identyfikacji, pomiaru, oceny, monitorowania, raportowania, kontroli i łagodzenia ryzyka kraju i ryzyka przewalutowania. Organ nadzorczy stwierdza także, że procesy są spójne z profilem ryzyka, znaczeniem systemowym i apetytem banku na ryzyko, uwzględniają warunki rynkowe i makroekonomiczne oraz pokazują kompleksowo (w przekroju całego banku) ekspozycję na ryzyko kraju i ryzyko przewalutowania. Ekspozycje (w tym ekspozycje wewnątrzgrupowe) są identyfikowane, monitorowane i zarządzane na poziomie regionalnym i na poziomie poszczególnych krajów (jako uzupełnienie do analiz na poziomie kredytobiorcy końcowego/kontrahenta końcowego). Banki są zobowiązane do monitorowania i oceny zmian w poziomie ryzyka kraju i ryzyka przewalutowania oraz odpowiednio im przeciwdziałać.
2. Organ nadzorczy stwierdza, że strategie, polityki i procesy bankowe w zakresie zarządzania ryzykiem kraju i ryzykiem przewalutowania są zatwierdzone przez zarządy banków i że zarządy nadzorują zarządzanie w sposób zapewniający efektywne wdrażanie tych polityk i procesów oraz ich pełną integrację z ogólnym procesem zarządzania ryzykiem w bankach.
3. Organ nadzorczy stwierdza, że posiadane przez banki systemy informacyjne, systemy zarządzania ryzykiem oraz wewnętrzne systemy kontroli dokonują adekwatnej i terminowej agregacji, monitorowania i raportowania ekspozycji kraju, a także że zapewniają zgodność z limitami ekspozycji wyznaczonymi dla danego kraju.
4. Organ nadzorczy pilnuje tworzenia odpowiednich rezerw zwykłych na ryzyko kraju i ryzyko przewalutowania. Istnieją różne międzynarodowe praktyki w tym zakresie, z których każda jest akceptowana o ile prowadzi do uzyskania wyników uwzględniających ryzyko. Są one następujące:
 - (a) Organ nadzorczy (lub inny organ państwowy) wyznacza właściwy minimalny poziom rezerw zwykłych w drodze regularnego wyznaczania wartości procentowych ekspozycji na dany kraj biorąc pod uwagę przeważające warunki. Jeżeli potrzeba, organ nadzorczy kontroluje minimalne poziomy rezerw zwykłych.
 - (b) Organ nadzorczy (lub inny organ państwowy) regularnie wyznacza zakresy wartości procentowych dla każdego kraju, uwzględniając warunki przeważające; w ramach wyznaczonego zakresu banki mogą zdecydować, jaki poziom rezerw zwykłych zastosować do danej ekspozycji. Jeżeli potrzeba, organ nadzorczy kontroluje zakresy wartości procentowych ustalone dla celów tworzenia rezerw zwykłych.

⁷⁶ Ryzyko kraju to ryzyko ekspozycji na straty spowodowane wydarzeniami w państwie trzecim. Koncepcja ta jest szersza, niż ryzyko niewypłacalności kraju, ponieważ obejmuje wszelkie formy działalności kredytowej lub inwestycyjnej na rzecz osób fizycznych, firm, banków i rządów.

⁷⁷ Ryzyko przewalutowania to ryzyko, że kredytobiorca nie będzie w stanie zamienić waluty lokalnej na walutę zagraniczną, a zatem nie będzie w stanie spłacać zadłużenia w walucie zagranicznej. Ryzyko zwykle wynika z ograniczeń nakładanych przez organy państwowe w kraju kredytobiorcy (Dokument referencyjny: *Dokument MFW dotyczący danych statystycznych zadłużenia zagranicznego – podręcznik dla osób zestawiających dane i dla użytkowników*, 2003 r.).

- (c) Bank samodzielnie (a czasami inny organ, na przykład krajowe stowarzyszenie banków) ustanawia wartości procentowe lub wytyczne, a nawet ustanawia odpowiedni poziom rezerw zwykłych dla poszczególnych kredytów. Adekwatność tak ustalonych rezerw zwykłych jest następnie oceniana przez zewnętrznego audytora i/lub przez organ nadzorczy.
5. Organ nadzorczy wymaga od banków, aby – dla celów zarządzania ryzykiem – w swoich programach testów warunków skrajnych odpowiednich scenariuszy odzwierciedlających analizę ryzyka kraju i ryzyka przewalutowania.
6. Organ nadzorczy regularnie uzyskuje i terminowo kontroluje wystarczające informacje na temat ryzyka kraju i ryzyka przewalutowania. Jeżeli potrzeba, organ nadzorczy ma prawo uzyskiwania informacji dodatkowych (np. w sytuacjach kryzysowych).

Zasada 22: Ryzyko rynkowe

Organ nadzorczy stwierdza, że banki posiadają adekwatny proces zarządzania ryzykiem rynkowym, który uwzględnia ich apetyt na ryzyko, profil ryzyka, warunki rynkowe i makroekonomiczne oraz ryzyko istotnego pogorszenia płynności rynkowej. Obejmuje to ostrożnościowe polityki i procesy umożliwiające terminową identyfikację, pomiar, ocenę, monitorowanie, raportowanie, kontrolę i łagodzenie ryzyk rynkowych.

(Dokumenty referencyjne: *Zmiany ram prawnych ryzyka rynkowego w Porozumieniu Bazylejskim II*, luty 2011 r.; *Problemy interpretacyjne dotyczące zmian ram prawnych ryzyka rynkowego*, luty 2011 r.; *Wytyczne w zakresie obliczania kapitału na ryzyko dodatkowe w księdze transakcyjnej*, lipiec 2009 r.; *Wytyczne nadzorcze dotyczące oceny praktyk bankowych w zakresie wyznaczania wartości godziwej instrumentów finansowych*, kwiecień 2009 r.; i *Zmiana Porozumienia Kapitałowego w celu włączenia ryzyk rynkowych*, styczeń 2005 r.).

Kryteria podstawowe

1. Przepisy, regulacje lub organ nadzorczy wymagają od banków posiadania odpowiednich procesów zarządzania ryzykiem bankowym dających kompleksowe (w przekroju całego banku) spojrzenie na ekspozycję na ryzyko rynkowe. Organ nadzorczy stwierdza, że procesy te są spójne z apetytem na ryzyko, profilem ryzyka, znaczeniem systemowym i siłą kapitałową banku, uwzględniając przy tym warunki rynkowe i makroekonomiczne oraz ryzyko istotnego pogorszenia się płynności rynkowej oraz jasno formułując role i zakres odpowiedzialności w zakresie identyfikacji, pomiaru, monitorowania i kontroli ryzyka rynkowego.
2. Organ nadzorczy stwierdza, że strategie, polityki i procesy bankowe w zakresie zarządzania ryzykiem rynkowym są zatwierdzone przez zarządy banków i że zarządy nadzorują zarządzanie w sposób zapewniający efektywne wdrażanie tych polityk i procesów oraz ich pełną integrację z ogólnym procesem zarządzania ryzykiem w bankach.
3. Organ nadzorczy stwierdza, że polityki i procesy bankowe tworzą właściwe i odpowiednio kontrolowane otoczenie ryzyka rynkowego, którego elementami są:
 - (a) efektywne systemy informacyjne zapewniające dokładną i terminową identyfikację, agregację, monitorowanie i raportowanie ekspozycji na ryzyko rynkowe do zarządu i wyższej kadry zarządzającej banku;
 - (b) ustalenie odpowiednich limitów ryzyka rynkowego zgodnych z apetytem na ryzyko, profilem ryzyka i siłą kapitałową banku, odpowiednich do możliwości zarządu do zarządzania ryzykiem rynkowym, przy czym limity te są rozumiane przez odpowiedni personel i są mu regularnie komunikowane;

- (c) procesy śledzenia i raportowania wyjątków zapewniające niezwłoczne podjęcie działania na odpowiednim szczeblu wyższej kadry zarządzającej lub, jeżeli potrzeba, na poziomie zarządu;
 - (d) efektywne mechanizmy kontroli dotyczące stosowania modeli, w celu identyfikacji i pomiaru ryzyka rynkowego oraz w celu ustalania odpowiednich limitów; i
 - (e) efektywne polityki i procesy alokacji ekspozycji w księdze transakcyjnej.
4. Organ nadzorczy stwierdza, że istnieją systemy i mechanizmy kontroli zapewniające częste przeszacowania pozycji rynkowych banków. Organ nadzorczy stwierdza także, że wszystkie transakcje są ujmowane terminowo, że proces wyceny opiera się na spójnych i ostrożnych praktykach oraz na wiarygodnych danych rynkowych weryfikowanych przez funkcję biznesową niezależną od jednostek biznesowych ds. podejmowania ryzyka (lub, w przypadku braku cen rynkowych, na modelach wewnętrznych lub ogólnie akceptowanych w branży). W zakresie, w jakim bank używa modeli wyceny, bank musi zapewnić, że model jest zatwierdzony przez funkcję biznesową niezależną od jednostek biznesowych ds. podejmowania ryzyka. Organ nadzorczy wymaga od banków ustanowienia i realizowania polityk i procesów uwzględniających ewentualne korekty wyceny dla pozycji, które w innym przypadku nie mogą być wycenione ostrożnościowo, w tym pozycji skoncentrowanych, o mniejszej płynności i pozycji stałych.
 5. Organ nadzorczy stwierdza, że banki posiadają odpowiedni poziom kapitału uwzględniające nieoczekiwane straty oraz że dokonują korekt wyceny w przypadku niepewności co do wyznaczenia wartości godziwej aktywów i pasywów.
 6. Organ nadzorczy wymaga od banków, aby – dla celów zarządzania ryzykiem – w swoich programach testów warunków skrajnych uwzględniały ekspozycję na ryzyko rynkowe.

Zasada 23: Ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej

Organ nadzorczy stwierdza, że banki posiadają adekwatne systemy terminowej identyfikacji, pomiaru, oceny, monitorowania, raportowania, kontroli i łagodzenia ryzyka stopy procentowej⁷⁸ w księdze bankowej. Powyższe systemy uwzględniają apetyt na ryzyko, profil ryzyka oraz warunki rynkowe i makroekonomiczne.

(Dokument referencyjny: *Zasady zarządzania i nadzorowania ryzyka stopy procentowej*, lipiec 2004 r.).

Kryteria podstawowe

1. Przepisy, regulacje lub organ nadzorczy wymagają, aby banki posiadały odpowiednią strategię ryzyka stopy procentowej i ramy prawne zarządzania ryzykiem stopy procentowej dające kompleksowy pogląd (w przekroju całego banku) na ryzyko stopy procentowej. Obejmuje to polityki i procesy identyfikacji, pomiaru, oceny, monitorowania, raportowania, kontroli i łagodzenia istotnych źródeł ryzyka stopy procentowej. Organ nadzorczy stwierdza, że strategia, polityki i procesy banku są zgodne z apetytem na ryzyko, profilem ryzyka i znaczeniem systemowym banku, że uwzględniają warunki rynkowe i makroekonomiczne oraz że są regularnie kontrolowane i, jeżeli potrzeba, odpowiednio korygowane w reakcji na zmieniający się profil ryzyka banku oraz zdarzenia rynkowe.

⁷⁸ W każdym przypadku użycia pojęcia „ryzyko stopy procentowej” w treści niniejszej Zasady, oznacza ono ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej. Ryzyko stopy procentowej w księdze transakcyjnej omówiono w treści Zasady 22.

2. Organ nadzorczy stwierdza, że strategia, polityki i procesy banku w zakresie zarządzania ryzykiem stopy procentowej zostały zatwierdzone i są regularnie kontrolowane przez zarząd banku. Organ nadzorczy stwierdza także, że wyższa kadra zarządzająca zapewnia tworzenie i efektywne wdrażanie powyższej strategii, polityk i procesów.
3. Organ nadzorczy stwierdza, że polityki i procesy bankowe tworzą właściwe i odpowiednio kontrolowane otoczenie ryzyka stopy procentowej, którego elementami są:
 - (a) kompleksowe i odpowiednie systemy pomiaru ryzyka stopy procentowej;
 - (b) regularny przegląd oraz niezależna (wewnętrzna i zewnętrzna) walidacja wszelkich modeli używanych przez funkcje biznesowe, których zadaniem jest zarządzanie ryzykiem stopy procentowej (w tym przegląd kluczowych założeń stosowanych w modelu);
 - (c) ustalenie odpowiednich limitów, zatwierdzonych przez zarząd i wyższą kadre zarządzającą banku, zgodnych z apetytem na ryzyko, profilem ryzyka i siłą kapitałową banku, przy czym limity te są rozumiane przez odpowiedni personel i są mu regularnie komunikowane;
 - (d) efektywne systemy śledzenia wyjątków i raportowania zapewniające niezwłoczne podjęcie działań na odpowiednim szczeblu wyższej kadry zarządzającej lub, jeżeli potrzeba, na poziomie zarządów;
 - (e) efektywne systemy informacyjne zapewniające dokładną i terminową identyfikację, agregację, monitorowanie i raportowanie ekspozycji na ryzyko stopy procentowej do zarządów i wyższej kadry zarządzającej banku.
4. Organ nadzorczy wymaga, aby w swoich programach testów warunków skrajnych banki uwzględniały scenariusze umożliwiające pomiar ich wrażliwości na stratę w przypadku negatywnych zmian stopy procentowej.

Kryteria dodatkowe

1. Organ nadzorczy uzyskuje od banków wyniki generowane z ich wewnętrznych systemów pomiaru ryzyka stopy procentowej, pokazujące zagrożenie dla ich ekonomicznej wartości, w tym z użyciem wpływu standardowego zaburzenia stopy procentowej na księgę bankową.
2. Organ nadzorczy ocenia, czy bankowe wewnętrzne systemy pomiaru kapitału adekwatnie uwzględniają ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej.

Zasada 24: Ryzyko płynności

Organ nadzorczy ustala dla banków ostrożne i odpowiednie wymogi płynnościowe (które mogą obejmować wymogi ilościowe lub jakościowe, albo obydwa te rodzaje) odzwierciedlające potrzeby płynnościowe banku. Organ nadzorczy stwierdza, że banki posiadają strategię umożliwiającą ostrożne zarządzanie ryzykiem płynności oraz zachowanie zgodności z wymogami płynności. Strategia uwzględnia profil ryzyka banku, warunki rynkowe i makroekonomiczne oraz polityki i procesy ostrożnościowe zgodne z apetytem banku na ryzyko, umożliwiające identyfikację, pomiar, ocenę, monitorowanie, raportowanie, kontrolę i łagodzenie ryzyka płynności w wyznaczonych horyzontach czasowych. Co najmniej w przypadku banków aktywnych międzynarodowo, wymogi płynnościowe są nie niższe, niż wymogi zawarte w odpowiednich standardach Porozumień Bazylejskich.

(Dokumenty referencyjne: *Porozumienie Bazylejskie III: Międzynarodowe ramy prawne pomiaru, monitorowania i standardów w zakresie ryzyka płynności*, grudzień 2010 r.; *Zasady skutecznego zarządzania i nadzorowania ryzyka płynności*, wrzesień 2008 r.).

Istotne kryteria

1. Przepisy, regulacje lub organ nadzorczy wymagają od banków stałego przestrzegania wyznaczonych wymogów płynnościowych, w tym progów w odniesieniu do których bank podlega działaniom nadzorczym. Co najmniej w przypadku banków aktywnych międzynarodowo, wyznaczone wymogi są nie niższe (a organ nadzorczy stosuje zestaw narzędzi monitorowania płynności nie mniej obszerny), niż wymogi zawarte w odpowiednich standardach Porozumień Bazylejskich.
2. Wyznaczone wymogi płynnościowe odzwierciedlają profil ryzyka płynności banków (w tym ryzyka bilansowe i pozabilansowe) w kontekście warunków rynkowych i makroekonomicznych, w jakich te banki działają.
3. Organ nadzorczy stwierdza, że banki posiadają efektywne ramy zarządzania płynnością, które wymagają od banku utrzymania płynności wystarczającej, by zabezpieczyć przed szerokim spektrum zdarzeń skrajnych, i które obejmują odpowiednie polityki i procesy zarządzania płynnością zatwierdzone przez zarządy banków. Organ nadzorczy stwierdza także, że powyższe polityki i procesy pokazują wszechstronny obraz ryzyka płynności w przekroju całego banku i że są one spójne z profilem ryzyka i znaczeniem systemowym danego banku.
4. Organ nadzorczy stwierdza, że strategia, polityki i procesy bankowe tworzą właściwe i odpowiednio kontrolowane otoczenie ryzyka płynności, którego elementami są:
 - (a) jasno formułowany ogólny apetyt na ryzyko płynności odpowiedni do działalności banków i ich roli w systemie finansowym, zatwierdzony przez zarządy banków;
 - (b) efektywne praktyki w zakresie zarządzania płynnością, realizowane w odstępach dziennych lub, jeżeli potrzeba, w ciągu dnia;
 - (c) efektywne systemy informacyjne umożliwiające aktywną identyfikację, agregację, monitorowanie i kontrolę ryzyka płynności i potrzeb finansowych (w tym aktywne zarządzanie pozycjami zabezpieczającymi) w przekroju całego banku;
 - (d) adekwatny nadzór ze strony zarządów banków zapewniający, że kadra zarządzająca efektywnie wdraża polityki i procesy zarządzania ryzykiem płynności w sposób spójny z apetytem danego banku na ryzyko płynności; i
 - (e) regularna kontrola ze strony zarządów banków (co najmniej raz w roku) oraz odpowiednie korekty strategii, polityk i procesów banków w zakresie zarządzania ryzykiem płynności w świetle zmieniającego się profilu ryzyka danego banku i zewnętrznych zmian warunków rynkowych i makroekonomicznych, w których te banki działają.
5. Organ nadzorczy wymaga od banków ustanowienia i regularnego kontrolowania strategii finansowania oraz polityk i procesów w zakresie bieżącego pomiaru i monitorowania potrzeb finansowych i efektywnego zarządzania ryzykiem finansowania. Polityki i procesy uwzględniają kwestię, w jaki sposób pozostałe ryzyka (np. ryzyko kredytowe, rynkowe, operacyjne lub ryzyko reputacji) mogą wpływać na ogólną strategię banku w zakresie płynności, i obejmują następujące elementy:
 - (a) analiza potrzeb finansowych w scenariuszach alternatywnych;

- (b) posiadanie poduszki wysokiej jakości nieobciążonych aktywów płynnych, które można bez przeszkód wykorzystać w celu uzyskania finansowania w przypadku wystąpienia warunków skrajnych;
 - (c) dywersyfikacja źródeł (w tym kontrahentów, instrumentów, walut i rynków) i czasu finansowania, a także regularna kontrola limitów koncentracji;
 - (d) podejmowanie regularnych działań w celu ustanowienia i utrzymania relacji z podmiotami posiadającymi zobowiązania; i
 - (e) regularna ocena możliwości sprzedaży aktywów.
6. Organ nadzorczy stwierdza, że banki posiadają skuteczne plany finansowania warunkowego na wypadek wystąpienia problemów płynnościowych. Organ nadzorczy stwierdza, że bankowy plan finansowania warunkowego jest sformalizowany, adekwatnie udokumentowany oraz że wyznacza strategię banku w zakresie rozwiązywania niedoborów płynnościowych w różnych środowiskach, w których występują warunki skrajne, bez odwoływania się do pomocy kredytodawcy ostatniej instancji. Organ nadzorczy stwierdza także, że bankowy plan finansowania warunkowego wyznacza jasne granice odpowiedzialności, zawiera jasne plany komunikacji (w tym komunikowania się z organem nadzorczym) oraz podlega regularnym testom i aktualizacjom w celu zapewnienia mu operacyjnej skuteczności. Organ nadzorczy ocenia, czy – w świetle profilu ryzyka i znaczenia systemowego danego banku – plan finansowania warunkowego jest wykonalny i czy wymaga od banku korygowania zidentyfikowanych niedoskonałości.
7. Organ nadzorczy wymaga od banków, aby w swoich programach testów warunków skrajnych dla celów zarządczych uwzględniały różne scenariusze płynnościowe, w tym krótkoterminowe i perspektywiczne realizowane w przekroju danego banku lub całego rynku, stosując w tym celu konserwatywne i regularnie kontrolowane założenia. Organ nadzorczy stwierdza, że wyniki testów warunków skrajnych są stosowane przez bank do korygowania realizowanych przez niego strategii, polityk i procesów zarządzania ryzykiem płynności oraz do tworzenia efektywnych planów finansowania warunkowego.
8. Organ nadzorczy identyfikuje banki realizujące istotne przeniesienia płynności pomiędzy walutami. W przypadkach, gdy działalność banku obejmująca waluty zagraniczne jest istotna albo gdy bank posiada istotną ekspozycję na dany typ waluty, wtedy organ nadzorczy wymaga, aby bank przeprowadził oddzielną analizę swojej strategii oraz aby monitorował swoje potrzeby płynnościowe oddzielnie dla każdej istotnej waluty. Obejmuje to użycie testów warunków skrajnych w celu stwierdzenia adekwatności niedopasowań tej waluty i, jeżeli potrzeba, ustanowienia i regularnej kontroli limitów dotyczących niedopasowań przepływów pieniężnych dla walut zagranicznych razem i dla każdej istotnej waluty zagranicznej oddzielnie. W takich przypadkach organ nadzorczy monitoruje potrzeby płynnościowe banku dla każdej istotnej waluty, a także ocenia zdolność banku do przeniesienia płynności z jednej waluty na drugą w przekroju różnych jurysdykcji i jednostek prawnych.

Kryterium dodatkowe

1. Organ nadzorczy stwierdza, że istniejące w banku poziomy obciążonych aktywów bilansowych są utrzymane w ramach akceptowalnych limitów celem łagodzenia ryzyk powodowanych nadmiernymi poziomami obciążenia wpływającymi na koszt finansowania i na zrównoważenie długoterminowej pozycji płynnościowej banków. Organ nadzorczy wymaga od banków zobowiązania się do adekwatnego wypełniania obowiązków informacyjnych i do ustanowienia odpowiednich limitów łagodzących zidentyfikowane ryzyka.

Zasada 25: Ryzyko operacyjne

Organ nadzorczy stwierdza, że banki posiadają adekwatne ramy zarządzania ryzykiem operacyjnym uwzględniające ich apetyt na ryzyko, profil ryzyka oraz warunki rynkowe i makroekonomiczne. Obejmuje to polityki i procesy umożliwiające terminową identyfikację, ocenę, szacowanie, monitorowanie, raportowanie i kontrolę lub łagodzenie ryzyka operacyjnego⁷⁹.

(Dokumenty referencyjne: *Zasady efektywnego zarządzania ryzykiem operacyjnym*, czerwiec 2011 r.; *Uwzględnianie łagodzącego ryzyko wpływu ubezpieczenia na modelowanie ryzyka operacyjnego*, październik 2010 r.; *Zasady nadrzędne ciągłości biznesowej*, sierpień 2006 r.; i Joint Forum *Outsourcing w obszarze usług finansowych*, luty 2005).

Kryteria podstawowe

1. Przepisy, regulacje lub organ nadzorczy wymagają od banków posiadania odpowiednich strategii, polityk i procesów zarządzania ryzykiem operacyjnym umożliwiających identyfikację, ocenę, szacowanie, monitorowanie, raportowanie, kontrolę i łagodzenie ryzyka operacyjnego. Organ nadzorczy stwierdza, że strategia, polityki i procesy bankowe są spójne z profilem ryzyka, znaczeniem systemowym, apetytem na ryzyko i siłą kapitałową banku, uwzględniają warunki rynkowe i makroekonomiczne, a także podejmują wszystkie główne aspekty ryzyka operacyjnego przeważającego w działalności bankowej w przekroju całego banku (w tym okresy, gdy ryzyko operacyjne może wzrastać).
2. Organ nadzorczy wymaga, aby strategię, polityki i procesy bankowe w zakresie zarządzania ryzykiem operacyjnym (w tym apetyt banku na ryzyko operacyjne) były zatwierdzone i regularnie kontrolowane przez zarządy banków. Organ nadzorczy wymaga także, aby zarząd nadzorował kadrę zarządzającą w zakresie zapewniania efektywnego wdrożenia powyższych polityk i procesów.
3. Organ nadzorczy stwierdza, że zatwierdzona strategia oraz istotne polityki i procesy zarządzania ryzykiem operacyjnym są wdrażane przez kadrę zarządzającą w sposób efektywny i w pełni zintegrowany z ogólnym procesem zarządzania ryzykiem w banku.
4. Organ nadzorczy kontroluje jakość i kompleksowość planów odtwarzania awaryjnego i ciągłości biznesowej pod kątem ich wykonalności w scenariuszach poważnych zakłóceń działalności, które mogłyby prawdopodobnie mieć negatywny wpływ na bank. Czyniąc to organ nadzorczy stwierdza, że bank jest w stanie utrzymać ciągłość działania i zminimalizować straty, w tym wynikające z zakłóceń w systemach płatności i rozliczeń, w przypadku wystąpienia poważnych zakłóceń biznesowych.
5. Organ nadzorczy stwierdza, że banki stworzyły odpowiednie polityki i procesy informatyczne umożliwiające identyfikację, ocenę, monitorowanie i zarządzanie ryzykami technologicznymi. Organ nadzorczy stwierdza także, że banki posiadają odpowiednią i efektywną infrastrukturę informatyczną spełniającą ich obecne i przewidywane wymagania biznesowe (w normalnych okolicznościach i w okresach wystąpienia warunków skrajnych), która zapewnia integralność, bezpieczeństwo i dostępność danych i systemu oraz obsługuje zintegrowane i kompleksowe zarządzanie ryzykiem.
6. Organ nadzorczy stwierdza, że banki posiadają odpowiednie i efektywne systemy informacyjne umożliwiające:
 - (a) monitorowanie ryzyka operacyjnego;

⁷⁹ Komitet zdefiniował ryzyko operacyjne jako ryzyko straty spowodowane nieadekwatnymi lub wadliwymi procesami wewnętrznymi, zasobami ludzkimi lub systemami albo wydarzeniami zewnętrznymi. Definicja obejmuje ryzyko prawne, ale nie uwzględnia ryzyka strategicznego i ryzyka reputacji.

- (b) zestawianie i analizowanie danych na temat ryzyka operacyjnego; i
 - (c) ułatwianie stosowania odpowiednich mechanizmów raportowania na poziomie zarządów, wyższej kadry zarządzającej i linii biznesowych wspierających proaktywne zarządzanie ryzykiem operacyjnym.
7. Organ nadzorczy wymaga, aby banki posiadały odpowiednie mechanizmy umożliwiające informowanie organu nadzorczego o zdarzeniach wpływających na ryzyko operacyjne w bankach w ich jurysdykcjach.
8. Organ nadzorczy stwierdza, że banki posiadają właściwe polityki i procesy oceny, zarządzania i monitorowania czynności zleconych do wykonania przez podmioty zewnętrzne. Program zarządzania ryzykiem outsourcingu obejmuje następujące elementy:
- (a) przeprowadzanie odpowiedniego badania *due diligence* w celu wyłonienia potencjalnych dostawców usług;
 - (b) strukturyzacja rozwiązań outsourcingowych;
 - (c) zarządzanie i monitorowanie ryzyk dotyczących przyjętego rozwiązania outsourcingowego;
 - (d) zapewnienie efektywnego środowiska kontrolnego; i
 - (e) ustanowienie realistycznych planów warunkowych.

Polityki i procesy outsourcingowe wymagają, aby bank posiadał kompleksowe umowy i/lub porozumienia o poziomie świadczonych usług z jasnym podziałem zakresu odpowiedzialności pomiędzy dostawcą usług outsourcingowych a bankiem.

Kryterium dodatkowe

1. Organ nadzorczy regularnie identyfikuje wszelkie wspólne miejsca ekspozycji na ryzyko operacyjne lub potencjalne słabości (np. wiele banków zleca outsourcing kluczowych operacji temu samemu dostawcy usług, niebezpieczeństwo zerwania współpracy z zewnętrznymi dostawcami usług płatniczych i rozliczeniowych).

Zasada 26: Kontrola i audyt wewnętrzny

Organ nadzorczy stwierdza, że banki posiadają adekwatne ramy prawne kontroli wewnętrznej umożliwiające stworzenie i utrzymanie odpowiednio kontrolowanego środowiska operacyjnego pozwalającego prowadzić działalność przy ich profilu ryzyka. Obejmują one czytelne rozwiązania w zakresie delegacji uprawnień i zadań, rozdziału funkcji polegających na podejmowaniu zobowiązań przez bank, wypłacie należących do niego środków oraz rozliczania aktywów i pasywów, uzgodnień tych procesów, zabezpieczenia aktywów banku, testowania przez właściwe i niezależne⁸⁰ funkcje biznesowe ds. audytu wewnętrznego i compliance zgodności z powyższymi mechanizmami kontrolnymi oraz z obowiązującymi przepisami i regulacjami.

(Dokumenty referencyjne: *Bankowa funkcja biznesowe ds. audytu wewnętrznego*, czerwiec 2012 r.; *Wzmocnienia ram prawnych Porozumienia Bazylejskiego II*, lipiec 2009 r.; *Compliance i bankowa funkcja biznesowa ds. compliance*, kwiecień 2005 r.; i *Ramy prawne systemów kontroli wewnętrznej w organizacjach bankowych*, wrzesień 1998 r.).

⁸⁰ Oceniając niezależność, organy nadzorcze należyte uwzględniają systemy kontrolne zaprojektowane w celu unikania konfliktu interesów przy pomiarze wyników osiągniętych przez personel funkcji compliance i funkcji kontroli i audytu wewnętrznego. Na przykład, wynagrodzenie tego personelu powinno być określone niezależnie od linii biznesowych, które on nadzoruje.

Kryteria podstawowe

1. Przepisy, regulacje lub organ nadzorczy wymagają, aby banki posiadały adekwatne ramy prawne kontroli wewnętrznej umożliwiające stworzenie właściwie kontrolowanego środowiska operacyjnego pozwalającego prowadzić działalność z uwzględnieniem ich profilu ryzyka. Za powyższe mechanizmy kontroli odpowiedzialny jest zarząd i/lub wyższa kadra zarządzająca banku. Powyższe mechanizmy dotyczą struktury organizacyjnej, polityk i procesów rachunkowości, kontroli i sald oraz zabezpieczenia aktywów i inwestycji (w tym środków zapobiegania, wczesnego wykrywania i zgłaszania przypadków niewłaściwego użycia, w tym nadużyć, przywłaszczenia, nieuprawnionego handlu informacją i włamań komputerowych). W szczególności, powyższe mechanizmy obejmują następujące elementy:
 - (a) struktura organizacyjna: definicje obowiązków i zakresu odpowiedzialności, w tym jasna delegacja uprawnień (np. jasne limity zatwierdzania kredytów), polityki i procesy decyzyjne, oddzielenie funkcji krytycznych (np. zakładanie działalności, płatności, uzgodnienia, zarządzanie ryzykiem, rachunkowość, audyt i funkcja biznesowa ds. compliance);
 - (b) polityki i procesy rachunkowości: uzgodnienia kont, listy kontrolne, informacje dla kadry zarządzającej;
 - (c) kontrole i salda (lub „zasada czterech oczu”): podział obowiązków, kontrole krzyżowe, podwójna kontrola aktywów, podwójne podpisy; i
 - (d) zabezpieczenie aktywów i inwestycji: w tym kontrola fizyczna i dostęp komputerowy.
2. Organ nadzorczy stwierdza, że istnieje odpowiednie zrównoważenie umiejętności i zasobów zaplecza firmy, funkcji kontrolnych i zarządu operacyjnego w odniesieniu do jednostek tworzących relacje biznesowe. Organ nadzorczy stwierdza także, że personel zaplecza i funkcji kontrolnych posiada odpowiednią wiedzę i uprawnienia w skali całej organizacji (i, jeżeli dotyczy, w przypadku funkcji kontrolnych, dostateczny dostęp do zarządu banku), dzięki którym staje się efektywnym punktem kontroli i równoważenia dla jednostek tworzących relacje biznesowe.
3. Organ nadzorczy stwierdza, że banki posiadają stałą, niezależną funkcję biznesową ds. compliance⁸¹ zatrudniającą adekwatny personel i wspierającą wyższą kadrę zarządzającą w efektywnym zarządzaniu ryzykami compliance banku. Organ nadzorczy stwierdza, że personel funkcji biznesowej ds. compliance jest odpowiednio wyszkolony oraz posiada odpowiednie doświadczenie i dostateczne uprawnienia wewnątrzbankowe umożliwiające mu efektywne pełnienie swojej roli. Organ nadzorczy stwierdza, że zarząd banku wykonuje nadzór nad zarządzaniem funkcją biznesową ds. compliance.

⁸¹ Pojęcie „funkcja compliance” nie zawsze oznacza jednostkę organizacyjną. Personel funkcji compliance może działać w ramach operacyjnych jednostek biznesowych lub w lokalnych podmiotach zależnych, podlegając zarządowi operacyjnej linii biznesowej lub lokalnemu zarządowi, z zastrzeżeniem, że personel ten jest w jakiś sposób zależny od dyrektora compliance, który z kolei powinien zachować niezależność od linii biznesowych.

4. Organ nadzorczy stwierdza, że banki posiadają niezależną, stałą i efektywną funkcję biznesową ds. audytu wewnętrznego⁸², której obowiązki są następujące:
 - (a) ocena, czy istniejące polityki, procesy i wewnętrzne mechanizmy kontroli (w tym procesy zarządzania ryzykiem, compliance i ładu korporacyjnego) są efektywne, właściwe i wystarczające dla potrzeb działalności banku; i
 - (b) zapewnienie przestrzegania polityk i procesów.

5. Organ nadzorczy stwierdza, że funkcja biznesowa ds. audytu wewnętrznego:
 - (a) posiada odpowiednie zasoby i odpowiednio przeszkolony i doświadczony personel, który jest w stanie zrozumieć i ocenić działalność, której audytem się zajmuje;
 - (b) posiada odpowiednią niezależność w zakresie raportowania do zarządu banku i do jego komitetu audytowego, a także posiada odpowiedni status wewnątrz banku zapewniający, że wyższa kadra zarządzająca będzie reagować i odpowiadać na przedstawione przez niego rekomendacje;
 - (c) jest na czas informowana o wszelkich istotnych zmianach strategii, polityk i procesów zarządzania ryzykiem w banku;
 - (d) jeżeli jest to istotne dla realizacji jej obowiązków, posiada pełny dostęp i może się swobodnie komunikować z dowolnym członkiem personelu, a także posiada pełny dostęp do dokumentacji, akt i danych banku i jego podmiotów stowarzyszonych;
 - (e) stosuje metodologię identyfikującą istotne ryzyka, na jakie narażony jest bank;
 - (f) sporządza plan audytowy, który opiera się na jej własnej ocenie ryzyka i który podlega regularnej kontroli; odpowiednio do planu dokonuje alokacji posiadanych przez siebie zasobów;
 - (g) ma uprawnienie do oceniania działalności zleczanych do wykonania przez podmioty zewnętrzne.

Zasada 27: Raportowanie finansowe i audyt zewnętrzny

Organ nadzorczy stwierdza, że banki i grupy bankowe prowadzą adekwatną i wiarygodną dokumentację, sporządzają sprawozdania finansowe zgodnie z politykami i praktykami rachunkowości akceptowanymi międzynarodowo oraz corocznie publikują informacje wiarygodnie przedstawiającą ich sytuację i wyniki finansowe, zawierające niezależną opinię biegłego rewidenta. Organ nadzorczy stwierdza także, że banki i podmioty dominujące grup bankowych posiadają adekwatny ład korporacyjny i nadzorują funkcję ds. audytu zewnętrznego.

(Dokumenty referencyjne: *Wytyczne nadzorcze dotyczące oceny praktyk bankowych w zakresie wyznaczania wartości godziwej instrumentów finansowych*, kwiecień 2009 r.; *Jakość audytu zewnętrznego a nadzór bankowy*, grudzień 2008 r.; i *Relacje pomiędzy bankowymi organami nadzorczymi a audytorami zewnętrznymi banków*, styczeń 2002 r.).

Kryteria podstawowe

1. Organ nadzorczy⁸³ zobowiązuje zarząd i wyższą kadre zarządzającą banku do zapewnienia, że sprawozdania finansowe są sporządzane zgodnie z politykami i praktykami rachunkowymi akceptowanymi międzynarodowo i przy użyciu systemów dokumentacyjnych dostarczających adekwatnych i wiarygodnych danych.

⁸² Pojęcie „funkcja audytu wewnętrznego” nie zawsze oznacza jednostkę organizacyjną. Alternatywnie, niektóre kraje zezwalają małym bankom na wdrożenie systemu niezależnych kontroli kluczowych wewnętrznych mechanizmów kontrolnych (np. przeprowadzanych przez ekspertów zewnętrznych)

⁸³ W tym Kryterium podstawowym organem nadzorczym nie musi być wyłącznie bankowy organ nadzorczy. Odpowiedzialność za zapewnienie sporządzania sprawozdań finansowych zgodnie z politykami i praktykami może być przeniesiona na organy nadzoru papierów wartościowych i rynków.

2. Organ nadzorczy zobowiązuje zarząd i wyższą kadrę zarządzającą banku do zapewnienia, że corocznie publikowane sprawozdania finansowe zawierają opinię niezależnego biegłego rewidenta wystawioną w wyniku audytu przeprowadzonego zgodnie z międzynarodowo akceptowanymi praktykami i standardami audytu.
3. Organ nadzorczy stwierdza, że banki stosują praktyki wyceny spójne z międzynarodowo akceptowanymi standardami rachunkowymi. Organ nadzorczy stwierdza także, że ramy, struktura i procesy szacowania wartości godziwej podlegają niezależnej weryfikacji i walidacji oraz że banki dokumentują wszelkie istotne różnice pomiędzy wycenami dla potrzeb sprawozdawczości finansowej i dla celów regulacyjnych.
4. Przepisy i regulacje zawierają (lub organ nadzorczy ma prawo ustanawiać) zakres bankowych audytów zewnętrznych, a także standardy ich przeprowadzania. W związku z tym, planując i przeprowadzając audyt zewnętrzny należy stosować podejście oparte na ryzyku i na istotności.
5. Wytyczne nadzorcze lub lokalne standardy audytu stwierdzają, że audyty obejmują takie obszary, jak: portfel kredytowy, rezerwy zwykle na straty z tytułu kredytów, aktywa zagrożone, wyceny aktywów, działalność oparta na papierach wartościowych przeznaczonych do obrotu i na innych papierach wartościowych, instrumenty pochodne, sekurytyzacja aktywów, konsolidacja i inne zastosowania instrumentów pozabilansowych, adekwatność wewnętrznych mechanizmów kontroli dla sprawozdawczości finansowej.
6. Organ nadzorczy ma prawo odrzucić lub odwołać audytora zewnętrznego, jeżeli uznano, że jego wiedza i niezależność są nieadekwatne lub jeżeli nie podlega obowiązującym standardom zawodowym lub ich nie przestrzega.
7. Organ nadzorczy stwierdza, że banki od czasu do czasu zmieniają swoich audytorów zewnętrznych (firmę lub poszczególne osoby w danej firmie).
8. Organ nadzorczy okresowo spotyka się z firmami świadczącymi usługę audytu zewnętrznego w celu omówienia operacji bankowych stanowiących wspólny przedmiot zainteresowania obydwu stron.
9. Organ nadzorczy wymaga, aby audytor zewnętrzny składał mu, bezpośrednio lub za pośrednictwem banku, raporty dotyczące kwestii o istotnym znaczeniu, np. brak zgodności z kryteriami licencjonowania, naruszenia przepisów bankowych i innych, istotne niedoskonałości i słabości kontrolne w bankowym procesie raportowania finansowego, inne sprawy, co do których uważa on, że mogą mieć istotne znaczenie dla funkcji sprawowanych przez organ nadzorczy. Przepisy lub regulacje stanowią, że audytorzy sporządzający takie raporty w dobrej wierze nie mogą być pociągnięci do odpowiedzialności za naruszenie obowiązku poufności.

Kryterium dodatkowe

1. Jeżeli potrzeba, organ nadzorczy ma prawo dostępu do dokumentacji roboczej audytorów zewnętrznych.

Zasada 28: Obowiązki informacyjne i przejrzystość

Organ nadzorczy stwierdza, że banki i grupy bankowe regularnie publikują informacje skonsolidowane i (jeżeli potrzeba) indywidualne, które są łatwo dostępne i które uczciwie pokazują ich sytuację finansową, wyniki, ekspozycje, strategię zarządzania ryzykiem oraz polityki i procesy w zakresie ładu korporacyjnego.

(Dokumenty referencyjne: *Obowiązki informacyjne w ramach Filaru 3 dotyczące wynagrodzeń*, lipiec 2011 r.; *Wzmocnienia ram prawnych Porozumienia Bazylejskiego II*, lipiec 2009 r. i *Wzmacnianie przejrzystości banków*, wrzesień 1998 r.).

Kryteria podstawowe

1. Przepisy, regulacje lub organ nadzorczy wymagają dokonywania przez banki okresowych publicznych ujawnień⁸⁴ informacji na zasadzie skonsolidowanej lub, jeżeli potrzeba, indywidualnej, przy czym informacje te odzwierciedlają rzeczywistą sytuację finansową i wyniki banku oraz są zgodne ze standardami w zakresie porównywalności, istotności, wiarygodności i terminowości ujawnianych informacji.
2. Organ nadzorczy stwierdza, że wymagane ujawnienia zawierają informacje ilościowe i jakościowe na temat wyników finansowych banku, jego sytuacji finansowej, strategii i praktyk zarządzania ryzykiem, ekspozycji, zagregowanych ekspozycji na podmioty trzecie, transakcji z podmiotami trzecimi, polityk rachunkowości, podstawowej działalności, zarządzania, ładu korporacyjnego i wynagrodzeń. Zakres i treść dostarczanych informacji oraz poziom ich dezagregacji są współmierne do profilu ryzyka i znaczenia systemowego danego banku.
3. Przepisy, regulacje lub organ nadzorczy wymagają od banków ujawniania informacji o wszystkich istotnych podmiotach w strukturze grupy.
4. Organ nadzorczy albo inny organ rządowy efektywnie kontroluje i egzekwuje obowiązek zachowania zgodności ze standardami w zakresie ujawniania informacji.
5. Organ nadzorczy i inne właściwe organy regularnie publikują zagregowane informacje na temat sektora bankowego w celu ułatwienia ogółowi społeczeństwa zrozumienia systemu bankowego i wprowadzenia dyscypliny rynkowej. Informacje te obejmują zagregowane dane na temat wskaźników bilansowych i parametrów statystycznych odzwierciedlających główne aspekty działalności bankowej (struktura bilansu, wskaźniki kapitałowe, potencjał generowania dochodów, profile ryzyka).

Kryterium dodatkowe

1. Obowiązki informacyjne sprzyjają ujawnianiu informacji, które ułatwią zrozumienie ekspozycji banku w danym okresie sprawozdawczym, na przykład informacji o średnich ekspozycjach lub obrotach w tym okresie.

Zasada 29: Nadużycia usług finansowych

Organ nadzorczy stwierdza, że banki posiadają adekwatne polityki i procesy, w tym ściśle zasady badania *due diligence* klienta, sprzyjające stosowaniu wysokich standardów etycznych i zawodowych w sektorze finansowym i zapobiegające wykorzystywaniu banku do zamierzonych lub niezamierzonych czynności przestępczych.⁸⁵

⁸⁴ Dla potrzeb niniejszego Kryterium podstawowego, opis obowiązku informacyjnego znajduje się w odpowiednich przepisach rachunkowych, giełdowych lub innych podobnych przepisach i zastępuje lub uzupełnia wytyczne organu nadzorczego.

⁸⁵ Komitet jest świadomy, że w niektórych jurysdykcjach, zamiast bankowego organu nadzorczego, główną rolę w ocenie zgodności z przepisami i regulacjami dotyczącymi czynności przestępczych w bankach (np. nadużycia, pranie brudnych pieniędzy, finansowanie terroryzmu) mogą odgrywać inne organy, na przykład jednostka wywiadu finansowego (FIU). W związku z tym, w kontekście niniejszej zasady, pojęcie „organ nadzorczy” może oznaczać tego rodzaju inne organy, w szczególności w odniesieniu do Kryteriów podstawowych 7, 8 i 10. W powyższych jurysdykcjach bankowy organ nadzorczy współpracuje z tego rodzaju innymi organami w celu osiągnięcia zgodności z kryteriami wymienionymi w niniejszej Zasadzie.

(Dokumenty referencyjne: *Rekomendacje FATF*, luty 2012 r.; *Skonsolidowane zarządzanie ryzykiem KYC*, październik 2004 r.; *Banki wirtualne i firmy rachunkowe*, styczeń 2003 r.; i *Bankowe zasady badania due diligence klienta*, październik 2001 r.).

Kryteria podstawowe

1. Przepisy i regulacje zawierają obowiązki, zadania i uprawnienia organu nadzorczego w zakresie nadzoru nad wewnętrznymi bankowymi mechanizmami kontroli i egzekwowaniem przepisów i regulacji dotyczących czynności przestępczych.
2. Organ nadzorczy stwierdza, że banki posiadają adekwatne polityki i procesy sprzyjające stosowaniu wysokich standardów etycznych i zawodowych oraz zapobiegające wykorzystywaniu banku do zamierzonych lub niezamierzonych czynności przestępczych. Obejmuje to zapobieganie i wykrywanie działań przestępczych oraz zgłaszanie podejrzanych przypadków odpowiednim władzom.
3. Oprócz raportowania do jednostki wywiadu finansowego lub do innych wyznaczonych organów, banki zgłaszają bankowemu organowi nadzorczemu podejrzane działania i przypadki nadużyć, jeżeli są one istotne dla bezpieczeństwa, efektywności lub reputacji banku.⁸⁶
4. Jeżeli organ nadzorczy dowie się o innych podejrzanych transakcjach, wtedy informuje o nich jednostkę wywiadu finansowego i, jeżeli istnieją, inny wyznaczony organ. Dodatkowo, organ nadzorczy udostępnia, bezpośrednio lub pośrednio, informacje na temat podejrzanych lub faktycznych działań przestępczych odpowiednim władzom.
5. Organ nadzorczy stwierdza, że banki ustanowiły polityki i procesy badania *due diligence* klienta, które są dobrze udokumentowane i odpowiednio komunikowane właściwemu personelowi. Organ nadzorczy stwierdza także, że powyższe polityki i procesy są uwzględniane w procesie ogólnego zarządzania ryzykiem banku oraz że istnieją odpowiednie rozwiązania służące do bieżącej identyfikacji, oceny, monitorowania, zarządzania i łagodzenia ryzyk związanych z praniem brudnych pieniędzy i finansowaniem terroryzmu w odniesieniu do poszczególnych klientów, krajów, regionów, produktów, usług, transakcji i kanałów dostaw. Program zarządzania badaniem *due diligence* klienta, na zasadzie ogólnogrupowej, składa się z następujących kluczowych elementów:
 - (a) polityka akceptacji klienta umożliwiająca identyfikację relacji biznesowej, której bank nie zaakceptuje biorąc pod uwagę zidentyfikowane ryzyka;
 - (b) program bieżącej identyfikacji, sprawdzania i badania *due diligence* klienta; obejmuje to weryfikację przynoszącej korzyści własności, zrozumienie celu i charakteru relacji biznesowej oraz dokonanie opartej na ryzyku kontroli potwierdzającej aktualność i poprawność dokumentacji;

⁸⁶ Według standardów międzynarodowych banki mają zgłaszać podejrzane działania obejmujące czynności prania brudnych pieniędzy lub finansowania terroryzmu do odpowiedniego centrum krajowego będącego albo niezależnym organem rządowym, albo organem działającego w ramach istniejącego organu lub organów będących jednostką wywiadu finansowego (FIU).

- (c) polityki i procesy monitorowania i rozpoznawania nietypowych i potencjalnie podejrzanych transakcji;
 - (d) surowsze badanie due diligence w odniesieniu do klientów wysokiego ryzyka (np. kierowanie na wyższy szczebel zarządzania decyzji o ustanowieniu relacji biznesowej z takim klientem albo o jej utrzymaniu w momencie przekształcenia się w relację wysokiego ryzyka);
 - (e) surowsze badanie due diligence w odniesieniu do osób podlegających ryzyku politycznemu (w tym między innymi kierowanie na wyższy szczebel zarządzania decyzji o ustanowieniu relacji biznesowej z takimi klientami); i
 - (f) jasne zasady co do rodzaju i czasu przechowywania dokumentacji dotyczącej badania *due diligence* klienta i poszczególnych transakcji. Dokumentacja ta powinna być przechowywana przez okres co najmniej pięciu lat.
6. Organ nadzorczy stwierdza, że oprócz normalnego badania *due diligence*, banki posiadają specjalne polityki i procesy dotyczące banków korespondenckich. Powyższe polityki i procesy obejmują:
- (a) gromadzenie wystarczającej informacji na temat banków korespondenckich celem pełnego zrozumienia charakteru prowadzonej przez nie działalności i bazy klientów, oraz sposobów, w jaki są nadzorowane; i
 - (b) nie ustanawianie lub nie kontynuowanie relacji korespondenckich z tymi bankami, które nie stosują adekwatnych mechanizmów wykrywania działań przestępczych lub które nie są efektywnie nadzorowane przez odpowiednie organy, albo z takimi bankami, które są uważane za banki wirtualne.
7. Organ nadzorczy stwierdza, że banki posiadają dostateczne mechanizmy i systemy kontrolne zapobiegające, identyfikujące i raportujące potencjalne nadużycia usług finansowych, w tym pranie brudnych pieniędzy i finansowanie terroryzmu.
8. Organ nadzorczy posiada adekwatne uprawnienia do podejmowania działań przeciwko bankowi, który nie przestrzega swoich obowiązków wynikających z przepisów i regulacji dotyczących działań przestępczych.
9. Organ nadzorczy stwierdza, że banki:
- (a) stosują wobec ekspertów audytu wewnętrznego i/lub ekspertów zewnętrznych⁸⁷ wymogi w zakresie niezależnej oceny polityk, procesów i mechanizmów kontrolnych zarządzania ryzykiem. Organ nadzorczy ma dostęp do odpowiednich raportów;
 - (b) posiadają ustanowione polityki i procesy mianowania specjalistów ds. compliance na poziomie kadry zarządzającej banków oraz wybierania specjalisty, któremu są zgłaszane potencjalne nadużycia bankowych usług finansowych (w tym podejrzane transakcje);
 - (c) posiadają adekwatne polityki i procesy kontrolne zapewniające spełnienie wysokich standardów etycznych i zawodowych w procesie rekrutacji personelu lub ustanawiania relacji pośrednictwa lub outsourcingu; i

⁸⁷ Mogą być to audytorzy zewnętrzni albo inne wykwalifikowane podmioty, którym wydano odpowiednie upoważnienie do wykonania pracy i które podlegają zobowiązaniom o ochronie poufności.

- (d) realizują na bieżąco programy szkoleniowe dla swojego personelu, w tym dotyczące badania *due diligence* klienta oraz metod monitorowania i wykrywania działań podejrzanych i przestępczych.
10. Organ nadzorczy stwierdza, że banki posiadają i przestrzegają polityk i procesów, w ramach których personel jest zobowiązany zgłaszać wszelkie problemy związane z nadużyciem bankowych usług finansowych do lokalnej kadry zarządzającej, do odpowiedniego specjalisty albo do obydwu tych instancji. Organ nadzorczy stwierdza także, że banki posiadają i używają adekwatnych informacyjnych systemów zarządczych dostarczających zarządom, kadrze zarządzającej i wyznaczonym specjalistom banku terminowych i właściwych informacji na temat takich działań.
 11. Przepisy stanowią, że członek personelu bankowego zgłaszający podejrzaną działalność w dobrej wierze, wewnątrz lub bezpośrednio do odpowiedniego organu, nie może zostać pociągnięty do odpowiedzialności.
 12. Organ nadzorczy współpracuje, bezpośrednio lub pośrednio, z właściwymi krajowymi i zagranicznymi organami nadzorczymi sektora finansowego lub udostępnia im informacje na temat podejrzanych lub faktycznych działań przestępczych, przy czym informacje te są przeznaczone do celów nadzorczych.
 13. O ile nie robi tego inny organ, organ nadzorczy posiada wewnętrzne zasoby i specjalistyczną wiedzę umożliwiające zwalczanie działań przestępczych. W takim przypadku organ nadzorczy regularnie przekazuje bankom informacje na temat ryzyk dotyczących prania brudnych pieniędzy i finansowania terroryzmu.

Załącznik 1

Porównanie zmienionej wersji Podstawowych Zasad z wersją z 2006 roku

Struktura zmieniona	Struktura z 2006 r.
Uprawnienia, zadania i funkcje nadzorcze	
Podstawowa Zasada 1: Zadania, cele i uprawnienia	Podstawowa Zasada 1: Cele, niezależność, uprawnienia, przejrzystość i współpraca
Podstawowa Zasada 2: Niezależność, odpowiedzialność, zasoby i ochrona prawna organów nadzorczych	
Podstawowa Zasada 3: Współdziałanie i współpraca	
Podstawowa Zasada 4: Dozwolone działania	Podstawowa Zasada 2: Dozwolone działania
Podstawowa Zasada 5: Kryteria licencjonowania	Podstawowa Zasada 3: Kryteria licencjonowania
Podstawowa Zasada 6: Przeniesienie znacznej części własności	Podstawowa Zasada 4: Przeniesienie znacznej części własności
Podstawowa Zasada 7: Znaczące przejęcia	Podstawowa Zasada 5: Znaczące przejęcia
Podstawowa Zasada 8: Podejście nadzorcze	Podstawowa Zasada 19: Podejście nadzorcze
Podstawowa Zasada 9: Techniki i narzędzia nadzorcze	Podstawowa Zasada 20: Techniki i narzędzia nadzorcze
Podstawowa Zasada 10: Raportowanie nadzorcze	Podstawowa Zasada 21: Raportowanie nadzorcze
Podstawowa Zasada 11: Korygujące i sankcyjne uprawnienia organów nadzorczych	Podstawowa Zasada 23: Korygujące i naprawcze uprawnienia organów nadzorczych
Podstawowa Zasada 12: Nadzór skonsolidowany	Podstawowa Zasada 24: Nadzór skonsolidowany
Podstawowa Zasada 13: Relacje pomiędzy właściwymi organami kraju pochodzenia i kraju przyjmującego	Podstawowa Zasada 25: Relacje pomiędzy właściwymi organami kraju pochodzenia i kraju przyjmującego
Regulacje i wymogi ostrożnościowe	
Podstawowa Zasada 14: Ład korporacyjny	
Podstawowa Zasada 15: Proces zarządzania ryzykiem	Podstawowa Zasada 7: Proces zarządzania ryzykiem
Podstawowa Zasada 16: Adekwatność kapitałowa	Podstawowa Zasada 6: Adekwatność kapitałowa
Podstawowa Zasada 17: Ryzyko kredytowe	Podstawowa Zasada 8: Ryzyko kredytowe
Podstawowa Zasada 18: Aktywa trudne, rezerwy zwykłe i rezerwy specjalne	Podstawowa Zasada 9: Aktywa trudne, rezerwy zwykłe i rezerwy specjalne
Podstawowa Zasada 19: Ryzyko koncentracji i limity dużych ekspozycji	Podstawowa Zasada 10: Limity dużych ekspozycji
Podstawowa Zasada 20: Transakcje z podmiotami powiązаныmi	Podstawowa Zasada 11: Ekspozycje na podmioty powiązane
Podstawowa Zasada 21: Ryzyko kraju i ryzyko przewalutowania	Podstawowa Zasada 12: Ryzyko kraju i ryzyko przewalutowania
Podstawowa Zasada 22: Ryzyko rynkowe	Podstawowa Zasada 13: Ryzyko rynkowe
Podstawowa Zasada 23: Ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej	Podstawowa Zasada 16: Ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej
Podstawowa Zasada 24: Ryzyko płynności	Podstawowa Zasada 14: Ryzyko płynności
Podstawowa Zasada 25: Ryzyko operacyjne	Podstawowa Zasada 15: Ryzyko operacyjne
Podstawowa Zasada 26: Kontrola i audyt wewnętrzny	Podstawowa Zasada 17: Kontrola i audyt wewnętrzny
Podstawowa Zasada 27: Raportowanie finansowe i audyt zewnętrzny	Podstawowa Zasada 22: Rachunkowość i obowiązki informacyjne
Podstawowa Zasada 28: Obowiązki informacyjne i przejrzystość	
Podstawowa Zasada 29: Nadużycie usług finansowych	
	Podstawowa Zasada 18: Nadużycia usług finansowych

Załącznik 2

Struktura i wytyczne dla raportów oceny sporządzanych przez Międzynarodowy Fundusz Walutowy i Bank Światowy

1. Niniejszy załącznik przedstawia wytyczne i format (rekomendowane przez MFW i Bank Światowy) dotyczące prezentacji i organizacji raportów oceny BCP [*Podstawowe Zasady Bazylejskie*] przez podmioty oceniające w kontekście Programu Oceny Sektora Finansowego (FSAP)⁸⁸ i ocen jednostkowych. Ocena własna⁸⁹ dokonywana przez organy krajowe przed ocenami MFW i Banku Światowego stanowi podstawowy element procesu i dlatego powinna być także zgodna z podanymi wytycznymi i formatem.
 2. Raport oceny BCP powinien być podzielony na siedem części: (1) część ogólna zawierająca ogólną informację na temat dokonanej oceny i zastosowanej metodologii, (2) przegląd otoczenia instytucjonalnego i struktury rynkowej, (3) przegląd warunków wstępnych efektywnego nadzoru bankowego, (4) szczegółowa ocena poszczególnych Zasad, (5) tabela zgodności podsumowująca wyniki ocen, (6) rekomendowany plan działania, i (7) reakcja organów na przeprowadzoną ocenę. W poniższych punktach znajduje się krótki opis każdej części.
- 2.1 **Część ogólna zawierająca ogólną informację na temat dokonanej oceny, tj. kontekst przeprowadzania oceny i zastosowanej metodologii.** Ta część:
- (a) powinna zawierać informację, że zakres oceny został wybrany w uzgodnieniu z odpowiednimi organami, przy czym w szczególności powinna wyjaśniać, czy organy zgodziły się na dokonanie oceny i klasyfikacji wyłącznie w oparciu o kryteria podstawowe czy także w oparciu o inne dodatkowe kryteria. W przypadku ocen ukierunkowanych/opartych na ryzyku, w tej części należy także zawrzeć informację o zasadach poddanych ponownej ocenie i o przyczynach jej dokonania. W tej części należy podać nazwę i przynależność podmiotów oceniających;
 - (b) powinna zawierać informację o źródłach dokonywanej oceny, w tym oceny własne, kwestionariusze wypełniane przez organy, właściwe przepisy, regulacje i instrukcje, pozostała dokumentacja (raporty, badania, oświadczenia publiczne, strony internetowe, nieopublikowane wytyczne, dyrektywy, raporty i oceny nadzorcze);
 - (c) powinna wskazywać organy, z którymi się kontaktowano, oraz w sposób ogólny identyfikować przedstawicieli wyższej kadry zarządzającej⁹⁰, z którymi przeprowadzono rozmowy; powinna także zawierać informację o spotkaniach z innymi krajowymi organami nadzorczymi, stronami reprezentującymi sektor prywatny, innymi organami rządowymi i stowarzyszeniami branżowymi (na przykład stowarzyszeniami banków, biegłych rewidentów i księgowych);

⁸⁸ Wytyczne i format są rekomendowane także dla Raportów ukierunkowanych lub opartych na ryzyku, dotyczących Przestrzegania Standardów i Kodeksów (ROSC). Oceny ukierunkowane lub oparte na ryzyku nie obejmują wszystkich Podstawowych Zasad, a jedynie wybrane z nich w oparciu o poprzednie oceny zgodności i oszacowanie odpowiednich ryzyk i słabości w poszczególnych krajach. Szczegółowe informacje na temat opartych na ryzyku raportów DAR i ROSC znajdują się pod adresem: <http://www.imf.org/external/pp/longres.aspx?id=4684>.

⁸⁹ Ocena własna powinna być udostępniana podmiotom oceniającym z dużym wyprzedzeniem czasowym – także uwzględniając ewentualną konieczność tłumaczenia – i powinna zawierać stanowiące jej podstawę przepisy i regulacje

⁹⁰ Zasadniczo należy unikać imion i nazwisk, ze względu na ochronę tożsamości i szacunek wobec tych osób.

- (d) powinna zawierać informację o czynnikach, które ułatwiły lub utrudniły dokonanie oceny; w szczególności należy podać informację o lukach informacyjnych (na przykład brak dostępu do materiałów nadzorczych lub brak tłumaczenia dokumentów) oraz o skali, w jakiej braki te mogły wpłynąć na ocenę.⁹¹

- 2.2 **Przegląd otoczenia instytucjonalnego i struktury rynkowej.** W tej części należy przedstawić ogólny opis środowiska nadzorczego ustanowionego dla sektora finansowego wraz z krótką charakterystyką otoczenia instytucjonalnego i prawnego, w tym upoważnień i ról nadzorczych różnych organów nadzorczych, działalności nie objętych regulacjami pośredników finansowych oraz roli organizacji samoregulujących. Dodatkowo należy przedstawić ogólny opis struktury rynków finansowych i, w szczególności, sektora bankowego, podając przy tym ilość banków, relację sumy bilansowej do PKB, skrótowo omówić kwestię stabilności bankowej, adekwatność kapitałową, dźwignię, jakość aktywów, płynność, rentowność i profil ryzyka w sektorze, podać informacje na temat własności (tj. zagraniczna/krajowa, państwowa/prywatna), istnienie koncernów i podmiotów stowarzyszonych nie objętych regulacjami itp.
- 2.3 **Przegląd warunków wstępnych efektywnego nadzoru bankowego.** Ta część powinna zawierać przegląd warunków wstępnych efektywnego nadzoru bankowego zgodnie z opisem przedstawionym w dokumencie „Podstawowe Zasady Bazylejskie”. Doświadczenie pokazuje, że niedostateczne uwzględnienie warunków wstępnych może poważnie obniżyć jakość i efektywność nadzoru bankowego. Podmioty oceniające powinny podawać opis faktycznych warunków wstępnych, dzięki czemu czytelnik raportu może bez trudności zrozumieć środowisko, w jakim funkcjonuje system bankowy i ramy nadzorcze. Z tej perspektywy lepiej jest oceniać i nadawać rangę poszczególnym Zasadom. Zasadniczo opis nie powinien zajmować więcej, niż jeden lub dwa akapity na każdy typ warunku i powinien być sporządzony według punktów podanych poniżej.

Ramka 1: Traktowanie warunków wstępnych przy dokonywaniu oceny

Podmioty oceniające BCP nie powinny oceniać warunków wstępnych samodzielnie, ponieważ jest to poza zakresem standardowych ocen indywidualnych. Podmioty oceniające powinny w możliwie najszerszym stopniu opierać się na oficjalnych dokumentach MFW i Banku Światowego oraz upewniać się, że opis i komentarze są spójne.

Jeżeli ma to znaczenie, podmioty oceniające powinny podejmować próby uwzględnienia w swoich analizach powiązań pomiędzy tymi czynnikami a efektywnością nadzoru. Jak opisano w następnej części, ocena zgodności z poszczególnymi Podstawowymi Zasadami powinna w jasny sposób wskazywać, jak będą prawdopodobnie wpływać na nią warunki ogólne uznane za słabe. W zakresie, w jakim słabości warunków wstępnych są istotne dla efektywności nadzoru, mogą one wpływać na ocenę poszczególnych Podstawowych Zasad. Wszelkie sugestie w zakresie słabości warunków wstępnych nie są częścią rekomendacji oceny, jednak mogą zostać dodane do rekomendacji ogólnych FSAP w ramach realizacji programu FSAP.

⁹¹ Jeżeli brak informacji ma negatywny wpływ na jakość i szczegółowość oceny danej Zasady, wtedy podmioty oceniające powinny poinformować o tym fakcie w komentarzu do formularza oceny, a także udokumentować napotkane przeszkody, w szczególności gdy dostęp do pogłębionej informacji jest kluczowy dla oceny zgodności. Tego typu problemy należy zgłaszać liderom misji oraz (jeżeli potrzeba) pracownikom siedziby firmy, którzy udzielą odpowiednich wytycznych.

- (a) *efektywne i zrównoważone polityki makroekonomiczne*: opis powinien zawierać te aspekty, które mogą oddziaływać na strukturę i wyniki systemu bankowego, jednak nie powinien zawierać opinii na temat adekwatności polityk w danych obszarach. Opis może odnosić się do analiz i rekomendacji zawartych w istniejących dokumentach MFW i Banku Światowego, na przykład do artykułu IV i innych raportów Banku i Funduszu dotyczących programu.
- (b) *mocno osadzone ramy prawne tworzenia polityki stabilności finansowej*: opis powinien wskazywać, czy istnieją jasne ramy prawne tworzenia polityki stabilności i nadzoru ostrożnościowego. Powinny one obejmować takie elementy, jak przejrzystość ról i uprawnień odpowiednich agencji, mechanizmy efektywnej współpracy i koordynacji pomiędzy agencjami, przekazywanie analiz makroostrożnościowych, ryzyka, polityki i ich rezultaty. Podmioty oceniające mogą korzystać z niezależnych ocen adekwatności i efektywności ram prawnych, o ile takie są dostępne.
- (c) *dobrze rozwinięta infrastruktura publiczna*: przegląd istniejącej infrastruktury publicznej powinien skupiać się na elementach istotnych dla systemu bankowego i, jeżeli potrzeba, powinien być realizowany we współdziałaniu z innymi specjalistami wyznaczonymi do wykonania misji oraz z krajowymi zespołami MFW i Banku Światowego. Ta część przeglądu warunków wstępnych powinna obejmować takie kwestie, jak obecność dobrej kultury kredytowej; system przepisów prawa gospodarczego (w tym dotyczących korporacji, upadłości, umów, ochrony konsumenta, własności prywatnej), który jest spójnie egzekwowany i który stanowi mechanizm uczciwego rozwiązywania sporów; dostępność wykwalifikowanych i wiarygodnych przedstawicieli zawodów związanych z rachunkowością, audytem i prawem; efektywny i wiarygodny system sądowiczy; adekwatna regulacja sektora finansowego; efektywne systemy płatności i rozliczeń.
- (d) *przejrzyste ramy prawne zarządzania kryzysowego, przymusowej restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji*: opis powinien zawierać informację na temat dostępności efektywnych instytucjonalnych ram prawnych dla zarządzania kryzysami i likwidacji banków oraz na temat przejrzystości ról i uprawnień odpowiednich agencji. Choć dowody efektywności widać w aktualnym zarządzaniu i likwidacji przeszłych kryzysów, można szukać ich także w dokumentacji wyników symulacji kryzysowych przeprowadzanych w danej jurysdykcji. Podmioty oceniające mogą korzystać z niezależnych ocen adekwatności i efektywności ram prawnych, o ile takie są dostępne.
- (e) *odpowiedni poziom ochrony systemowej (albo publiczna sieć bezpieczeństwa)*: przegląd sieci bezpieczeństwa i ochrony systemowej może na przykład obejmować następujące elementy: analiza funkcji różnych zaangażowanych podmiotów, w tym organów nadzorczych, ubezpieczyciela depozytów i banku centralnego. Następnie można sprawdzić istnienie dobrze zdefiniowanego procesu radzenia sobie w sytuacji kryzysu, na przykład likwidacji upadłej instytucji finansowej. Tutaj można dodać opis koordynacji ról różnych jednostek zaangażowanych w ten proces. Dodatkowo, w związku z wykorzystaniem środków publicznych (w tym środków z banku centralnego), można dokonać przeglądu sprawdzającego, czy wdrożono wystarczające środki minimalizujące tendencje do nadużyć. Należałoby także opisać mechanizmy krótkoterminowego zapotrzebowania banków na płynność, głównie na rynku międzybankowym, ale także z innych źródeł.
- (f) *efektywna dyscyplina rynkowa*: przegląd dyscypliny rynkowej może na przykład obejmować takie kwestie, jak istnienie przepisów dotyczących ładu korporacyjnego, przejrzystości i obowiązków w zakresie ujawniania informacji finansowych objętych badaniem biegłego rewidenta, odpowiednie struktury motywacyjne w zakresie zatrudniania i zwalniania managerów i członków zarządu, ochrona praw akcjonariuszy, adekwatna dostępność informacji rynkowej i konsumentkiej, ujawnianie wpływu rządu na banki, narzędzia egzekwowania dyscypliny rynkowej (takie, jak mobilność depozytów i innych aktywów

przechowywanych w banku), adekwatna okresowość kwotowań stóp procentowych i cen, efektywne ramy prawne fuzji, przejęć i nabycia udziałów w kapitale własnym, możliwość wejścia na rynki zagraniczne oraz możliwość przejęć finansowanych z zagranicy.

2.4 Szczegółowa ocena poszczególnych Zasad z „opisem” systemu w zakresie każdego kryterium zawartego w treści Zasady, klasyfikacją lub „oceną” i „komentarzami”.

(a) Wzór tabeli zawierającej ocenę szczegółową przedstawiono poniżej:

Tabela 1: Wzór Raportu Oceny Szczegółowej

Zasada (x) (dosłowne powtórzenie treści Zasady)	
Kryteria podstawowe	
Opis i ustalenia dotyczące kryterium podstawowego 1	
Opis i ustalenia dotyczące kryterium podstawowego 2	
Opis i ustalenia dotyczące kryterium podstawowego n	
Kryteria dodatkowe (tylko, jeżeli organy same stwierdzą, że chcą być ocenione i sklasyfikowane także pod ich kątem)	
Opis i ustalenia dotyczące kryterium dodatkowego 1	
Opis i ustalenia dotyczące kryterium dodatkowego n	
Ocena Zasady (x)	zgodna / w większości zgodna / istotnie niezgodna / niezgodna / nie dotyczy
Komentarze	

(b) Część zatytułowana „opis i ustalenia” powinna zawierać informacje na temat praktyk zaobserwowanych w danym kraju poddanych ocenie. Powinny być w niej zawarte odniesienia i streszczenie głównych elementów właściwych przepisów i regulacji. Należy zrobić tak, aby powyższe przepisy i regulacje było można łatwo zlokalizować, na przykład poprzez podanie odnośników do stron internetowych, oficjalnych publikacji lub innych tego typu źródeł. Na ile jest to możliwe i właściwe, struktura opisu powinna być następująca: (1) przepisy bankowe i związane z nimi regulacje, (2) regulacje ostrożnościowe, w tym raporty ostrożnościowe i publiczne ujawnienia informacji, (3) narzędzia i instrumenty nadzorcze, (4) potencjał instytucjonalny organu nadzorczego, i (5) dowód ich wdrożenia i/lub wyegzekwowania (lub braku wykonania tych czynności).

Ramka 2: Dowód wdrożenia

Dowód wdrożenia i/lub wyegzekwowania ma znaczenie kluczowe – bez efektywnego wykorzystania uprawnień nadanych organowi nadzorczemu i bez wdrożenia zasad i regulacji nawet dobrze zaprojektowany system nadzorczy nie będzie skuteczny. Przykłady praktycznego wdrożenia powinny być dostarczone przez organy, zweryfikowane przez podmioty oceniające i przedstawione w raporcie.⁹²

- (c) **Część zatytułowana „ocena”** powinna zawierać tylko jedną linię tekstu z następującą informacją na temat systemu: „zgodna”, „w większości zgodna”, „istotnie niezgodna”, „niezgodna” lub „nie dotyczy”, zgodnie z treścią „Części IV: Metodologia oceny” dokumentu Podstawowe Zasady.
- O ile dana jurysdykcja wprost nie preferuje innej opcji, zgodność z Podstawowymi Zasadami ocenia się i klasyfikuje wyłącznie w odniesieniu do kryteriów podstawowych.
 - Jurysdykcja może dobrowolnie poddać się ocenie także w stosunku do kryteriów dodatkowych w celu zidentyfikowania obszarów, w których mogłaby poprawić jakość regulacji i nadzoru korzystając z komentarzy organów oceniających w tym zakresie. Zgodność z Podstawowymi Zasadami będzie jednak oceniana wyłącznie w stosunku do kryteriów podstawowych.
 - Alternatywnie, w celu dostosowania jurysdykcji chcących stosować najlepsze praktyki nadzorcze, istnieje możliwość dobrowolnego poddania się ocenie i klasyfikacji w stosunku do kryteriów dodatkowych jako uzupełnienia w stosunku do kryteriów podstawowych.

Ramka 3: Zasada proporcjonalności

Kryteria podstawowe to minimalne wymagania dotyczące efektywnych praktyk nadzorczych, które mają zastosowanie uniwersalne we wszystkich krajach. Ocena danej jurysdykcji w stosunku do kryteriów podstawowych musi jednak uwzględniać fakt, że jej praktyki nadzorcze powinny być współmierne do profilu ryzyka i systemowego znaczenia nadzorowanych banków. Innymi słowy, ocena musi uwzględniać kontekst, w którym stosowane są praktyki nadzorcze. Podobnie, jak w przypadku kryteriów podstawowych, wszelkie oceny w stosunku do kryteriów dodatkowych powinny także uwzględniać zasadę proporcjonalności. Zasada ta powinna stanowić podstawę oceny wszystkich kryteriów, nawet jeżeli nie zawsze jest ona wskazana wprost w treści danego kryterium. Na przykład, jurysdykcja posiadająca wiele banków ważnych systemowo lub banków będących częścią złożonych, mieszanych korporacji będzie miała większe trudności w uzyskaniu oceny „Zgodny” w porównaniu do jurysdykcji, w której działają wyłącznie małe i proste banki zajmujące się głównie gromadzeniem depozytów i udzielaniem kredytów.

- (d) **Część „komentarze”** należy wypełnić w celu wyjaśnienia przyczyn nadania danej oceny. Uzasadnienie powinno mieć następującą formę: (i) stan przepisów i regulacji oraz ich wdrożenia, (ii) stan narzędzi i instrumentów nadzorczych, na przykład formaty raportowania, systemy wczesnego ostrzegania, podręczniki inspekcji, (iii) jakość praktyki procesu wdrażania, (iv) potencjał instytucjonalny organu nadzorczego, i (v) praktyki w zakresie egzekwowania wymagań. W tej części należy wskazać, w jakich przypadkach i dlaczego zgodność z danym kryterium nie mogła być zbadana, na przykład gdy nie dostarczono danych informacji albo gdy nie można było omówić ważnych kwestii z powodu niedostępności kluczowych osób. W części „komentarze” należy odpowiednio

⁹² Na przykład: ile razy w ciągu ostatnich lat organy podjęły działania korygujące? Jak często przeprowadzono kontrole terenowe w bankach? Ile wniosków licencyjnych otrzymano i ile z nich zostało zaakceptowanych/odrzuconych? Czy inspektorzy przygotowywali raporty na temat jakości aktywów i w jaki sposób wnioski zawarte w tych raportach były przekazywane wyższej kadrze zarządzającej banku i zarządowi organu nadzorczego?

udokumentować żądania uzyskania informacji lub wyznaczenia spotkań w celu potwierdzenia, że organ oceniający podejmował adekwatne próby oceny danej Zasady.

- W przypadku oceny poniżej oceny „Zgodny”, w tej części należy wskazać poziom istotności zaobserwowanych niedoskonałości oraz wyjaśnić, jakie narzędzia byłyby potrzebne, aby osiągnąć pełną zgodność lub wyższy poziom zgodności. Informacje te należy także podać w tabeli dotyczącej „zalecanych działań” (zob. poniżej).
- W „komentarzach” należy wyjaśnić przypadki, gdzie – pomimo istnienia przepisów, regulacji i polityk – słabości procesu wdrożenia przyczyniły się do oceny danej Zasady poniżej poziomu „Zgodna”. W tej części należy także wyjaśnić sytuacje, gdzie nadano ocenę „Zgodna”, choć zgodność została wykazana przez dany kraj za pomocą innych mechanizmów.
- Podmioty oceniające mogą dodać „komentarze” jeżeli stwierdzą istnienie szczególnie dobrych praktyk lub zasad w danym obszarze, co może posłużyć za przykład dobrych praktyk dla innych krajów.
- Proces i wystawione w jego wyniku oceny powinny być oparte wyłącznie na regulacyjnych ramach prawnych i praktykach nadzorczych obowiązujących na moment oceny; nie powinny uwzględniać planowanych inicjatyw mających na celu zmianę istniejących lub przyjęcie nowych regulacji i praktyk. W tej części można jednak zamieścić pozytywną wzmiankę o takich inicjatywach. Byłoby to istotne w przypadkach trwania działań, które będą skutkować wyższą oceną zgodności, ale działania te nie zostały jeszcze zakończone lub wdrożone. W części tej należy także wymienić najnowsze inicjatywy legislacyjne, regulacyjne i nadzorcze, których wdrożenia nie można było zweryfikować.
- Gdy związki pomiędzy poszczególnymi Zasadami lub pomiędzy Zasadami a warunkami wstępnymi są oczywiste, wtedy w tej części należy ostrzec czytelnika, że choć regulacje i praktyki dotyczące Zasady (x) wydają się być zgodne, to oceny „Zgodna” nadać nie można, ponieważ istnieją poważne niedoskonałości wdrożenia Zasady (y) lub warunku wstępnego (z)⁹³. Stwierdzając, że mogą istnieć wspólne niedoskonałości wystarczająco istotne, by rzutować na ocenę jednej lub więcej zasad, wtedy w najszerszym możliwym stopniu podmioty oceniające powinny unikać podwójnego liczenia. Nawet jeżeli niedoskonałości wykryte w powiązanych Zasadach lub warunkach wstępnych nie są wystarczająco istotne, by wpłynąć na obniżenie oceny, to i tak w tej części należy o nich wspomnieć.
- Ocenę nadaje się niezależnie od poziomu rozwoju danego kraju. Jeżeli pewne kryteria nie mają zastosowania ze względu na wielkość, charakter działalności czy stopień złożoności krajowego systemu bankowego, wtedy ocenę danej Zasady należy opierać wyłącznie na poziomie zgodności z kryteriami mającymi zastosowanie. Fakt ten należy odpowiednio opisać, dzięki czemu będzie możliwa zmiana oceny w przypadku zmiany sytuacji w przyszłości. To samo dotyczy sytuacji, gdy daną Zasadę oceniono jako „nie dotyczy”.

⁹³ Na przykład, regulacje i nadzór w zakresie adekwatności kapitałowej mogą wydawać się zgodne, jednak istotne niedoskonałości wykryte w innej zasadzie, np. w zakresie rezerw zwykłych, będą oznaczać, że kapitał może być przeszacowany a wskaźniki niewiarygodne.

Ramka 4: Raport Przestrzegania Standardów i Kodeksów (ROSC)

Prezentacja wyników oceny w „Raporcie Przestrzegania Standardów i Kodeksów” (ROSC) różni się od prezentacji wyników „Oceny Szczegółowej” powyżej. Część 4 szczegółowej oceny zastępuje się częścią zatytułowaną „główne ustalenia”. Część ta powinna stanowić podsumowanie głównych ustaleń w ramach oceny szczegółowej, jej treść można pogrupować w następujący sposób: zadania, cele, uprawnienia, niezależność, odpowiedzialność i współpraca (Podstawowe Zasady 1-3); własność, licencjonowanie i struktura (Podstawowe Zasady 4-7); metody bieżącego nadzoru bankowego (Podstawowe Zasady 8-10); korygujące i sankcjonujące uprawnienia organów nadzorczych (Podstawowa Zasada 11); skonsolidowany i transgraniczny nadzór bankowy (Podstawowe Zasady 12-13); ład korporacyjny (Podstawowa Zasada 14); wymagania ostrożnościowe, regulacyjne ramy prawne, rachunkowość i obowiązki informacyjne (Podstawowe Zasady 15-29).

2.5 Tabela zgodności, podsumowanie ocen, w podziale na poszczególne Zasady

Tabela ma dwie wersje: jedną z nich, nie zawierającą ocen, należy stosować w ROSC⁹⁴, drugą (zawierającą oceny) należy stosować wyłącznie w Ocenie Szczegółowej. Treść tabeli powinna oddawać rzeczywisty obraz poziomu zgodności oraz zawierać krótki opis mocnych i (w szczególności) słabych stron wiążących się z każdą zasadą. Wzór tabeli przedstawia się następująco:

Tabela 2: Podsumowanie zgodności z Podstawowymi Zasadami Bazylejskimi – Raport Oceny Szczegółowej

Podstawowa Zasada	Ocena	Komentarze
1. Zadania, cele i uprawnienia		
2. Niezależność, odpowiedzialność, zasoby i ochrona prawna organów nadzorczych		
3. Współdziałanie i współpraca		
4. Dozwolone działania		
5. Kryteria licencjonowania		
6. Przeniesienie znacznej części własności		
7. Znaczące przejęcia		
8. Podejście nadzorcze		
9. Techniki i narzędzia nadzorcze		
10. Raportowanie nadzorcze		
11. Korygujące i sankcyjne uprawnienia organów nadzorczych		
12. Nadzór skonsolidowany		
13. Relacje pomiędzy właściwymi organami kraju pochodzenia i kraju przyjmującego		
14. Ład korporacyjny		
15. Proces zarządzania ryzykiem		
16. Adekwatność kapitałowa		
17. Ryzyko kredytowe		
18. Aktywa trudne, rezerwy zwykłe i rezerwy specjalne		
19. Ryzyko koncentracji i limity dużych ekspozycji		
20. Transakcje z podmiotami powiązanymi		
21. Ryzyko kraju i ryzyko przewalutowania		
22. Ryzyko rynkowe		
23. Ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej		
24. Ryzyko płynności		
25. Ryzyko operacyjne		
26. Kontrola i audyt wewnętrzny		
27. Raportowanie finansowe i audyt zewnętrzny		
28. Obowiązki informacyjne i przejrzystość		
29. Nadużycia usług finansowych		

⁹⁴ W przypadku ROSC tabela nie zawiera ocen, ponieważ nie można ich w pełni zrozumieć bez opisu i szczegółowych komentarzy (które są dostępne wyłącznie w DAR).

Tabela 3: Podsumowanie zgodności z Podstawowymi Zasadami Bazylejskimi – ROSC

Podstawowa Zasada	Komentarze
1. Zadania, cele i uprawnienia	
2. Niezależność, odpowiedzialność, zasoby i ochrona prawna organów nadzorczych	
3. Współdziałanie i współpraca	
4. Dozwolone działania	
5. Kryteria licencjonowania	
6. Przeniesienie znacznej części własności	
7. Znaczące przejęcia	
8. Podejście nadzorcze	
9. Techniki i narzędzia nadzorcze	
10. Raportowanie nadzorcze	
11. Korygujące i sankcyjne uprawnienia organów nadzorczych	
12. Nadzór skonsolidowany	
13. Relacje pomiędzy właściwymi organami kraju pochodzenia i kraju przyjmującego	
14. Ład korporacyjny	
15. Proces zarządzania ryzykiem	
16. Adekwatność kapitałowa	
17. Ryzyko kredytowe	
18. Aktywa trudne, rezerwy zwykłe i rezerwy specjalne	
19. Ryzyko koncentracji i limity dużych ekspozycji	
20. Transakcje z podmiotami powiązanymi	
21. Ryzyko kraju i ryzyko przewalutowania	
22. Ryzyko rynkowe	
23. Ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej	
24. Ryzyko płynności	
25. Ryzyko operacyjne	
26. Kontrola i audyt wewnętrzny	
27. Raportowanie finansowe i audyt zewnętrzny	
28. Obowiązki informacyjne i przejrzystość	
29. Nadużycia usług finansowych	

2.6 Tabela „Działań Rekomendowanych” zawiera odnoszące się do poszczególnych zasad rekomendacje działań i środków poprawiających ramy i praktyki regulacyjne i nadzorcze.

- (a) W tej części należy wskazać sugerowane działania mające na celu poprawę zgodności i ogólnej efektywności ram nadzorczych. W każdym przypadku wykrycia niedoskonałości rekomendacje należy podawać w kolejności ich priorytetu. Rekomendowane działania powinny być specyficzne w swoim charakterze. Można także przedstawić wyjaśnienie, w jaki sposób zalecane działanie poprawi poziom zgodności i wzmocni regulacyjne ramy prawne. Aby uniknąć nieporozumień i nakładania się poszczególnych działań, należy jasno wskazać instytucje odpowiedzialne za każde z nich. W tabeli należy podać tylko te Zasady, dla których podano specyficzne rekomendacje.
- (b) Można proponować rekomendacje dotyczące niepełnej zgodności z kryteriami dodatkowymi i z zasadami, w stosunku do których jest co prawda zachowana zgodność, ale które można jeszcze ulepszyć pod względem praktyki nadzorczej.
- (c) Wzór tabeli „Działań Rekomendowanych” przedstawia się następująco:

Tabela 4: Działania Rekomendowane

Działania rekomendowane mające na celu poprawę zgodności z Podstawowymi Zasadami Bazylejskimi oraz efektywności ram regulacyjnych i nadzorczych	
Zasada	Rekomendowane działanie
Zasada (x)	Np. sugerowane wprowadzenie regulacji (a), praktyki nadzorczej (b)
Zasada (y)	Np. sugerowane wprowadzenie regulacji (c), praktyki nadzorczej (d)

2.7 **Reakcja organów na przeprowadzoną ocenę.**⁹⁵ Organ oceniający powinien dać organowi/organom nadzorczym poddanym ocenie możliwość ustosunkowania się do ustaleń poczynionych w trakcie badania, na przykład poprzez dostarczenie tym organom pełnego pisemnego projektu oceny. Wszelkie różnice w opinii na temat wyników oceny należy jasno zidentyfikować i wymienić w raporcie. Ocena powinna stanowić okazję do szerszego dialogu, dlatego w trakcie procesu zespół oceniający powinien prowadzić rozmowy z organami nadzorczymi dając im szansę na wprowadzenie własnych komentarzy, obserwacji i faktycznych korekt. Od organu/organów nadzorcze należy zażądać krótkiej pisemnej odpowiedzi na zaprezentowane ustalenia („prawo do odpowiedzi”). **Ocena nie powinna jednak być przedmiotem negocjacji, a podmioty oceniające i organy powinny być otwarte na „zgodę na brak zgody”, pod warunkiem, że poglądy organów są reprezentowane uczciwie i precyzyjnie.**

⁹⁵ W przypadku braku reakcji w racjonalnie uzasadnionym okresie czasu, podmioty oceniające powinny na zakończenie swojej misji (na „spotkaniu podsumowującym”) wprost poinformować o tym fakcie i przedstawić krótki opis pierwszej odpowiedzi organów udzielonej w trakcie rozmów pomiędzy organami a podmiotami oceniającymi